

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

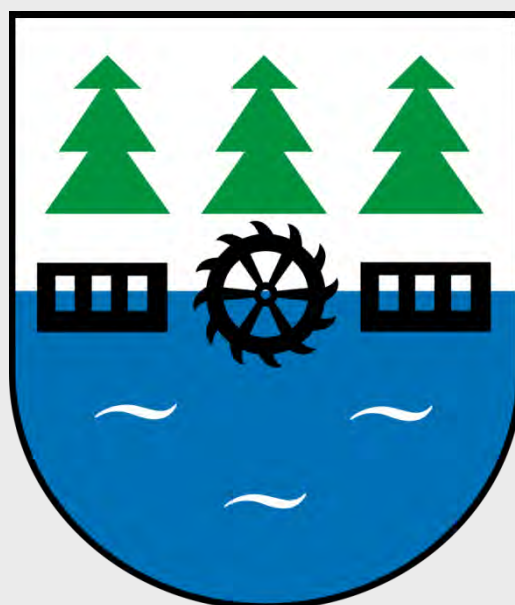
Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

realizowana przez
Centrum Usług Społecznych w Czersku

Czersk, 2021

Atelier
Centrum Profilaktyki i Reedukacji

Wykaz skrótów:

CUS – Centrum Usług Społecznych

DDS+ – Dzienny Dom Senior+

DPS – Dom Pomocy Społecznej

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

SPZOZ – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej

Spis treści

I. WPROWADZENIE	4
II. METODOLOGIA BADAŃ.....	6
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA.....	6
PROBLEMY I PYTANIA BADAWCZE	7
ZASTOSOWANE METODY I TECHNIKI BADAWCZE	7
DOBÓR PRÓBY BADAWCZEJ	10
NARZĘDZIA BADAWCZE.....	11
ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ.....	12
III. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO DIAGNOZĄ.....	13
POŁOŻENIE.....	13
UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE	14
IV. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ W GMINIE CZERSK.....	17
POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁECZNA	18
PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA	52
WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH	69
EDUKACJA PUBLICZNA.....	86
PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU.....	91
KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA.....	102
AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	110
PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ	116
V. WNIOSKI.....	119
VI. REKOMENDACJE	137
VII. BIBLIOGRAFIA.....	142
VIII. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW.....	143

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, usługi społeczne oznaczają działania podejmowane przez gminę, świadczone w formie niematerialnej w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Usługi społeczne obejmują działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób z niepełnosprawnościami, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Centra Usług Społecznych są odpowiedzią na potrzeby społeczeństwa w zakresie dostępu do kompleksowych usług społecznych. Zwiększające się zapotrzebowanie na te usługi jest nowym wyzwaniem cywilizacyjnym związanym z wydłużaniem się życia ludzkiego, przemianami stylów życia i wzorów funkcjonowania rodziny. Głównym celem strategicznym CUS jest integracja, rozwój i poszerzenie dostępności usług społecznych. Centra Usług Społecznych nie są placówkami pomocy społecznej, a pełnią rolę koordynatorów lokalnych systemów usługowych.

W odpowiedzi na możliwość wprowadzenia zmian w zakresie prowadzenia polityki społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku z dniem 1 stycznia 2021 roku, przekształcił się w Centrum Usług Społecznych na mocy Uchwały Nr XIV/266/20 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 22 września 2020 roku w sprawie utworzenia i nadania statutu Centrum Usług Społecznych w Czersku.

Jednym z zadań realizowanych przez centrum usług społecznych jest przeprowadzenie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych (art. 21 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych). Diagnoza dostarcza władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz danych o potencjale usługowym środowiska lokalnego. Jednym z kluczowych efektów przeprowadzonej diagnozy jest stworzenie i rozwój bazy informacji o dostępnych na obszarze działania centrum usługach społecznych. Trafna, rzetelna i użyteczna diagnoza potrzeb i potencjału powinna spełniać kilka podstawowych warunków:

- ❖ **wieloaspektowość** – powinna uwzględniać różnorodne uwarunkowania i przejawy kondycji społeczności lokalnej, dostarczać wiedzę na temat potrzeb społecznych, jak i zakresu oferowanych usług społecznych;
- ❖ **kompleksowość** – winna uwzględniać szeroki zakres działań usługowych organizowanych przez gminę;
- ❖ **zróżnicowanie metod badawczych** – powinna łączyć metody i techniki badawcze;
- ❖ **partycypacja** – winna zapewniać uczestnictwo i wpływ społeczności na przebieg i rezultaty procesu;
- ❖ **praktyczność** – powinna dostarczać władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych.

Niniejszy raport jest efektem przeprowadzonej *Diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych* na terenie Gminy Czersk w okresie od listopada do grudnia 2021 roku.

Przeprowadzona diagnoza stanowi podstawę do zaplanowania kompleksowych działań i zapewnienia wysokiej jakości usług w utworzonym w Gminie Czersk Centrum Usług Społecznych.

II. METODOLOGIA BADAŃ

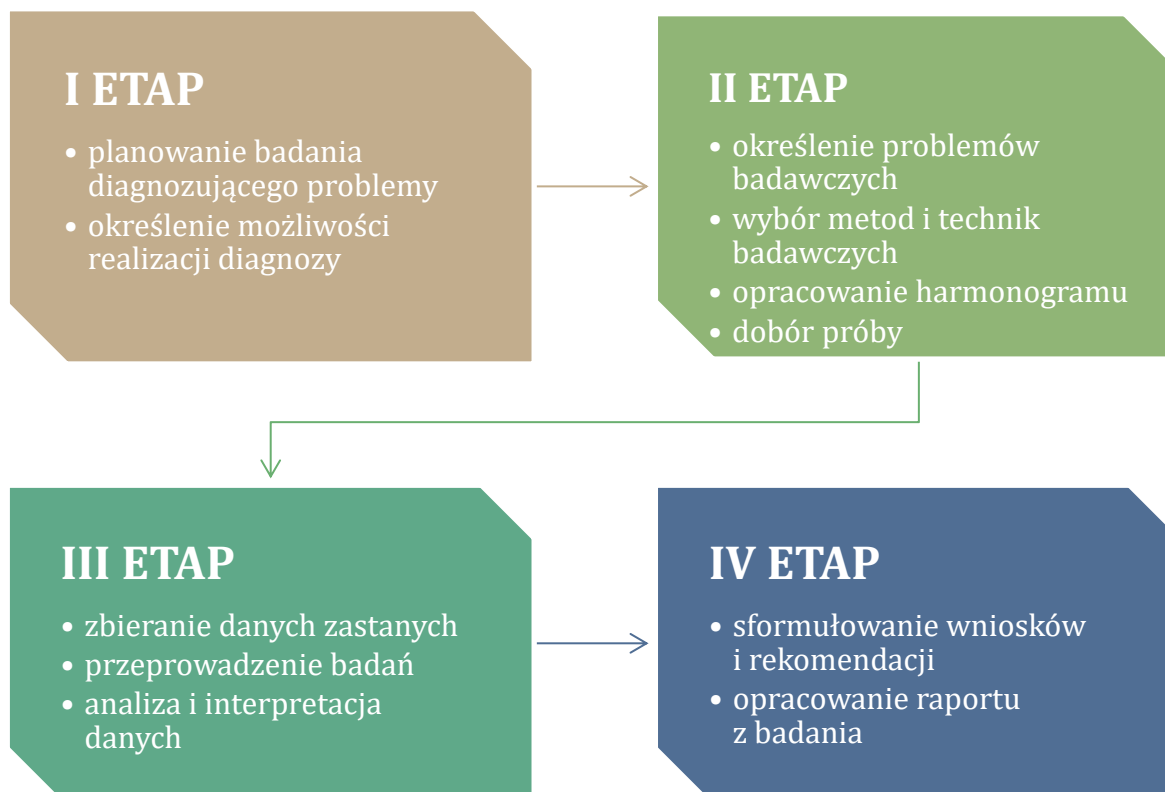
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza opracowana na zlecenie Centrum Usług Społecznych w Czersku **ma na celu ukazanie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej, a więc lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych** na terenie Gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii będących jednocześnie celami szczegółowymi przeprowadzonej diagnozy:

- ❖ wskazanie i określenie uwarunkowań i możliwości społeczności lokalnej,
- ❖ ukazanie potrzeb w zakresie usług społecznych,
- ❖ rozpoznanie zasobów i potencjału do poszerzania oferty usług społecznych w Gminie Czersk.

Przeprowadzone badanie diagnozujące potrzeby i potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego

Źródło: opracowanie własne

PROBLEMY I PYTANIA BADAWCZE

Punktem wyjścia badań jest określenie problemu badawczego, którym jest istotne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie. Do wyjaśnienia problemu badawczego niezbędne są pytania szczegółowe, których sformułowanie ułatwia analizę całego zagadnienia, pomaga w rozplanowaniu badań, sprzyja lepszemu doborowi narzędzi badawczych, a także chroni badacza przed pominięciem ważnych aspektów badanego problemu.

Przyjmując powyższe określenie problemu badawczego, w niniejszej diagnozie sformułowano następujący **problem główny**:

Jakie potrzeby w zakresie usług społecznych występują obecnie w Gminie Czersk?

W oparciu o problem główny wysunięto następujące **pytania badawcze**:

- 1. Jakie grupy mieszkańców powinny w szczególności zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych?*
- 2. Jakie usługi społeczne należy realizować na terenie Gminy Czersk w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców?*
- 3. Jaki potencjał (instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej oraz podmiotów prywatnych) można wykorzystać w celu zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców oraz poszerzania oferty usług społecznych?*

ZASTOSOWANE METODY I TECHNIKI BADAWCZE

Istotą badania było poznanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy Czersk oraz przedstawicieli instytucji świadczących usługi społeczne w Gminie. Włączanie w proces diagnozy przedstawicieli różnych środowisk umożliwia przyglądanie się potrzebom w zakresie usług społecznych i potencjałom służącym ich zaspokajaniu z różnych perspektyw.

Przez metodę badawczą rozumie się system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było

osiągnąć cel, do którego się świadomie zmierza¹. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na całą populację².

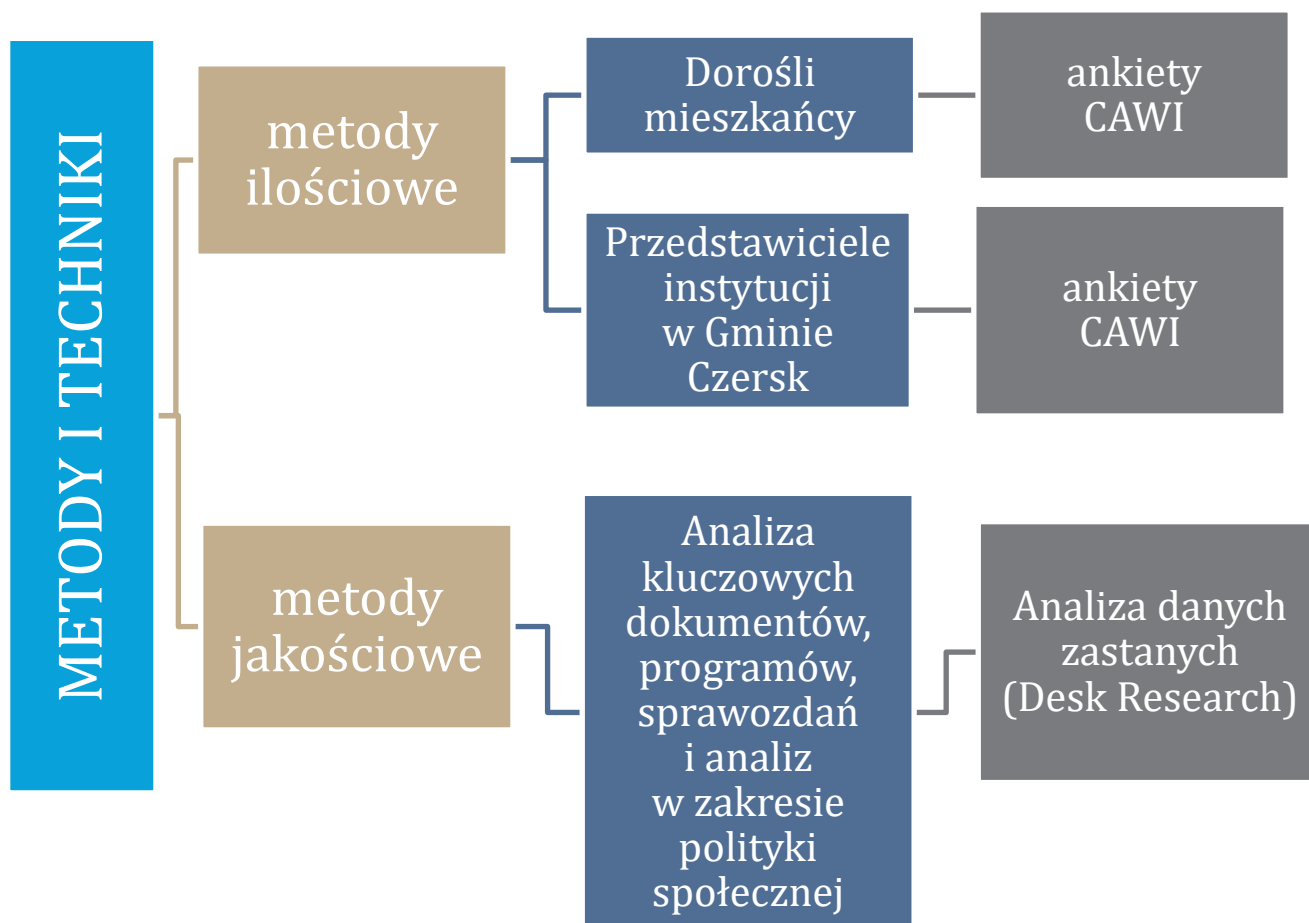
Badania zostały wykonane zarówno zgodnie z **metodologią jakościową**, jak i **ilościową**. Badania wśród dorosłych mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji zostały przeprowadzone za pomocą **techniki CAWI** (ang. *Computer Assisted Web Interviews*). Technika CAWI polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również **analizę danych zastanych (ang. Desk Research)**, czyli technikę badawczą polegającą na kompilacji, analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu. Analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz wszystkie programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej na terenie Gminy Czersk.

¹ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

² Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

Rysunek 2. Wykorzystane metody i techniki badawcze

Źródło: opracowanie własne

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim **triangulacja źródeł danych**, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk. W badaniach zastosowano różnorodne techniki i metody badawcze. Pozwala to na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Łączenie jakościowych i ilościowych metod badawczych pozwala na uzyskanie wszechstronnego opisu i wyjaśnienie zjawisk związanych z potrzebami i potencjałem wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Rysunek 3. Podsumowanie dotyczące metodologii badawczej

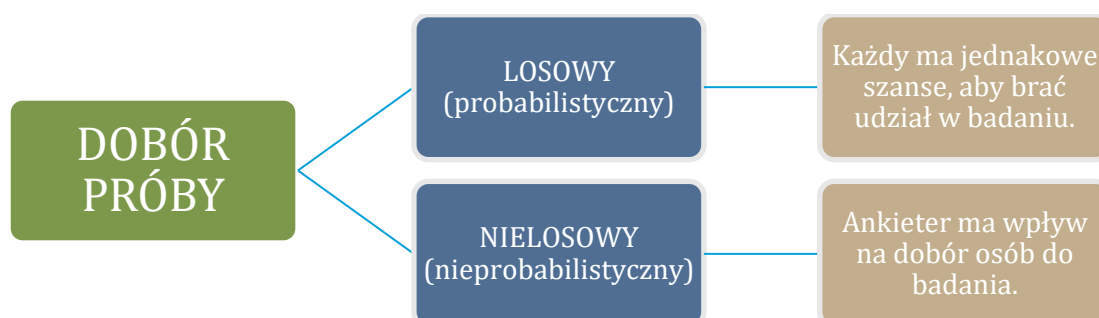

Źródło: opracowanie własne

DOBÓR PRÓBY BADAWCZEJ

Badana przez nas zbiorowość najczęściej jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, kierowano się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie **celowy i losowy dobór próby** umożliwił taki dobór respondentów, by stanowili oni jak najbardziej wartościowe źródło informacji o badanym zjawisku.

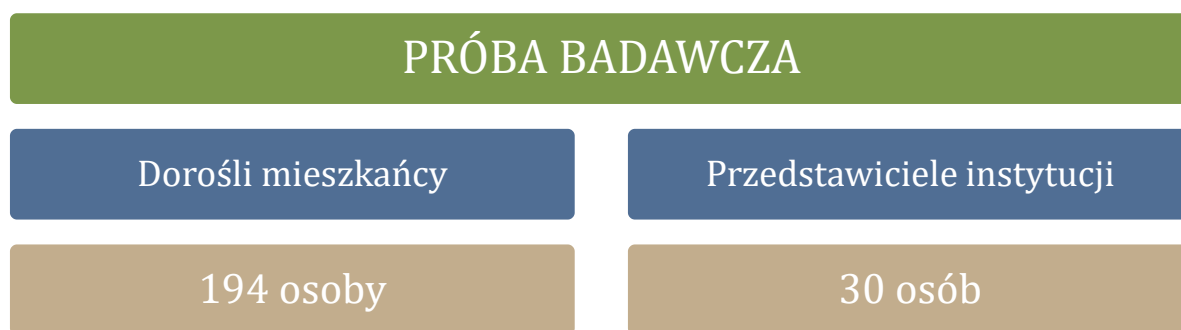
Rysunek 4. Wykorzystany dobór próby

Źródło: opracowanie własne

Badania były przeprowadzane w listopadzie i grudniu 2021 roku. Wzięło w nich udział **194** mieszkańców Gminy Czersk oraz **30** przedstawicieli instytucji świadczących usługi społeczne. Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura próby badawczej.

Rysunek 5. Informacje dotyczące próby badawczej

Źródło: opracowanie własne

NARZĘDZIA BADAWCZE

Narzędzie badawcze to przedmiot służący do realizacji wybranej techniki badań. O ile technika badawcza oznacza czynności, na przykład obserwowanie, prowadzenie wywiadu, o tyle narzędzie badawcze to instrument służący do technicznego gromadzenia danych z badań. Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- ❖ kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- ❖ kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. W niektórych pytaniach była możliwość wpisania własnej odpowiedzi. Kwestionariusz składał się z informacji o instytucji prowadzącej badania, instrukcji dotyczącej sposobu odpowiedzi na pytania, pytań właściwych oraz wzmianki o zapewnieniu anonimowości i podziękowania respondentom za udział w badaniu.

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka **podstawowych reguł**, jakimi powinien kierować się badacz, aby badania były prowadzone w sposób etyczny. Przeprowadzone badania były zgodne z następującymi zasadami:

- ❖ świadomą zgodą respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- ❖ unikania wprowadzania w błąd respondentów,
- ❖ zagwarantowania badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- ❖ niedopuszczenia do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- ❖ podmiotowym traktowaniu badanych osób,
- ❖ nieszkodzeniu w żaden sposób badanym,
- ❖ jasnym i precyzyjnym informowaniu badanych o korzyściach i obciążeniach³.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy byli informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że badania prowadzone były w sposób etyczny.

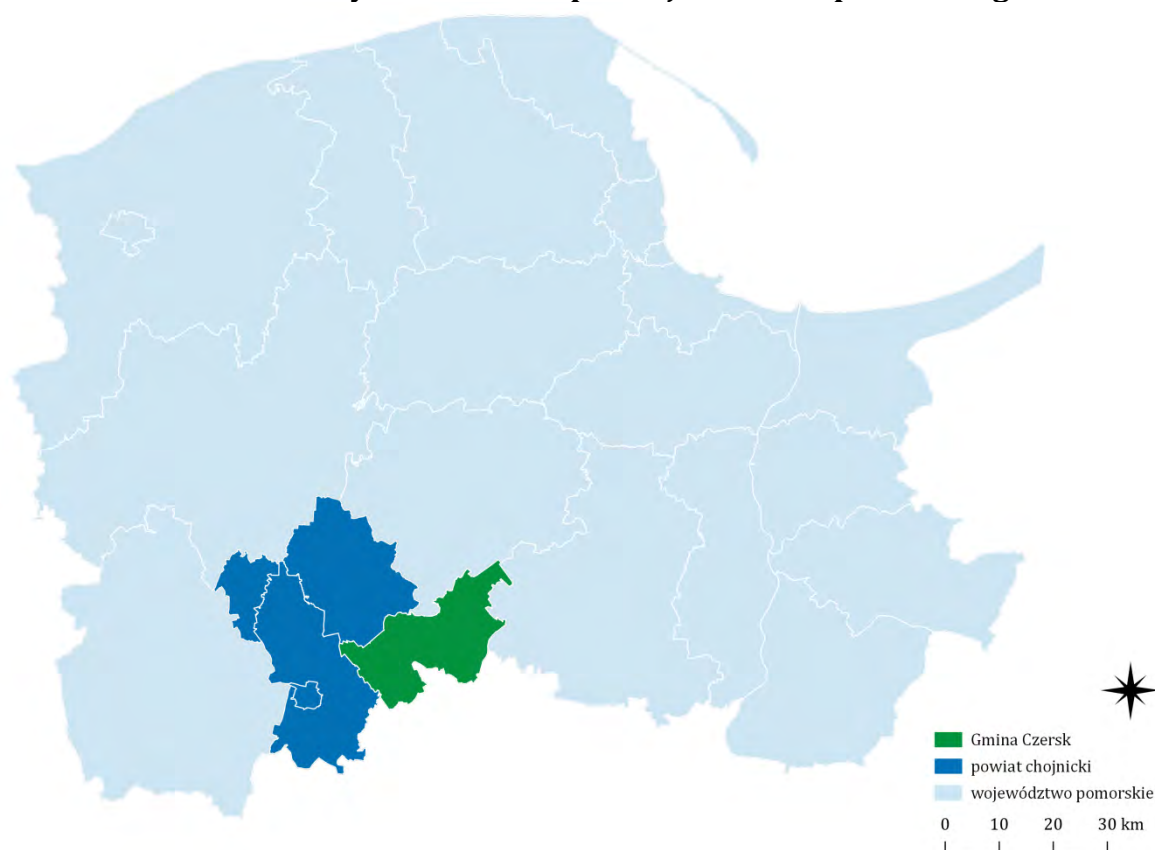
³ Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

III. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO DIAGNOZĄ

POŁOŻENIE

Czersk to gmina zlokalizowana w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim na terenie Borów Tucholskich. Czersk graniczy od zachodu z gminą Brusy i Chojnice (powiat chojnicki), od północy z gminą Karsin i Stara Kiszewa (powiat kościerski), od wschodu z gminą Kaliska, Czarna Woda i Osieczna (powiat starogardzki), a od południa z gminą Tuchola oraz Śliwice (powiat tucholski). Na sieć osadniczą Gminy składa się 87 miejscowości, w tym: miasto Czersk i 86 miejscowości wiejskich. Miasto Czersk podzielone jest na 4 osiedla, tj. „Chojnickie”, „Centrum”, „Starogardzkie” oraz „Tucholskie”, a tereny wiejskie na 18 sołectw: Będźmierowice, Gotelp, Gutowiec, Klaskawa, Krzyż, Kurcze, Lipki, Łąg, Łąg-Kolonia, Łubna, Malachin, Mokre, Mosna, Odry, Rytel, Wieck, Zapędowo oraz Złotowo.

Rysunek 6. Położenie Gminy Czersk na mapie województwa pomorskiego

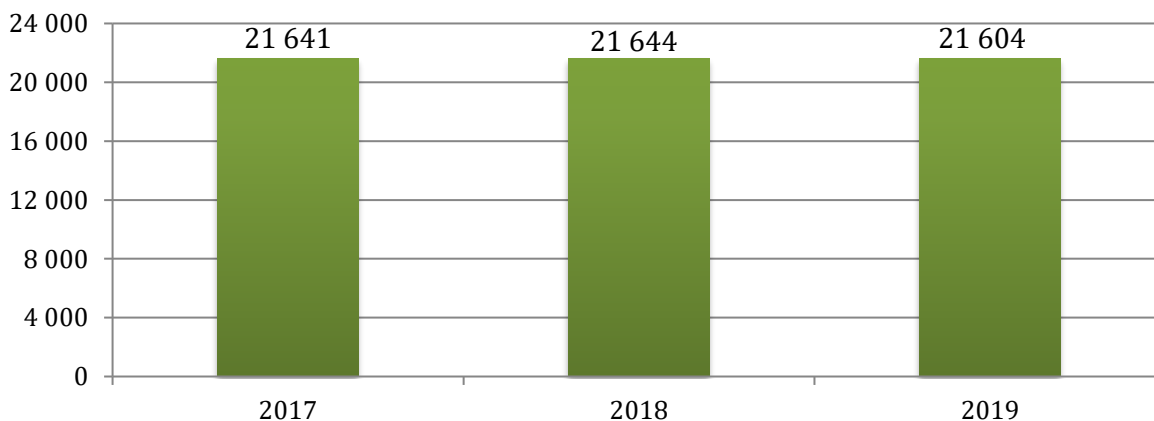
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Czerniewice zamieszkuje 21 604 osoby (stan na 31.12.2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców ulegała wahaniom, co obrazuje poniższy wykres. W stosunku do poprzednich lat uległa ona zmniejszeniu o 0,2%.

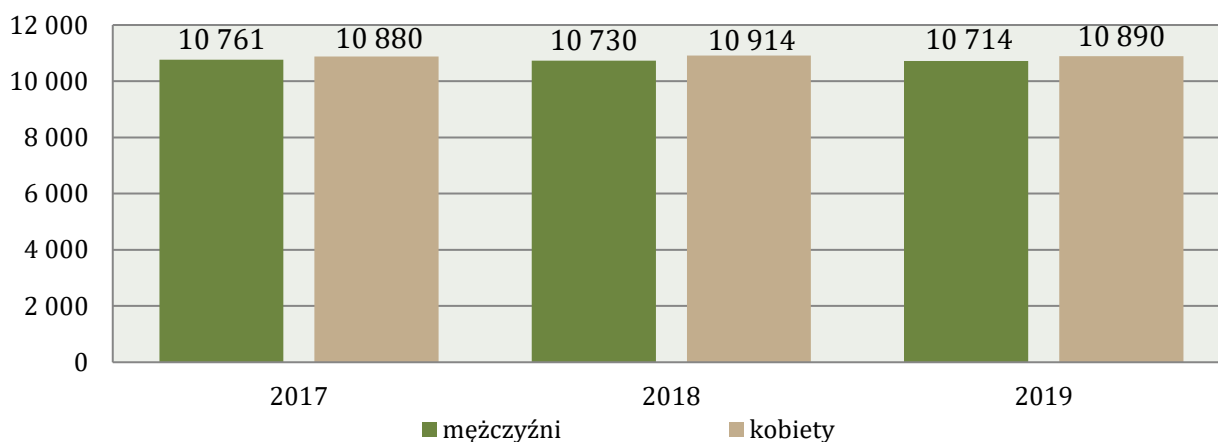
Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Czerniewice w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę Czerniewice jest nieco mniejsza od liczby kobiet, które pod koniec 2020 roku stanowiły 50,4% ogólnej liczby ludności (10 890 osób), natomiast mężczyźni 49,6% (10 714 osób). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 102, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 102 kobiety. W 2020 roku w powiecie chojnickim współczynnik ten kształtował się na poziomie 103, natomiast w województwie pomorskim – 106.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Czernik na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów jest w Gminie Czernik ujemny i wynosi -24 (stan na koniec 2020 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -1,11 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie mniejsza w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -3,18 oraz większa w odniesieniu do wartości w województwie pomorskim (-0,50). Na przestrzeni lat 2018-2019 przyrost naturalny w Gminie Czernik przyjmował wartości dodatnie, jednocześnie można zauważyć negatywną tendencję pogłębiania się ujemnego przyrostu naturalnego.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Czernik na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
urodzenia żywe	273	224	212
zgony	182	189	236
przyrost naturalny	91	35	-24

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Gminie Czernik według ekonomicznych grup wieku w 2020 roku przedstawiała się następująco:

- ❖ 20,7% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia;
- ❖ 60,3% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- ❖ 18,9% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – 65 lat i więcej dla mężczyzn oraz 60 lat i więcej dla kobiet.

Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym uległ zmniejszeniu. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w całym kraju oraz województwie. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym oraz 22,3% w wieku poprodukcyjnym, natomiast w województwie pomorskim 19,8% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,3% osób w wieku produkcyjnym oraz 20,9% osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 w Gminie Czersk (w procentach)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny	21,0	21,0	20,7
wiek produkcyjny	61,1	60,7	60,3
wiek poprodukcyjny	17,9	18,4	18,9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2020 roku zarejestrowano 156 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 203 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wynosiło -47. W tym samym roku odnotowano 8 zameldowań z zagranicy oraz żadnego wymeldowania, co daje dodatnie saldo migracji zagranicznych wynoszące 8. Na przestrzeni analizowanych lat saldo migracji wewnętrznych zawsze przyjmowało wartości ujemne, natomiast saldo migracji zagranicznych ulegało wahaniom, gdyż w 2018 roku było ujemne, w 2019 roku przyjęło wartość zerową, natomiast w 2020 roku wzrosło.

Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Gminie Czersk w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
zameldowania w ruchu wewnętrznym	207	230	156
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	241	257	203
saldo migracji wewnętrznych	-34	-27	-47
zameldowania z zagranicy	2	8	8
wymeldowania za granicę	4	8	0
saldo migracji zagranicznych	-2	0	8

Źródło: https://bdl.stat.gov.pl

IV. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ W GMINIE CZERSK

W niniejszej części określone zostały zasoby Gminy Czersk w zakresie usług społecznych wraz z wynikami badań ankietowych w podziale na określone obszary:

- 1) polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny wraz z systemem pieczy zastępczej oraz pomocą społeczną,
- 2) promocja i ochrona zdrowia,
- 3) wspieranie osób z niepełnosprawnościami i osób starszych,
- 4) edukacja publiczna,
- 5) przeciwdziałanie bezrobociu,
- 6) kultura, kultura fizyczna i turystyka,
- 7) aktywność obywatelska,
- 8) priorytetowość działań.

Każdy z powyższych podrozdziałów został podzielony na 3 części: analiza danych zastanych, potrzeby w zakresie usług społecznych w opinii mieszkańców oraz potrzeby w opinii pracowników instytucji.

Poniższa analiza opierała się na danych empirycznych pochodzących z różnego rodzaju dokumentów, sprawozdań i raportów w zakresie polityki społecznej. Posłużono się także danymi Głównego Urzędu Statystycznego.

POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁĘCZNA

POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁECZNA

Polityka rodzinna definiowana jest jako „działania rządu (władz państwowych) na rzecz dzieci i ich rodziców mające na celu kształtowanie, zgodnie z zasadą pomocniczości, odpowiednio korzystnej sytuacji życiowej rodzin posiadających dzieci lub poszczególnych osób spełniających role rodzinne (rodzin zastępczych)⁴. Wsparcie rodziny polega w szczególności na: wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny, dążeniu do reintegracji rodziny, pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Analiza obszaru jakim jest polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny została rozpoczęta od przedstawienia **wskaźników dotyczących małżeństw** mieszkańców Gminy Czersk, w porównaniu do wartości w całym województwie pomorskim. Jak wynika z zebranych danych w Gminie Czersk liczba małżeństw na 1000 ludności na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała wahaniom i ostatecznie w 2020 roku przyjęła najniższą wartość. Na terenie całego województwa pomorskiego wskaźnik małżeństw w latach 2018-2020 kształtował się na nieco wyższym poziomie niż w Gminie Czersk.

Tabela 4. Liczba małżeństw na 1000 ludności w Gminie Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego w latach 2018-2020

Gmina Czersk			
wyszczególnienie	2018	2019	2020
małżeństwa na 1000 ludności	4,8	4,9	3,7
województwo pomorskie			
wyszczególnienie	2018	2019	2020
małżeństwa na 1000 ludności	5,4	5,1	4,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁴ Mazur, Pro familia et societate. Wybrane zagadnienia polityki społecznej, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, s. 106-107.

Na terenie Gminy Czersk planuje się uruchomienie **Żłobka Samorządowego**, który znajduje się przy ul. Chojnickiej 5 i zapewni 115 miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3. Ponadto, Gmina uzyskała dofinansowanie realizacji projektu „Utworzenie klubu dziecięcego i żłobka w Gminie Czersk szansą na zatrudnienie”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, którego celem głównym jest zwiększenie możliwości zatrudnienia i powrotu na rynek pracy 100 osobom opiekującym się dziećmi do lat 3 poprzez stworzenie i zapewnienie 100 nowych miejsc opieki w Klubie dziecięcym w Krzyżu (funkcjonuje) oraz w żłobku w Czersku.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną w Gminie zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny do 22 września 2020 roku (data podjęcia Uchwały), zaś realnie do 31 grudnia 2020 roku był **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku**, który następnie przekształcił się w **Centrum Usług Społecznych**.

W 2020 roku przyznanych zostało łącznie 1 229 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 991 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 662 świadczenia rodzinom z trójką dzieci oraz 141 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Jak można zauważyć, świadczenia niepieniężne stanowią większość ogółu udzielonych świadczeń. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Rodzaje i liczba świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w Gminie Czersk w 2020 roku

liczba dzieci	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
jedno dziecko	1 229	214	915
dwoje dzieci	991	142	849
troje dzieci	662	115	547
czworo i więcej dzieci	141	52	89

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku realizował **program „Posiłek w szkole i w domu”**, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub

znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. W 2020 roku z pomocy w formie posiłków skorzystało 19 osób, w tym 7 dzieci i młodzieży. Dynamika zmian w tym zakresie jest następująca: widoczny jest wzrost liczby osób korzystających z pomocy w formie posiłków oraz spadek liczby dzieci korzystających z posiłków.

Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłków w Gminie Czersk w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób korzystających z posiłków, w tym:	12	18	19
liczba dzieci korzystających z posiłków	12	6	7

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gmina Czersk realizuje **Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa**, którego celem jest zapewnienie osobom i rodzinom o niskich dochodach, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pomocy żywnościowej oraz uczestnictwa w działaniach towarzyszących. Pomoc żywnościowa jest przekazywana jako zestaw artykułów spożywczych w formie paczek żywnościowych, natomiast działania towarzyszące realizowane przez Bank Żywności, przy współpracy z MGOPS w Czersku w 2020 roku obejmowały:

- ❖ warsztaty kulinarne,
- ❖ warsztaty edukacji ekonomicznej,
- ❖ warsztaty dietetyczne,
- ❖ warsztaty niemarnowania żywności,
- ❖ inne działania o charakterze indywidualnym i zbiorowym charakterze akcyjnym lub cyklicznym, mające na celu włączenie społeczne najbardziej potrzebujących.

Od 21 stycznia do 30 września 2020 roku z powyższego Programu skorzystały 1 774 osoby, którym wydano 19 033 paczki. W porównaniu do 2019 roku liczba osób, którym przyznano pomoc w ramach Programu zmniejszyła się o 3,6%, natomiast liczba paczek uległa zwiększeniu o 7,7%. Ilość żywności w 2020 roku wyniosła łącznie 83,3 ton – to o 18,3 ton więcej niż w 2019 roku.

Tabela 7. Dane dotyczące Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	1 759	1 841	1 774
liczba paczek	5 656	17 674	19 033
ilość żywności w tonach	24,0	65,0	83,3

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok

Karta Dużej Rodziny (KDR) to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej, czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, a dzieci do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2020 roku KDR wydano 377 osobom, z czego 236 rodzicom/małżonkom, natomiast 141 – dzieciom. W stosunku do 2019 roku liczba osób, którym wydano Karty Dużej Rodziny uległa znacznemu zmniejszeniu.

Tabela 8. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób, którym wydano KDR, w tym:	341	1 193	377
liczba dzieci	218	333	141
liczba rodziców/małżonków	123	860	236

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została **pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych** ulegała wahaniom. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 39 rodzinom, w 2019 roku – 59, natomiast w 2020 roku – 55 rodzinom. Znaczną część rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej stanowiły rodziny niepełne. W 2018 roku ich udział kształtował się na poziomie 69%, w 2019 roku – 66%, natomiast w 2020 roku – 56%. Rodziny wielodzietne stanowiły z kolei w 2018 roku 26% ogółu, w 2019 roku – 34%, natomiast w 2020 roku – 38%.

Tabela 9. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
rodziny niepełne	27	39	31
rodziny wielodzietne	10	20	21
ogółem	39	59	55

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym jest zadaniem **asystenta rodziny**, którego możliwość przydzielenia do danej rodziny wprowadziła ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W 2020 roku pracę na rzecz rodzin wykonywało 3 asystentów rodziny zatrudnionych na umowie o pracę. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania, asystenci rodziny prowadzili pracę w 45 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w których wychowywało się łącznie 132 dzieci. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny pozostawała na tym samym poziomie, natomiast liczba rodzin i dzieci objętych ich wsparciem wahała się i ostatecznie w 2020 roku przyjęła najniższą wartość.

Tabela 10. Dane dotyczące pracy asystenta rodziny na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba asystentów	3	3	3
liczba rodzin objętych wsparciem	50	48	45
liczba dzieci w rodzinach	143	149	132

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok

Po zakończeniu współpracy z rodziną asystent rodziny jest zobligowany do **monitorowania sytuacji rodziny** przez okres do pół roku. W 2020 roku monitorowali oni sytuację 22 rodzin, w 2019 roku – 7, natomiast w 2018 roku – 14 rodzin.

Główne **dysfunkcje** w rodzinach objętych asystenturą to:

- ❖ obniżone kompetencje opiekuńczo-wychowawcze (niska wiedza o potrzebach i możliwościach dziecka, wyznawanie wartości dopuszczających przemoc),
- ❖ niepełnosprawność intelektualna,

- ❖ niskie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego (brak umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem domowym, zaburzona hierarchia potrzeb, niska umiejętność utrzymywania czystości w mieszkaniu, niska umiejętność przygotowywania posiłków pełnowartościowych, brak lub niskie umiejętności w zakresie remontów i napraw w mieszkaniu),
- ❖ niskie umiejętności samodzielnego realizowania spraw na rzecz domu i rodziny oraz rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych,
- ❖ uzależnienia,
- ❖ zadłużenia wynikające z zaciągania kredytów,
- ❖ trudności w utrzymywaniu pozytywnych relacji (niska umiejętność komunikowania potrzeb i stawiania granic, rozwiązywania konfliktów, przemoc)
- ❖ trudna sytuacja socjalno-bytowa (mieszkania o bardzo niskim standardzie, zbyt mała ilość mieszkań komunalnych w stosunku do zapotrzebowania rodzin z dziećmi),
- ❖ brak lub zdezaktualizowane, często nieadekwatne do potrzeb rynku pracy kwalifikacje zawodowe,
- ❖ uzależnienie od świadczeń pomocowych (świadczenie rodzinne, fundusz alimentacyjny, stypendium, świadczenie 500+, dodatek mieszkaniowy) – członkowie rodzin często nie podejmują zatrudnienia z obawy przed utratą wymienionych świadczeń,
- ❖ izolacja społeczna, brak wsparcia ze strony dalszej rodziny i przyjaciół⁵.

Działania asystentów rodzin w 2020 roku w środowisku lokalnym obejmowały także: współorganizację i udział w kampanii „Biała Wstążka”, udział w szkoleniu pn. „Nowelizacja ustawy i przeciwdziałaniu przemocy”, współudział w kampanii „Przełoń wirusa” oraz zimowisku dla dzieci uczęszczających na zajęcia pozaszkolne oraz dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny.

Istotnym zasobem w zakresie wspierania dzieci i młodzieży na terenie Gminy Czersk będzie **Centrum „Reaktywacja”**, w ramach którego funkcjonować ma **placówka wsparcia dziennego** dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 17 lat. Ma ona za zadanie pomagać rodzinom zagrożonym niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą. Organizować będzie różnorodne zajęcia edukacyjne, rekreacyjne oraz wychowawcze.

⁵ Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 (Uchwała Nr XL/446/21 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 30 listopada 2021 roku).

W 2020 roku prowadzono **zajęcia dla dzieci z grup ryzyka z programem socjoterapeutycznym**, w których brało udział 88 dzieci, w tym 12 z rodzin z problemem alkoholowym. W porównaniu do poprzednich lat liczba dzieci uległa wzrostowi, gdyż w 2019 roku z powyższych zajęć korzystało 8 dzieci, a w 2018 roku – 12. Ponadto prowadzono **zajęcia dla dzieci z grup ryzyka z programem opiekuńczym**, z których w 2020 roku skorzystało 25 dzieci, w tym 9 z rodzin z problemem alkoholowym. W odniesieniu do poprzednich lat liczba ta uległa zmniejszeniu. Szczegółowe dane znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 11. Dane dotyczące zajęć dla dzieci z grup ryzyka na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba dzieci korzystających z zajęć z programem socjoterapeutycznym, w tym:	12	8	88
z rodzin z problemem alkoholowym	4	1	12
liczba dzieci korzystających z zajęć z programem opiekuńczym, w tym:	34	62	25
z rodzin z problemem alkoholowym	9	10	9

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 w Gminie Czersk **nie było rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

W ramach działalności Centrum Usług Społecznych funkcjonuje **Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej** w Czersku, w ramach którego wsparcia udzielają:

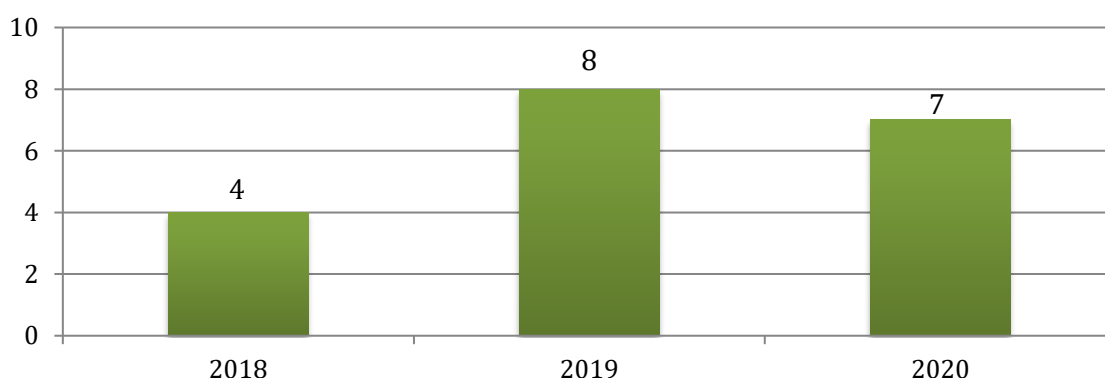
- ❖ terapeuta ds. przemocy w rodzinie,
- ❖ terapeuta dla osób zagrożonych narkomanią oraz członków ich rodzin,
- ❖ terapeuta dla osób współuzależnionych,
- ❖ psycholog,
- ❖ grupa samopomocowa „AA z Borów” i „Al.-Atenn”,
- ❖ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- ❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ❖ Punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz mediacji.

Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej organizuje pozaszkolne zajęcia profilaktyczno-edukacyjne dla dzieci z Gminy Czersk, a wśród działań na rzecz rodziny należy wymienić również:

- ❖ Kampanię „Reaguj na Przemoc”,
- ❖ konsultacje z socjoterapeutą,
- ❖ warsztaty doskonalące umiejętności wychowawcze dla rodziców w ramach projektu „Rodzic – To brzmi dumnie!”,
- ❖ Kampanię „Postaw na Rodzinę”,
- ❖ Piknik Rodzinny w ramach realizacji kampanii „Postaw na Rodzinę”,
- ❖ szkolenie „Smutek czy depresja – gdzie jest granica? Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży”,
- ❖ Darmową Platformę Wsparcia Online prowadzoną przez Fundację ADRA Polska,
- ❖ Punkt informacyjno-konsultacyjny „W sam Punkt”.

Kolejną analizowaną kwestią są dane dotyczące zjawiska **przemocy w rodzinie**, korzystających z pomocy z tego powodu rodzin oraz zasobów na terenie Gminy Czersk umożliwiających pomoc i przeciwdziałanie temu problemowi. W 2018 roku z powodu przemocy w rodzinie z pomocy społecznej skorzystały 4 rodziny, w 2019 roku – 8, natomiast w 2020 roku - 7.

Wykres 3. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu przemocy w latach 2018-2020

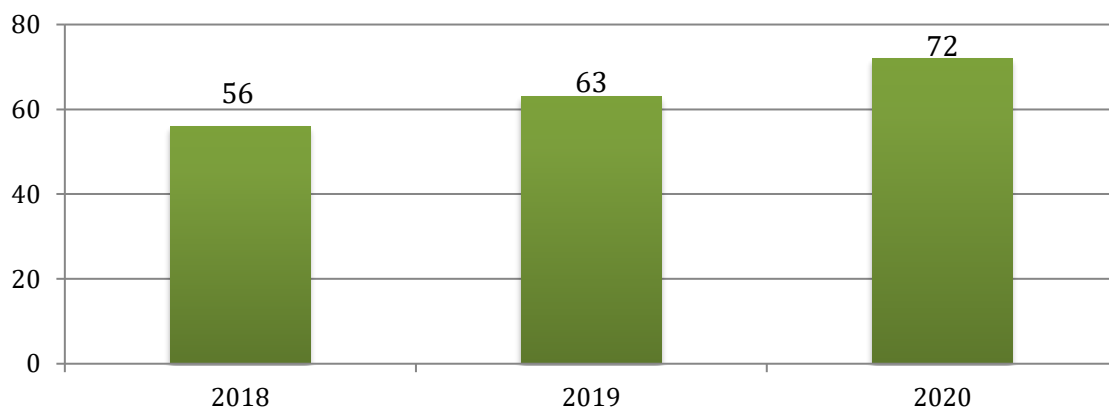
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019; dane CUS

Działaniami mającymi na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Do zadań członków

Zespołu należy między innymi: uczestnictwo w grupach roboczych w ramach realizowanych procedur „Niebieskie Karty”, prowadzenie wywiadów środowiskowych w rodzinach objętych procedurą, diagnozowanie problemów występujących w tych rodzinach, monitorowanie funkcjonowania rodzin dzięki kontaktowi z innymi instytucjami oraz koordynowanie programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc.

W 2020 roku łącznie wszczęto 72 **procedury „Niebieskie Karty”**, wśród których 66 wypełnili funkcjonariusze Policji, natomiast 6 – pomoc społeczna. W stosunku do poprzednich lat jest to wyższa wartość. W 2018 roku wszczęto 56 procedur, z kolei w 2019 roku – 63. Dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

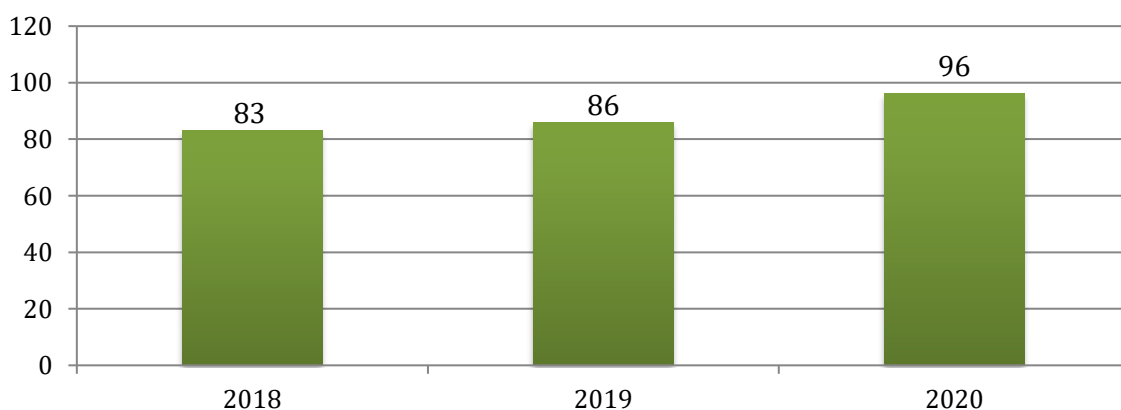
Wykres 4. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku objętych procedurą „Niebieskie Karty” było 96 rodzin z Gminy Czersk. W odniesieniu do poprzednich lat liczba rodzin uległa zwiększeniu, gdyż w 2018 roku były to 83 rodziny, natomiast w 2019 roku – 86 rodzin.

Wykres 5. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

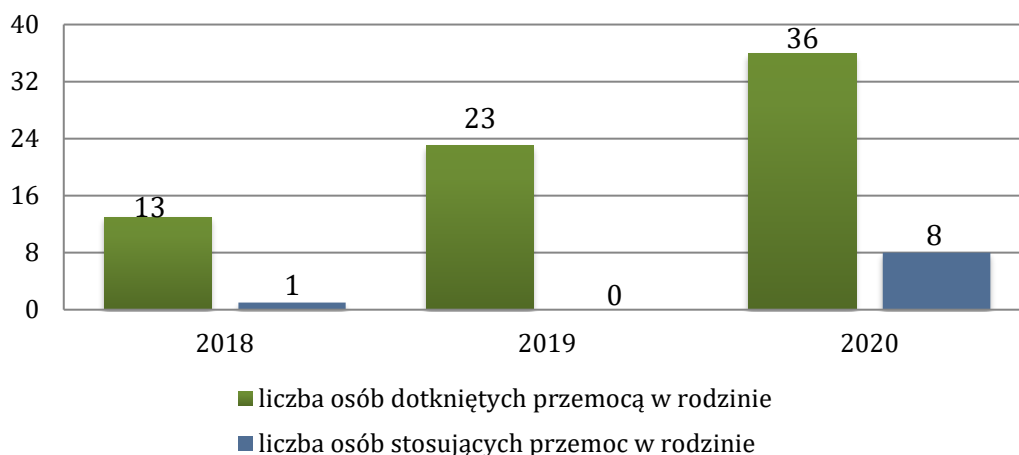
Źródło: dane udostępnione przez Centrum Usług Społecznych w Czersku

W 2020 roku w ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie opracowano **materiały o charakterze informacyjnym**, które rozpowszechniono w trakcie działań profilaktycznych, zakupiono **materiały profilaktyczne** oraz realizowano **kampanię „Biała Wstążka”** w ramach międzynarodowej kampanii „16 dni działań przeciwko przemocy ze względu na płeć”.

Na terenie Gminy Czersk funkcjonuje **Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny dla osób doświadczających przemocy w rodzinie i członków ich rodzin**. W 2020 roku odbyło się 29 dyżurów – to o 6 mniej niż w 2019 roku oraz o 7 mniej niż w 2018 roku.

W Punkcie w 2020 roku udzielono 86 porad 36 osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz 16 porad dla 8 osób stosujących przemoc w rodzinie. Dane źródłowe wykazują, że w porównaniu do poprzednich lat zarówno liczba osób doświadczających przemocy, jak i stosujących przemoc w rodzinie korzystających z Punktu uległa zwiększeniu.

Wykres 6. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz stosujących przemoc w rodzinie korzystających z pomocy w Punkcie

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

W obszarze wspierania rodziny, Centrum Usług Społecznych w Czersku ściśle współpracuje z **Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Chojnicach**, do zadań której należy w szczególności:

- ❖ diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- ❖ udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,

- ❖ realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- ❖ organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców⁶. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Formami pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka, które zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Rodzinna piecza zastępcza to system, w skład którego wchodzi zawodowe, spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Według stanu na dzień 31.10.2021 roku umieszczonych w pieczy zastępczej było 34 dzieci z Gminy Czersk, w tym: 16 przebywało w rodzinie spokrewnionej, 8 w rodzinie niezawodowej, 3 w rodzinie zawodowej, 2 w pogotowiu rodzinnym, natomiast 5 dzieci w Rodzinnym Domu Dziecka. W porównaniu do 2020 roku liczba dzieci, które zastały umieszczone w pieczy zastępczej utrzymywała się na takim samym poziomie, natomiast w stosunku do lat 2018-2019 uległa zwiększeniu.

Tabela 12. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2018-2021 (dane za 2021 rok na dzień 31.10.2021)

wyszczególnienie		2018	2019	2020	2021
liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w tym:		29	30	34	34
rodzina zastępcza	spokrewniona	12	12	16	16
	niezawodowa	6	5	8	8
	zawodowa	3	6	3	3
rodzinny dom dziecka		4	4	4	5
pogotowie rodzinne		2	2	2	2
placówki opiekuńczo-wychowawcze		2	1	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok i Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024

⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),

Centrum Usług Społecznych w Czersku w ramach pieczy zastępczej współpracuje między innymi z:

- ❖ Sądem Rejonowym w Chojnicach,
- ❖ Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Chojnicach,
- ❖ Komendą Powiatową Policji w Chojnicach,
- ❖ ośrodkami adopcyjnymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, regionalnymi placówkami opiekuńczo-terapeutycznymi, interwencyjnymi ośrodkami preadopcyjnymi,
- ❖ organizacjami pozarządowymi.

POMOC SPOŁĘCZNA

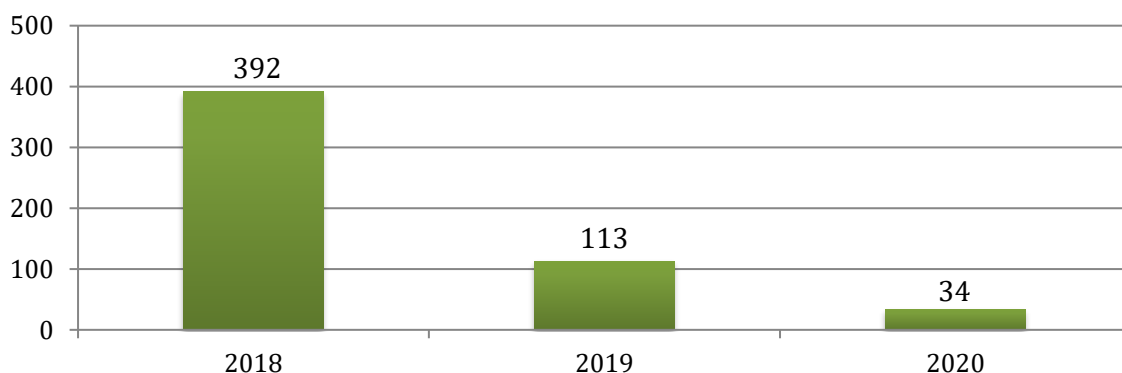

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera rodziny i osoby w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb umożliwiających życie w godnych warunkach⁷.

Gminne zadania z zakresu pomocy społecznej określone w ustawie o pomocy społecznej oraz innych przepisach realizuje Centrum Usług Społecznych w Czersku. Jednym z działań mających na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi jest **praca socjalna**. Planowana jest ona w oparciu o wywiad środowiskowy i dokonaną ocenę. Praca socjalna z osobami chorymi psychicznie, starszymi lub rodzinami z dziećmi polegała nie tylko na wsparciu finansowym, ale także na monitoringu środowiska, pomocy w kontakcie ze służbą zdrowia czy rodziną w celu zapewnienia właściwej opieki, a także wsparciu przy załatwianiu spraw urzędowych.

W 2020 roku objęte pracą socjalną były zaledwie 34 rodziny, co oznacza, że od 2018 roku liczba rodzin uległa znacznemu zmniejszeniu. Wskaźnik pracy socjalnej, tj. stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100% w 2020 roku kształtował się na poziomie 6,84% i na przestrzeni ostatnich kilku lat systematycznie malał.

Wykres 7. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w latach 2018-2020

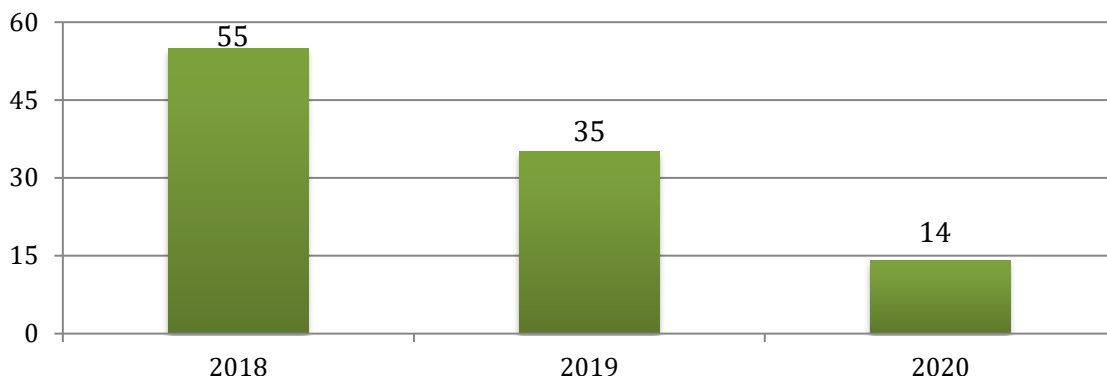
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Kontrakt socjalny jest umową zawartą przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Jego celem jest przezwycięzenie trudnej sytuacji

⁷ <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasady-pomocy-spoecznej>

życiowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Jak obrazuje poniższy wykres, w latach 2018-2020 występuje tendencja spadkowa w zakresie liczby mieszkańców Gminy, z którymi zawarto kontrakt socjalny. W odniesieniu do 2018 roku zaobserwowano spadek o 74,5%, natomiast w stosunku do 2019 roku o 60%.

Wykres 8. Liczba osób, z którymi zawarto kontrakt socjalny w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy udzielanie **schronienia**. Następuje to poprzez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. W 2020 roku ze schronienia skorzystało 11 osób z terenu Gminy Czersk. Na przestrzeni ostatnich trzech lat widoczne jest wahanie się liczby osób w tym zakresie, przy czym w 2020 roku przyjęła ona najwyższą wartość.

Tabela 13. Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób korzystających ze schronienia	10	9	11

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

Do zdiagnozowanych problemów w zakresie mieszkalnictwa należy **niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych** w stosunku do potrzeb mieszkaniowych społeczności lokalnej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkań komunalnych zmniejszyła się. Na terenie Gminy w latach 2018-2020 znajdowały się 4 lokale socjalne, natomiast na mieszkanie socjalne w 2020 roku oczekiwało 16 rodzin. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 14. Dane dotyczące infrastruktury społecznej w Gminie Czersk w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy	271	260	258
liczba lokali socjalnych	4	4	4
liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	18	15	16

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, dane Urzędu Miejskiego w Czersku

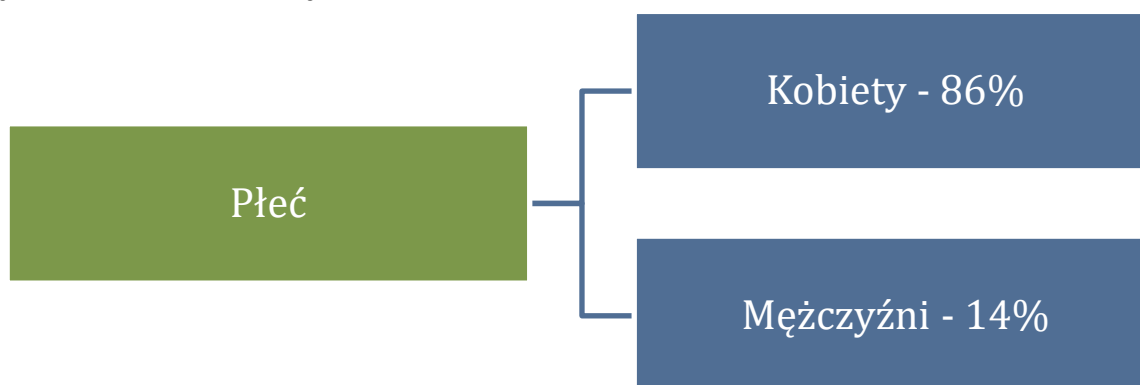
POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

W niniejszej części diagnozy przedstawione zostały wyniki badań ankietowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Pytania zawarte w kwestionariuszu miały na celu wskazanie potrzeb mieszkańców Gminy Czersk w zakresie usług społecznych w sferze wspierania rodziny oraz wszelkich działań na jej rzecz.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

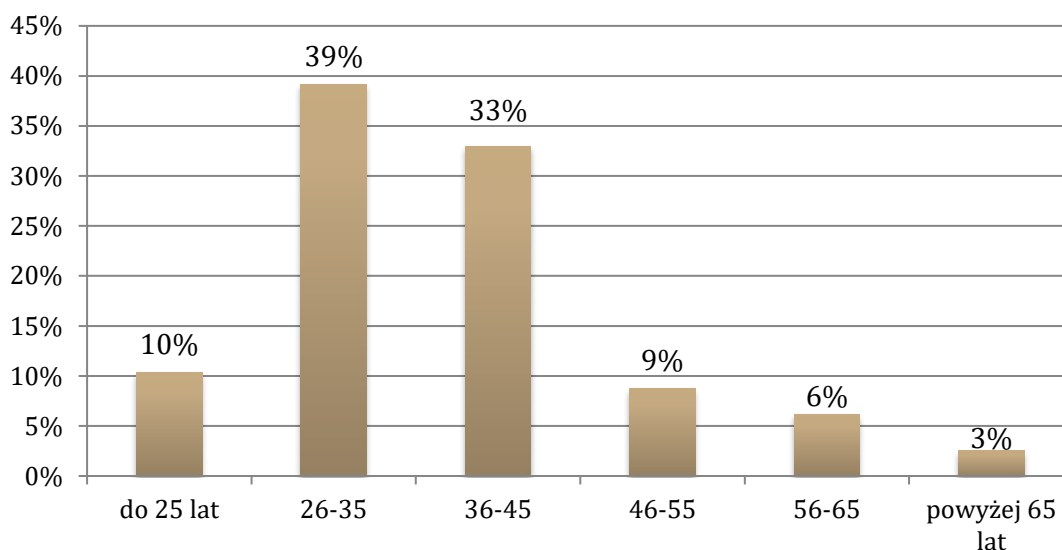
W badaniu diagnozującym potrzeby mieszkańców Gminy Czersk w zakresie usług społecznych wzięło udział 194 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 86% ogółu, natomiast mężczyźni 14%.

Rysunek 7. Płeć badanych osób.

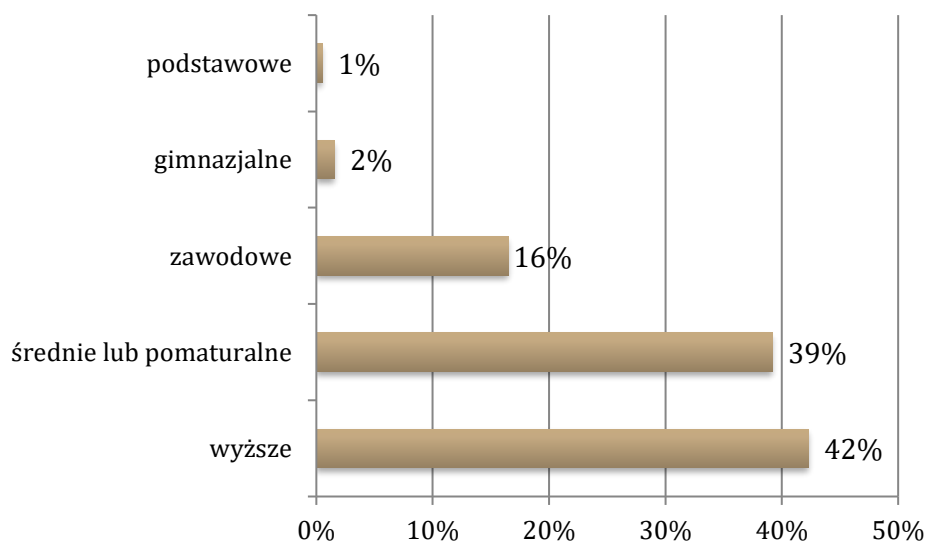
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 26-35 lat (39%) oraz 36-45 lat (33%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy do 25 roku życia (10%), mający 46-55 lat (9%) oraz 56-65 lat (6%). Najmniejszy udział w badaniu mieli badani w wieku powyżej 65 lat (3%).

Wykres 9. Wiek badanych osób.

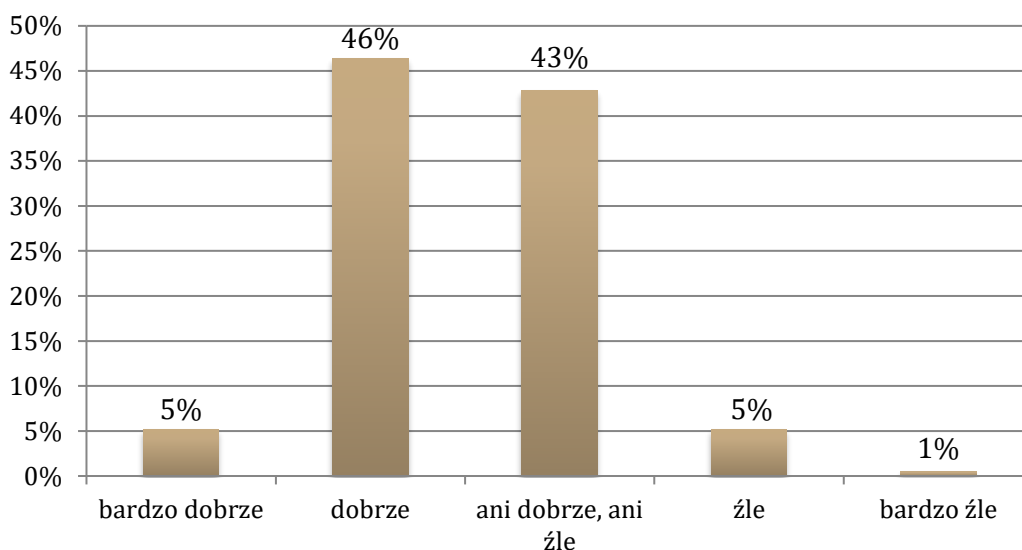
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (42%) oraz średnim lub pomaturalnym (39%). Blisko co szósty badany posiada wykształcenie zawodowe (16%), 2% mieszkańców zakończyło swoją edukację na poziomie gimnazjalnym, natomiast 1% osób na szkole podstawowej.

Wykres 10. Wykształcenie badanych osób.

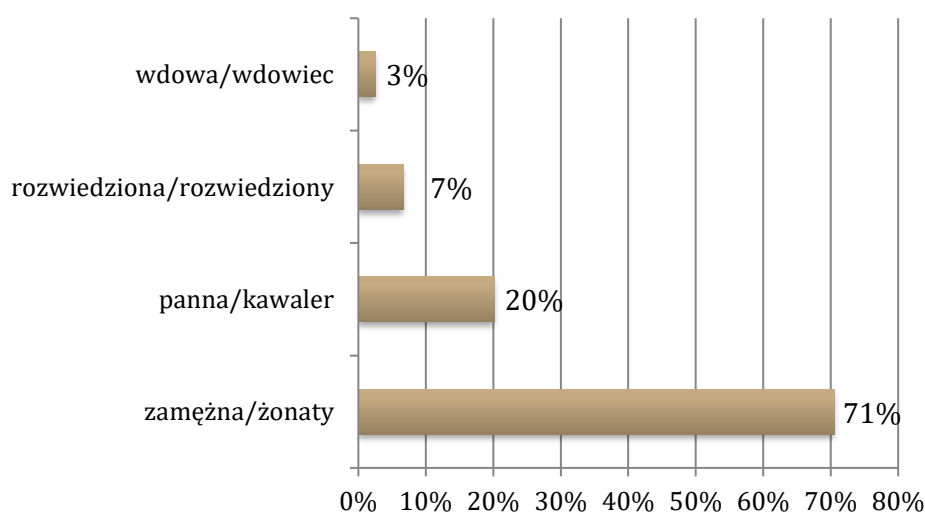
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa respondentów określiła swoją sytuację materialną pozytywnie (46% – dobrze, 5% – bardzo dobrze). 43% mieszkańców biorących udział w badaniu oceniło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą. 5% respondentów określiło ją jako złą, a 1% jako bardzo złą.

Wykres 11. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatyh (71%), co piąty badany to panna/kawaler (20%), a 7% stanowią osoby rozwiedzione. Najmniejszy udział w badaniu mają wdowy/wdowcy (3%).

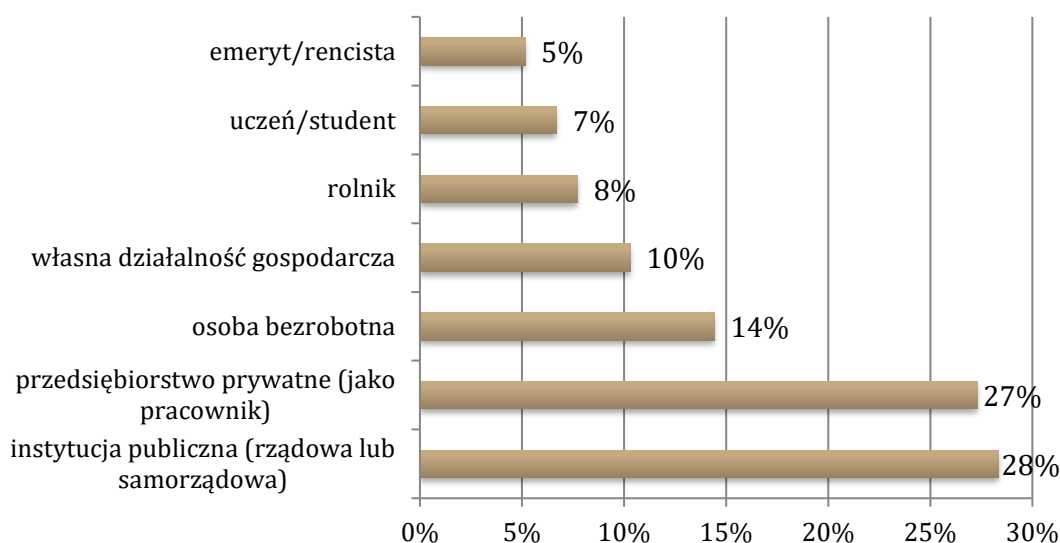
Wykres 12. Stan cywilny badanych osób.

Największa część respondentów zatrudniona jest w instytucji publicznej (rządowej lub samorządowej) – 28% oraz w przedsiębiorstwie prywatnym (27%). Blisko co siódmy mieszkaniec biorący udział w badaniu jest osobą bezrobotną (14%), a co dziesiąty prowadzi własną działalność gospodarczą (10%). Najmniejszy odsetek stanowią rolnicy (8%), uczniowie/studenci (7%) oraz emeryci/renciści (5%).

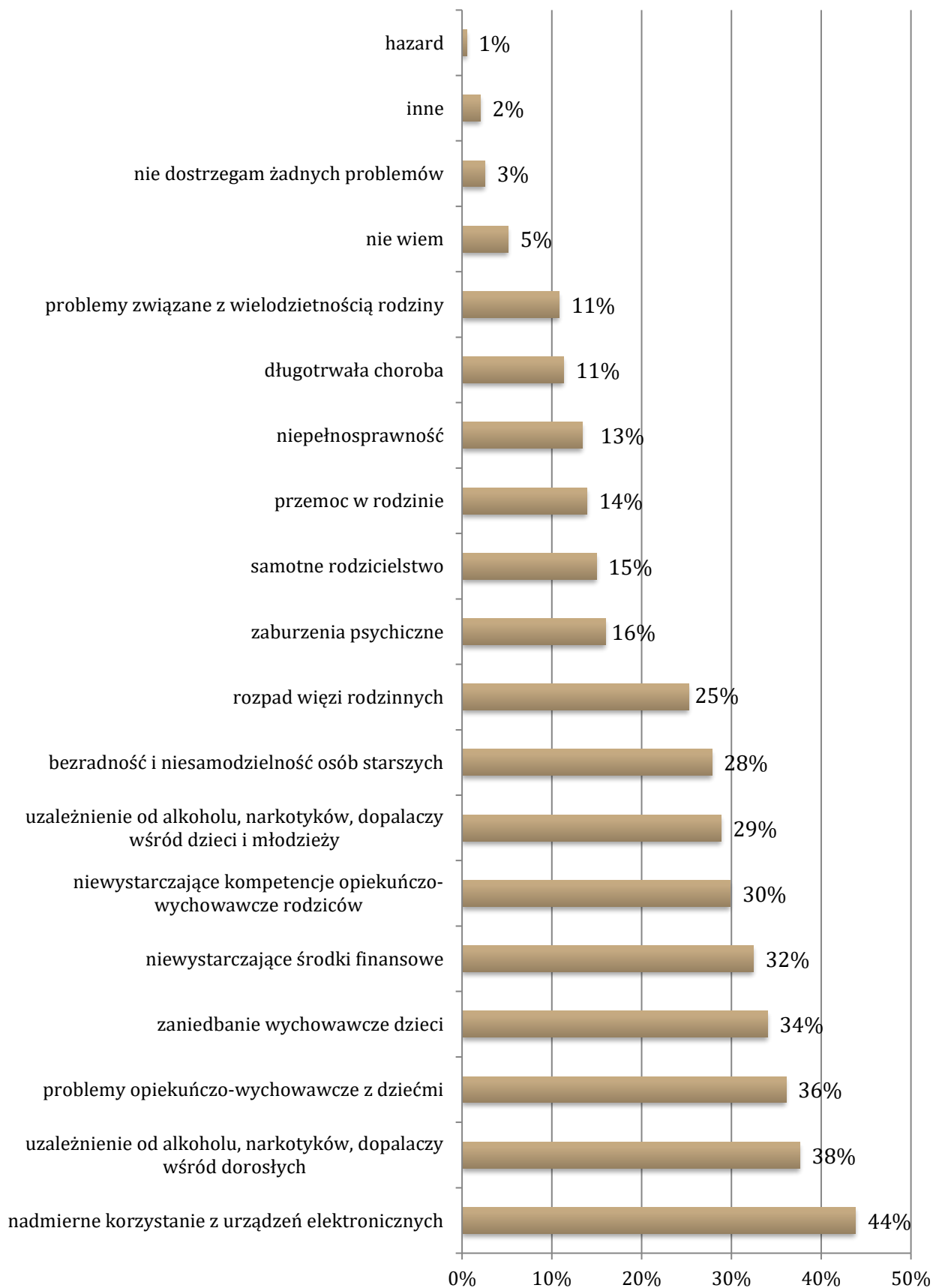
Wykres 13. Miejsce zatrudnienia badanych osób.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać na główne problemy, które ich zdaniem dotyczą rodziny w Gminie Czersk. Najczęściej badani wskazywali na **nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych (44%)**, **uzależnienie od alkoholu, narkotyków i dopalaczy wśród dorosłych (38%)**, **problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi (36%)**, **zaniedbanie wychowawcze dzieci (34%)** oraz **niewystarczające środki finansowe (32%)**. W dalszej kolejności pod względem liczby wskazań znalazły się takie problemy jak: niewystarczające kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców (30%), uzależnienie od alkoholu, narkotyków i dopalaczy wśród dzieci i młodzieży (29%), bezradność i niesamodzielność osób starszych (28%) oraz rozpad więzi rodzinnych (25%). Znacznie mniej osób wskazało na zaburzenia psychiczne (16%), samotne rodzicielstwo (15%), przemoc w rodzinie (14%) oraz niepełnosprawność (13%). Wśród najmniej zauważalnych problemów, respondenci wyróżnili długotrwałą chorobę i problemy związane z wielodzietnością rodziny (po 11%) oraz hazard (1%). Zaledwie 3% badanych nie dostrzeża żadnych problemów, natomiast 5% trudno było odpowiedzieć na to pytanie. Wśród innych odpowiedzi wskazano na brak zajęć dodatkowych dla młodzieży.

Wykres 14. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą rodziny w mieście i gminie Czersk?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności poproszono o wskazanie potrzeb poszerzenia usług społecznych w obszarze wspierania rodzin na terenie Gminy Czersk. Najczęściej badani wskazywali na **organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży** (54%), **specjalistyczną pomoc** np. psychologa, pedagoga, logopedy (48%), **organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi** (44%) oraz **poradnictwo specjalistyczne** np. prawne, psychologiczne, rodzinne (42%). Co trzeci badany mieszkaniec Gminy widzi potrzebę organizowania zajęć rozwijających zainteresowania (35%), zwiększenia działań profilaktycznych dotyczących uzależnień i przemocy wśród dzieci i rodzin (34%) oraz zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 (31%). Co czwarty respondent wskazał na organizowanie usług dla osób starszych i niesamodzielnych (27%), zwiększenie działań profilaktycznych dotyczących uzależnień u przemocy wśród osób dorosłych (27%), organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych (26%), prowadzenie grup wsparcia dla rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze (25%) oraz organizowanie większej ilości imprez sprzyjających integracji rodzin (23%). W dalszej kolejności mieszkańcy wskazali na rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (21%), rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców (20%), a także zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (19%). Blisko co piąty respondent biorący udział w badaniu wyróżnił organizowanie grup wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie (18%), prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc (17%) oraz wsparcie asystenta rodziny (16%). Najmniejszy odsetek mieszkańców Gminy Czersk wskazał na organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych/dorosłych członków rodziny osoby uzależnionej (11%) oraz prowadzenie kampanii społecznych (7%). Wśród innych odpowiedzi wyróżniono: organizację prac społecznych dla osób korzystających z pomocy społecznej, zwiększenie liczby miejsc dla dzieci w przedszkolach oraz zapewnienie pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

Tabela 15. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania rodzin na terenie miasta i gminy Czersk?

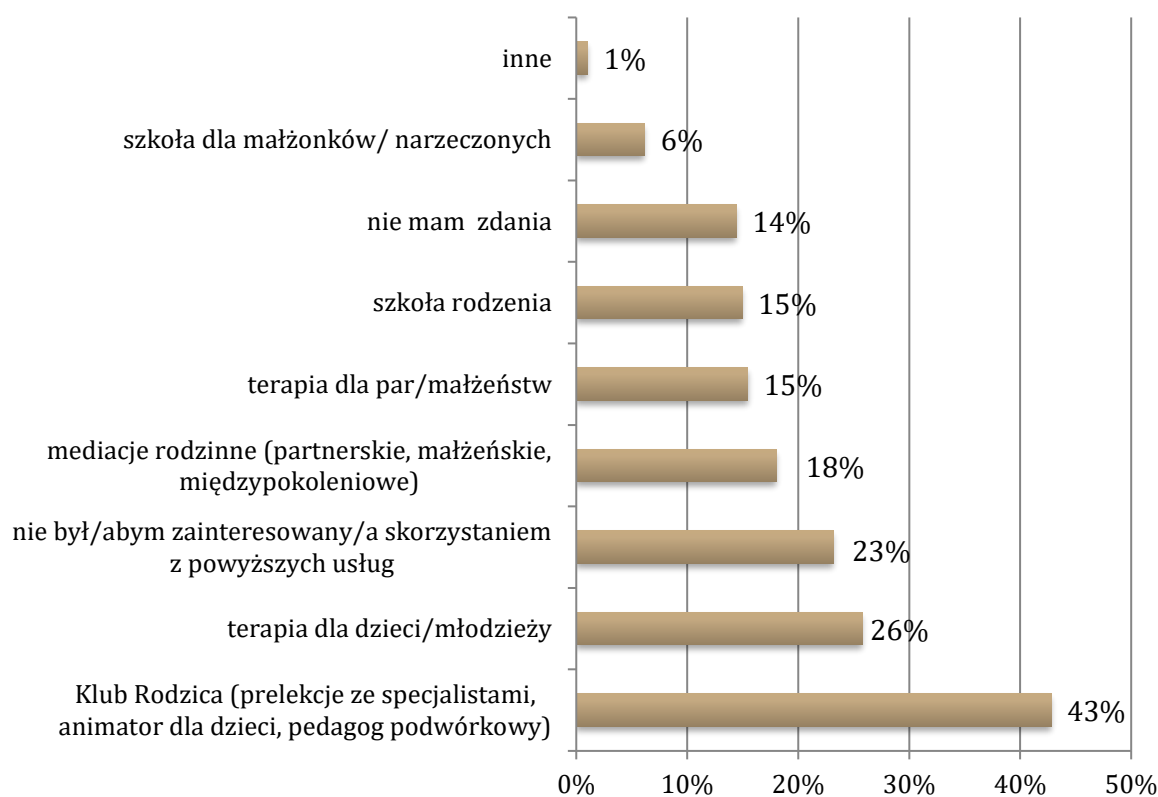
Odpowiedź	%
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	54%
specjalistyczna pomoc (psycholog, pedagog, logopeda, itp.)	48%
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi	44%
poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	42%
organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania	35%
profilaktyka uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży	34%
zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3	31%
organizowanie usług dla osób starszych i niesamodzielnych	27%
profilaktyka uzależnień i przemocy wśród osób dorosłych	27%
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych	26%
organizowanie grup wsparcia dla rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze	25%
organizowanie imprez sprzyjających integracji rodzin	23%
rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	21%
rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	20%
zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego	19%
organizowanie grup wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie	18%
prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc	17%
wsparcie asystenta rodziny	16%
organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych/dorosłych członków rodziny osoby uzależnionej	11%
prowadzenie kampanii społecznych	7%
nie mam zdania	2%
inne	2%

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnym pytaniu mieszkańcy Gminy Czersk mieli określić, czy byliby zainteresowani skorzystaniem z wymienionych usług społecznych skierowanych do rodzin. Mieszkańcy najchętniej wzięliby udział w zajęciach **Klubu Rodzica**, który organizowałby prelekcje ze specjalistami, zajęcia z animatorem dla dzieci, czy zatrudniałby pedagoga podwórkowego (43%). W dalszej kolejności badani wskazali na terapię dla dzieci/młodzieży (26%) oraz mediacje rodzinne np. partnerskie, małżeńskie,

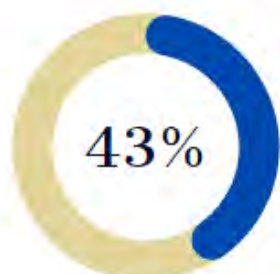
międzypokoleniowe (18%). Blisko co czwarty mieszkaniec biorący udział w badaniu nie byłby zainteresowany skorzystaniem z powyższych usług (23%), natomiast na terapię dla par/małżeństw oraz szkołę rodzenia wskazało po 15% osób. Najmniej badanych byłoby zainteresowanych skorzystaniem ze szkoły dla małżonków/narzeczonych (6%), a 14% nie ma zdania w tym zakresie. Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy wskazywali na pomoc w poszukiwaniu pracy dla osób z niepełnosprawnościami, zajęcia rozwijające, kursy doszkalające dla osób z niepełnosprawnościami oraz organizowanie kół, które miałyby na celu rozwijanie zainteresowań dla dzieci i młodzieży.

Wykres 15. Czy byłby/aby Pan/i zainteresowany/a skorzystaniem, z któryś z wymienionych poniżej usług społecznych skierowanych do rodzin?

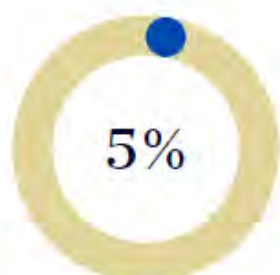
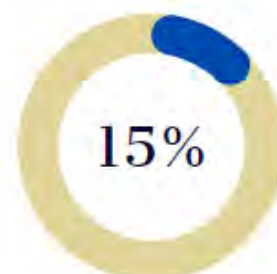
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **WSPIERANIE RODZINY**. Obszar ten znalazł się na 1 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

osób uważa, że priorytetowym obszarem powinna być **POMOC SPOŁECZNA**. Obszar ten znalazł się na 6 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

respondentów twierdzi, że priorytetem w działaniach powinien być **SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ**. Obszar ten znalazł się na ostatnim miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

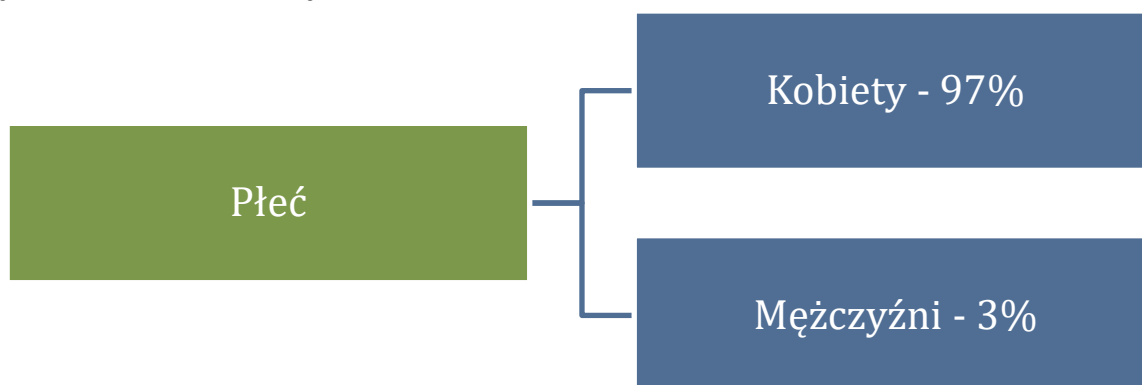
POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

W niniejszej części diagnozy przedstawione zostały wyniki badań ankietowych wśród pracowników instytucjonalnych. Pytania zawarte w kwestionariuszu miały na celu wskazanie potrzeb mieszkańców Gminy Czersk w zakresie usług społecznych w sferze wspierania rodziny oraz wszelkich działań na jej rzecz.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

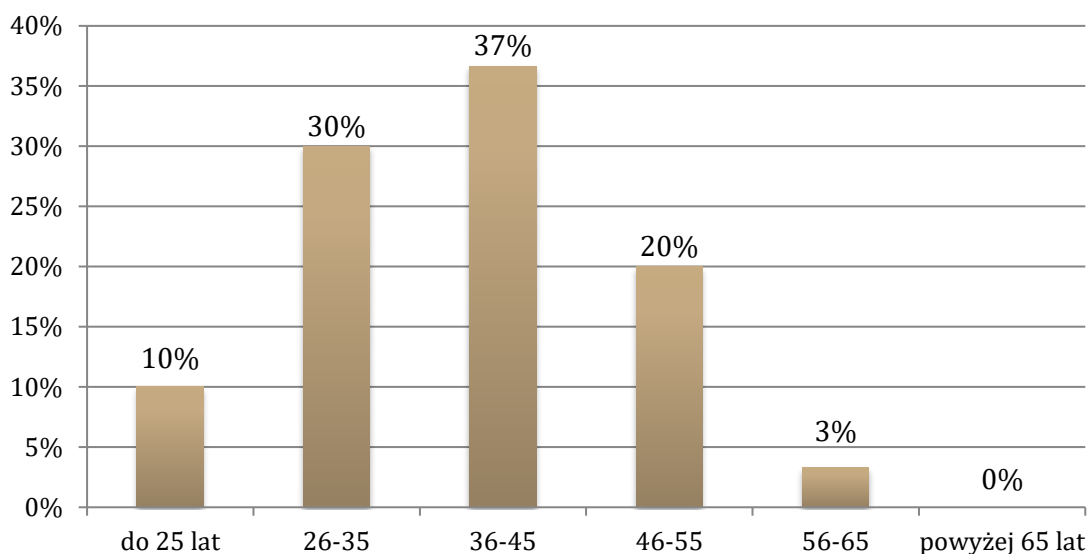
W badaniu diagnozującym potrzeby mieszkańców Gminy Czersk w zakresie usług społecznych wzięło udział 30 pracowników instytucjonalnych. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 97% ogółu, natomiast mężczyźni 3%.

Rysunek 8. Płeć badanych osób.

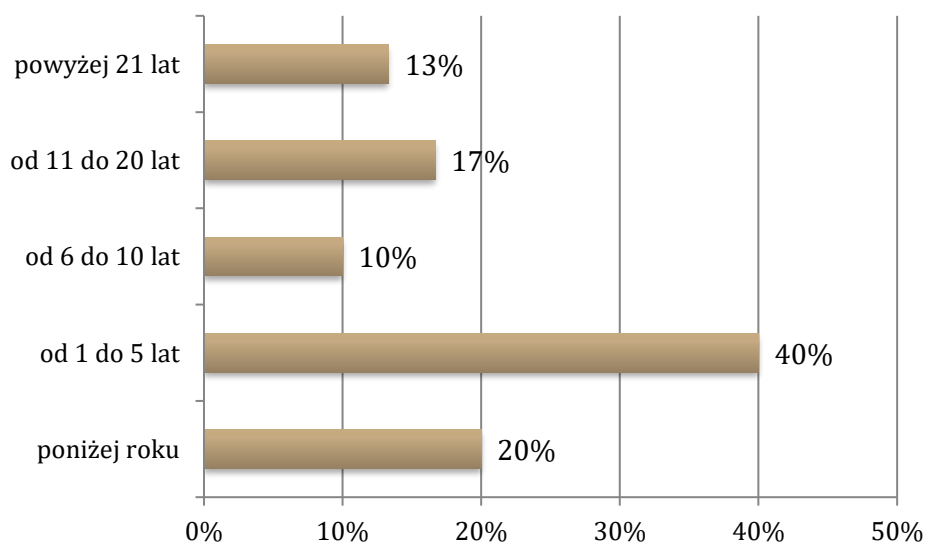
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (37%) oraz 26-35 lat (30%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również pracownicy mający 46-55 lat (20%), do 25 roku życia (10%) oraz w wieku 56-65 lat (3%).

Wykres 16. Wiek badanych osób.

W kolejnym pytaniu pracownicy mieli odpowiedzieć od ilu lat pracują w instytucji. Większość respondentów wskazało na przedział 1-5 lat (40%). Mniejszą aktywnością w badaniu wykazali się pracownicy, którzy pracują poniżej roku (20%), od 11 do 20 lat (17%), powyżej 21 lat (13%) oraz od 6 do 10 lat (10%).

Wykres 17. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

W pierwszej kolejności badani pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni o wskazanie, jakie działania na terenie Gminy należy podejmować w szerszym zakresie w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin.

Podobnie jak w przypadku dorosłych mieszkańców pracownicy instytucjonalni najczęściej wskazywali na **organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży** (60%). Na drugim miejscu znalazło się **poradnictwo specjalistyczne** (47%), natomiast na trzecim – **prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc** (43%). W dalszej kolejności wskazywano na specjalistyczną pomoc w żłobkach, przedszkolach oraz szkołach np. psychologa, pedagoga, logopedy (40%), podejmowanie działań profilaktycznych dotyczących uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży (40%), organizowanie warsztatów/zajęć rozwijających zainteresowania (33%), zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3 (33%), wsparcie asystenta rodziny (30%), organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych (30%) oraz rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (30%). Co czwarty pracownik widzi potrzebę organizowania zajęć profilaktycznych dotyczących uzależnień i przemocy wśród dorosłych mieszkańców, alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi oraz grup wsparcia/grup samopomocowych dla rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze (po 27%). Najmniejszy odsetek respondentów wskazał na prowadzenie kampanii społecznych/edukacji społecznej (7%), organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób uzależnionych/dorosłych członków rodziny osoby uzależnionej (17%), zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (20%), rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców (20%) oraz organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie (20%).

Tabela 16. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin?

Odpowiedź	%
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	60%
poradnictwo specjalistyczne (np. prawne, psychologiczne, rodzinne)	47%
prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc	43%
specjalistyczna pomoc w żłobkach, przedszkolach, szkołach (np. psychologa, pedagoga, logopedy, itp.)	40%
profilaktyka uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży	40%
organizowanie warsztatów/zajęć rozwijających zainteresowania	33%
zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3	33%
wsparcie asystenta rodziny	30%
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych	30%
rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	30%
profilaktyka uzależnień i przemocy wśród osób dorosłych	27%
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi	27%
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze	27%
organizowanie wydarzeń/imprez sprzyjających integracji rodzin	23%
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	20%
rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	20%
zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego	20%
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób uzależnionych/dorosłych członków rodziny osoby uzależnionej	17%
prowadzenie kampanii społecznych/edukacji społecznej	7%
inne	7%
nie mam zdania	0%
nie dostrzegam potrzeby podejmowania działań	0%

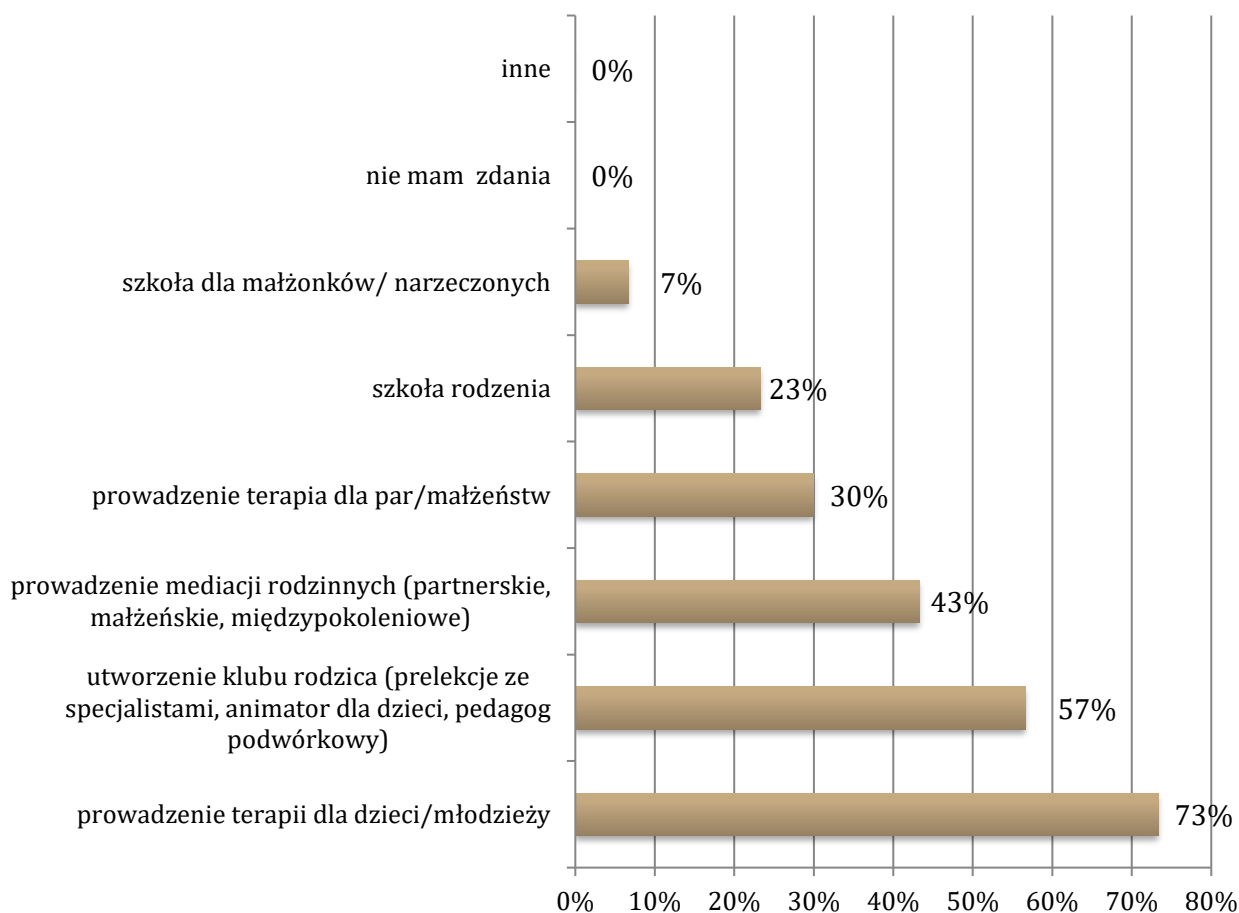
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Wśród potrzeb mieszkańców Gminy Czersk w zakresie usług społecznych i działań wspierających w obszarze wspierania rodziny respondenci zwrócili uwagę na to, aby utworzyć placówkę wsparcia dziennego, organizować bezpłatne zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży, rozwijać kompetencje opiekuńczo-wychowawcze

rodziców, rozszerzyć wsparcie psychiatry, psychoterapeuty, logopedy, zapewnić pomoc prawną, specjalistyczną pomoc psychoonkologa dla chorych osób i ich rodzin, zwiększyć ilość żłobków i przedszkoli, prowadzić terapie dla rodzin, małżeństw i związków partnerskich, utworzyć miejsca, w których rodziny będą mogły spędzać aktywnie czas z rodziną, organizować zajęcia terapeutyczne, warsztaty i rehabilitację dla osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnić pomoc w zakresie uzależnień i przemocy.

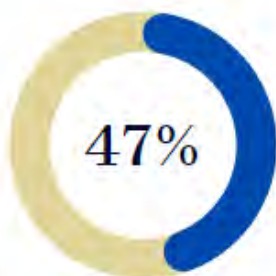
W następnym pytaniu pracownicy mieli określić, które z wymienionych usług społecznych dla rodzin należy utworzyć na terenie Gminy. Respondenci najczęściej opowiadali się za **prowadzeniem terapii dla dzieci i młodzieży** (73%), **utworzeniem Klubu Rodzica** (57%) oraz **prowadzeniem mediacji rodzinnych** (43%). Blisko co trzeci pracownik instytucjonalny biorący udział w badaniu wskazał na prowadzenie terapii dla par/małżeństw (30%), natomiast co czwarty wyróżnił szkołę rodzenia (23%). Najmniej badanych opowiedziało się za utworzeniem szkoły dla małżonków/naręczonych (7%).

Wykres 18. Które z poniższych usług społecznych dla rodzin uważa Pan/i za potrzebne do utworzenia na terenie miasta i gminy Czersk?

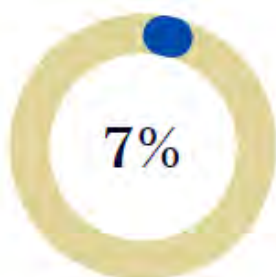
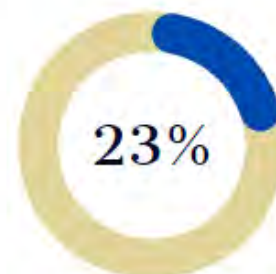
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **WSPIERANIE RODZINY**. Obszar ten znalazł się na 1 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

ankietowanych uważa, że priorytetowym obszarem powinna być **POMOC SPOŁECZNA**. Obszar ten znalazł się na 5 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

respondentów twierdzi, że priorytetem w działaniach powinien być **SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ**. Obszar ten znalazł się na ostatnim miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) pojęcie zdrowia oznacza stan „fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu będącego wynikiem interakcji jednostki i środowiska”⁸. Ochrona zdrowia wiąże się w szczególności z opieką zdrowotną, działalnością prewencyjną, informacyjną oraz promocją zdrowia.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

W Gminie Czersk na 10 tys. mieszkańców przypadają 3 przychodnie (stan na koniec 2020 roku). Jest to mniejsza wartość w porównaniu do całego województwa pomorskiego, która kształtuje się na poziomie 5 przychodni. W 2020 roku na 1 aptekę w Gminie Czersk przypadało 7 201 mieszkańców, a więc znacznie więcej niż na terenie województwa pomorskiego (3 529 osób).

Tabela 17. Dane dotyczące ochrony zdrowia w Gminie Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego w latach 2018-2020

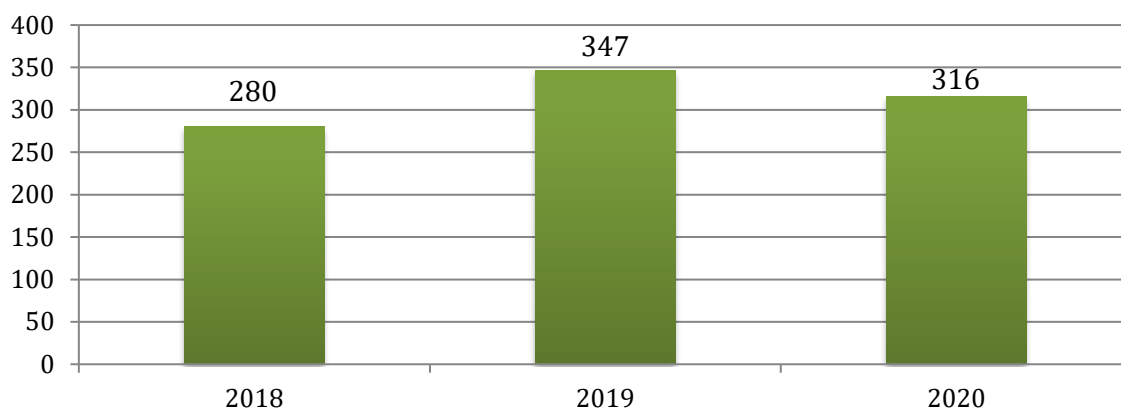
wyszczególnienie	gmina			województwo		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
przychodnie na 10 tys. mieszkańców	3	3	3	5	5	5
ludność na 1 aptekę	5 410	7 215	7 201	3 223	3 514	3 529

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2020 r. na podstawie art. 9b ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych Gmina Czersk sfinansowała dla swoich mieszkańców świadczenia gwarantowane w zakresie: rehabilitacji, świadczeń kardiologii i ginekologii o łącznej wartości 245.419,22 zł. Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba jest definiowana jako taka, która zagraża życiu człowieka. **Długotrwała lub ciężka choroba** była w 2020 roku głównym powodem przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy. W 2020 roku z tego powodu wsparcie otrzymało 316 rodzin – to o 31 mniej niż w 2019 roku oraz o 36 więcej niż w 2018 roku.

⁸ <http://eregion.wzp.pl/obszary/ochrona-zdrowia>

Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy z społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2018-2020

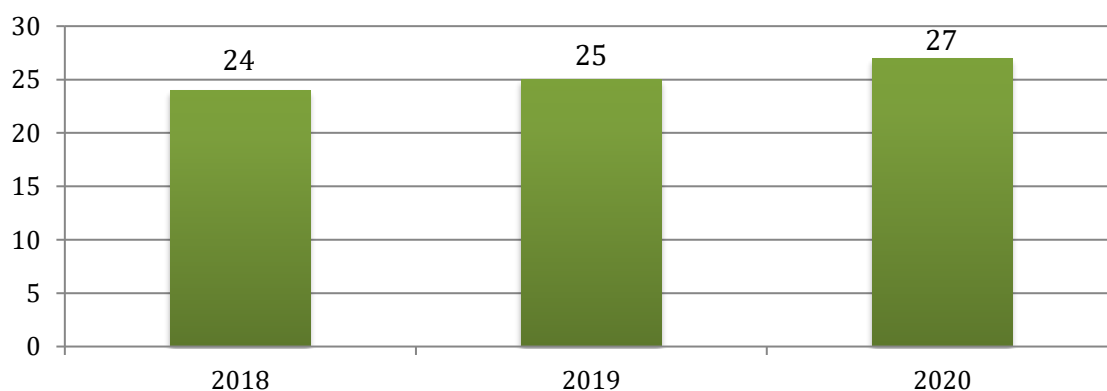

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy organizacja i świadczenie **specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym, a w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi.

W 2020 roku specjalistycznymi usługami opiekuńczymi objęto 27 mieszkańców Gminy Czersk. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba osób objętych tego typu usługami uległa niewielkiemu zwiększeniu.

Wykres 20. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

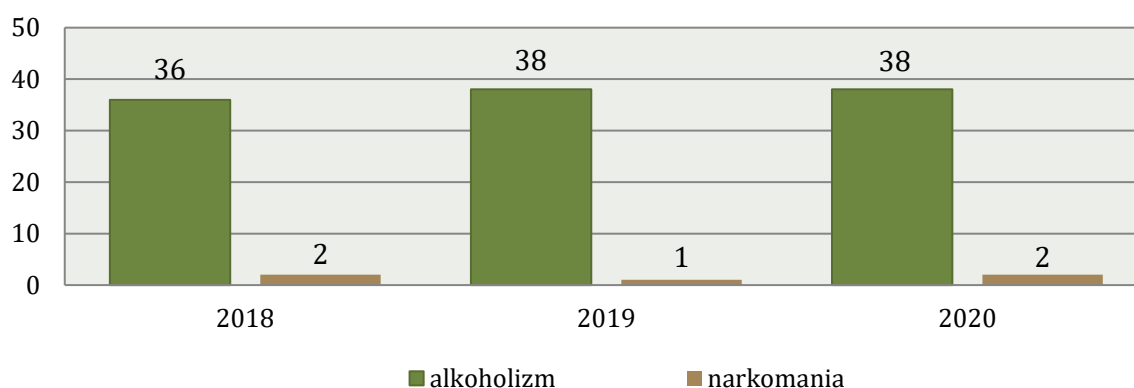

Istotnym zasobem w zakresie **ochrony zdrowia psychicznego** jest na terenie Gminy **Środowiskowy Dom Samopomocy**, który zapewnia codzienne wsparcie dla 30 osób z niepełnosprawnością intelektualną. Celem działalności jednostki jest osiągnięcie przez podopiecznych jak największej samodzielności, zaradności życiowej, utrzymanie ich prawidłowej kondycji psychofizycznej poprzez prowadzenie treningów terapeutycznych. W ramach terapii zajęciowej w ŚDS prowadzone są następujące prace:

- ❖ rękodzielnicza,
- ❖ plastyczna,
- ❖ kulinarna,
- ❖ stolarska,
- ❖ socjoterapeutyczna,
- ❖ komputerowa,
- ❖ sala rehabilitacyjna.

Poniższa analiza opiera się na danych dotyczących **problemu uzależnień**. W 2020 roku z powodu alkoholizmu pomoc społeczną otrzymało 38 rodzin, natomiast z powodu narkomanii – 2. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu omawianych przyczyn w ostatnich latach utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby uzależnione od środków psychoaktywnych otrzymują **pomoc w Ośrodku Profilaktyki Rodzinnej**, w którym wsparcia udziela **terapeuta dla osób zagrożonych narkomanią oraz członków ich rodzin** (w każdą środę w godzinach 16:00-18:00), **terapeuta dla osób współuzależnionych** (w każdą środę w godzinach 13:00-16:00), **psycholog** (w każdy wtorek w godzinach 14:00-20:00 oraz czwartek w godzinach

9:00-15:00), **grupa samopomocowa „AA z Borów”**, której spotkania odbywają się w każdy piątek w godzinach 18.00-21.00 oraz **grupa samopomocowa „Al-Atenn”**.

W 2020 roku usługi terapeutyczne realizowane były przez **Ośrodek Terapii Uzależnień BOROWIKOWA**. Finansowano psychoterapię dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych. W 2020 roku terapia indywidualna i grupowa dla osób uzależnionych obejmowała 204 godziny, natomiast dla osób współuzależnionych – 53 godziny. W porównaniu do 2019 roku zarówno liczba godzin psychoterapii dla osób uzależnionych, jak i współuzależnionych uległa zmniejszeniu.

Tabela 18. Liczba godzin psychoterapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
psychoterapia dla osób uzależnionych	b.d.	264	204
psychoterapia dla osób współuzależnionych	b.d.	88	53

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok

Wsparcie psychologiczne w Gminie pełni **psycholog**, który w 2020 roku miał dyżur raz w tygodniu 7 godzin. W miesiącach kwiecień, maj, listopad i grudzień wsparcie udzielano także w postaci telefonicznej z uwagi na pandemię koronawirusa. W 2020 roku przeprowadzono 54 konsultacje telefoniczne, a łączna liczba udzielonych porad wyniosła 171.

Dodatkowo funkcjonuje **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny**. W 2020 roku w Punkcie udzielono 135 porad dla 35 osób z problemem alkoholowym oraz 80 porad 26 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że w porównaniu do poprzednich lat liczba udzielonych porad osobom z problemem alkoholowym oraz dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym uległa zwiększeniu.

Tabela 19. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	liczba osób	liczba porad	liczba osób	liczba porad	liczba osób	liczba porad
osoby z problemem alkoholowym	0	0	0	0	35	135
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnione i DDA)	0	0	40	71	26	80

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

W zakresie **profilaktyki uzależnień** na terenie Gminy Czersk w 2020 roku prowadzono Kampanię Przeciw Pijanym Kierowcom oraz Kampanię „Przełoń Wirusa”, która miała na celu wzrost świadomości mieszkańców na temat szkodliwości spożywania alkoholu, obalenie mitów na temat „odkazania organizmu”, upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia psychologicznego i terapeutycznego oraz zwiększenie świadomości na temat zwalczania COVID-19.

Na terenie Gminy funkcjonuje **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która zajmuje się profilaktyką zachowań ryzykownych. Na przestrzeni lat 2018-2020 zostały przeprowadzone programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN, tj. **„Spójrz Inaczej” dla klas I-III**, **„Spójrz Inaczej” dla klas IV-VI**, **„Unplugged”** oraz **„Szkoła dla Rodziców i Wychowanków”**. W 2020 roku programami z obszaru profilaktyki uniwersalnej objęto 210 uczniów, 11 nauczycieli oraz 12 rodziców. W porównaniu do 2019 roku liczba uczniów i nauczycieli uczestniczących w programach zwiększyła się prawie dwukrotnie, natomiast liczba rodziców zmalała czterokrotnie.

Tabela 20. Liczba dzieci, nauczycieli i rodziców objętych programami rekomendowanymi w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba uczniów	30	120	210
liczba nauczycieli	1	6	11
liczba rodziców	0	48	12

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

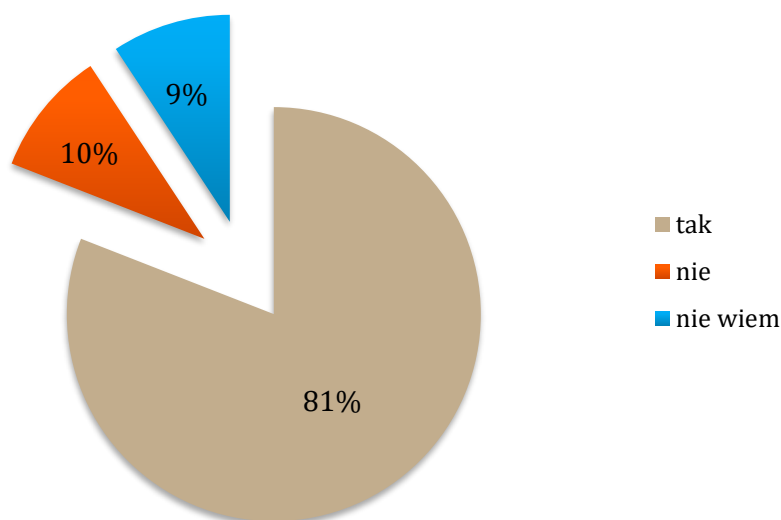
Działalność profilaktyczna w zakresie promocji i ochrony zdrowia prowadzona jest zarówno przez instytucje publiczne, placówki oświatowe jak i organizacje pozarządowe. Wymienione podmioty realizują wiele projektów, zajęć i kampanii profilaktycznych dotyczących omawianego obszaru.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

W niniejszej części diagnozy przedstawione zostały potrzeby dorosłych mieszkańców Gminy Czersk w zakresie usług społecznych w sferze promocji i ochrony zdrowia.

W pierwszym pytaniu zapytano badanych, czy na terenie Gminy Czersk jest potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia). **Zdecydowana większość ankietowanych odpowiedziała twierdząco** na to pytanie, bo aż 81%. Co dziesiąty badany jest zdania, że powyższe działania na terenie Gminy nie są potrzebne (10%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 9% respondentów.

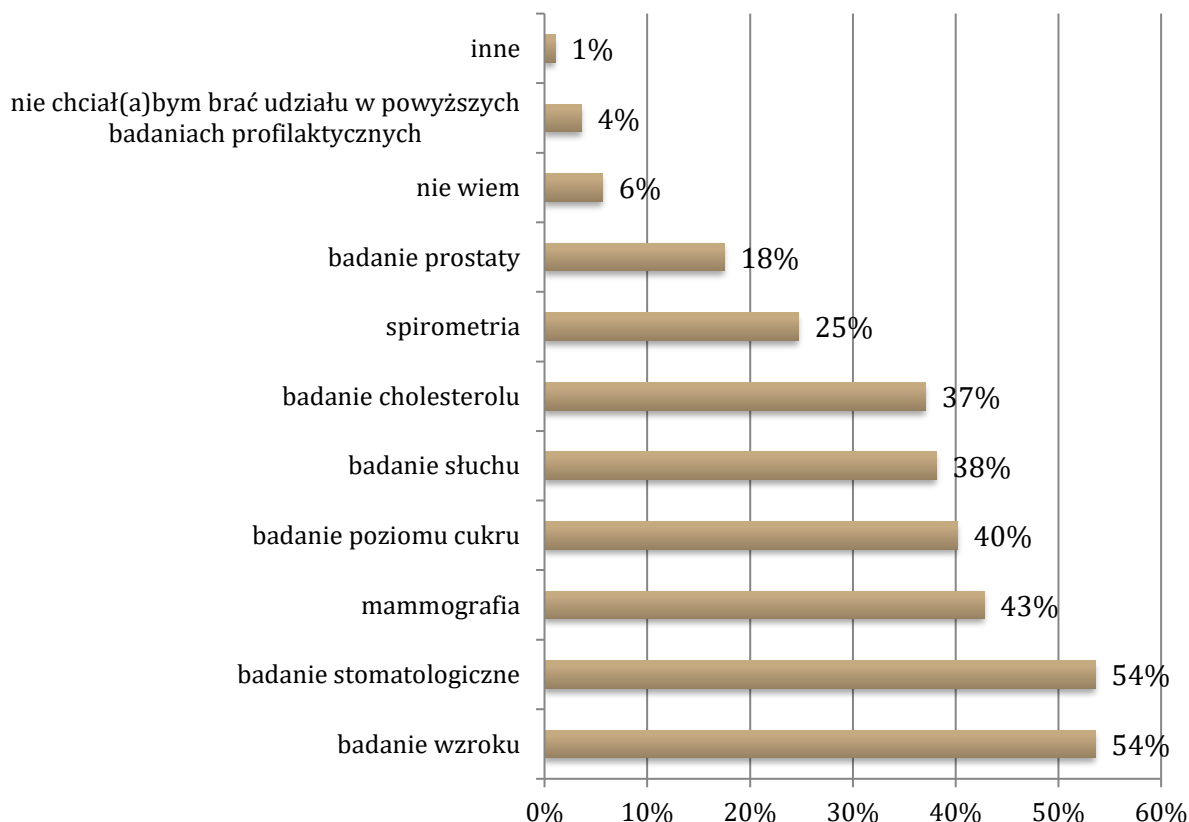
Wykres 22. Czy na terenie miasta i gminy Czersk jest potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia)?

W dalszej kolejności mieszkańcy biorący udział w badaniu mieli odpowiedzieć na pytanie dotyczące chęci udziału w badaniach profilaktycznych. Najwięcej, bo po 54% ankietowanych chciałoby wziąć udział w **badaniu wzroku** oraz **badaniu stomatologicznym**. Na drugim miejscu znalazła się **mammografia** (43%), natomiast na trzecim – **badanie poziomu cukru** (38%). Chęć udziału w badaniu słuchu wyraziło 38% badanych, natomiast w badaniu cholesterolu – 37%. Co czwarty mieszkaniec

wzięłyby udział w badaniu czynnościowym układu oddechowego, jakim jest spirometria (25%), natomiast blisko co piąty w badaniu prostaty (18%). 4% respondentów nie chciałoby brać udziału w badaniach profilaktycznych, natomiast 6% nie wie, czy wzięłoby w nich udział.

Wykres 23. W których z poniższych badań profilaktycznych chętnie wziął(ę)by Pan/i udział?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu mieszkańcy Gminy Czersk mieli ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej. Opinia respondentów dotycząca poziomu dostępności do wyżej wymienionych form opieki przedstawia się następująco:

- ❖ **Opiekę psychologiczną** bardzo dobrze lub dobrze ocenia łącznie 12% badanych, a o jej średnim poziomie ma przekonanie co czwarty mieszkaniec Gminy (27%). Blisko co drugi respondent ocenił poziom dostępności jako bardzo zły lub zły (46%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 15% badanych osób.
- ❖ Na bardzo dobry lub dobry poziom dostępności do **opieki psychiatrycznej** wskazało zaledwie 6% respondentów, o jej średnim poziomie ma przekonanie

co siódmy badany (15%), a o jej złym lub bardzo złym poziomie aż 49% osób. Blisko co trzeci ankietowany miał trudności w ocenie poziomu dostępności do opieki psychiatrycznej w Gminie (30%).

- ❖ **Opiekę terapeutyczną** bardzo dobrze lub dobrze ocenia łącznie 9% badanych, a o jej średnim poziomie ma przekonanie co czwarty mieszkaniec Gminy (25%). Co drugi respondent ocenił poziom dostępności jako bardzo zły lub zły (51%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 16% badanych osób.

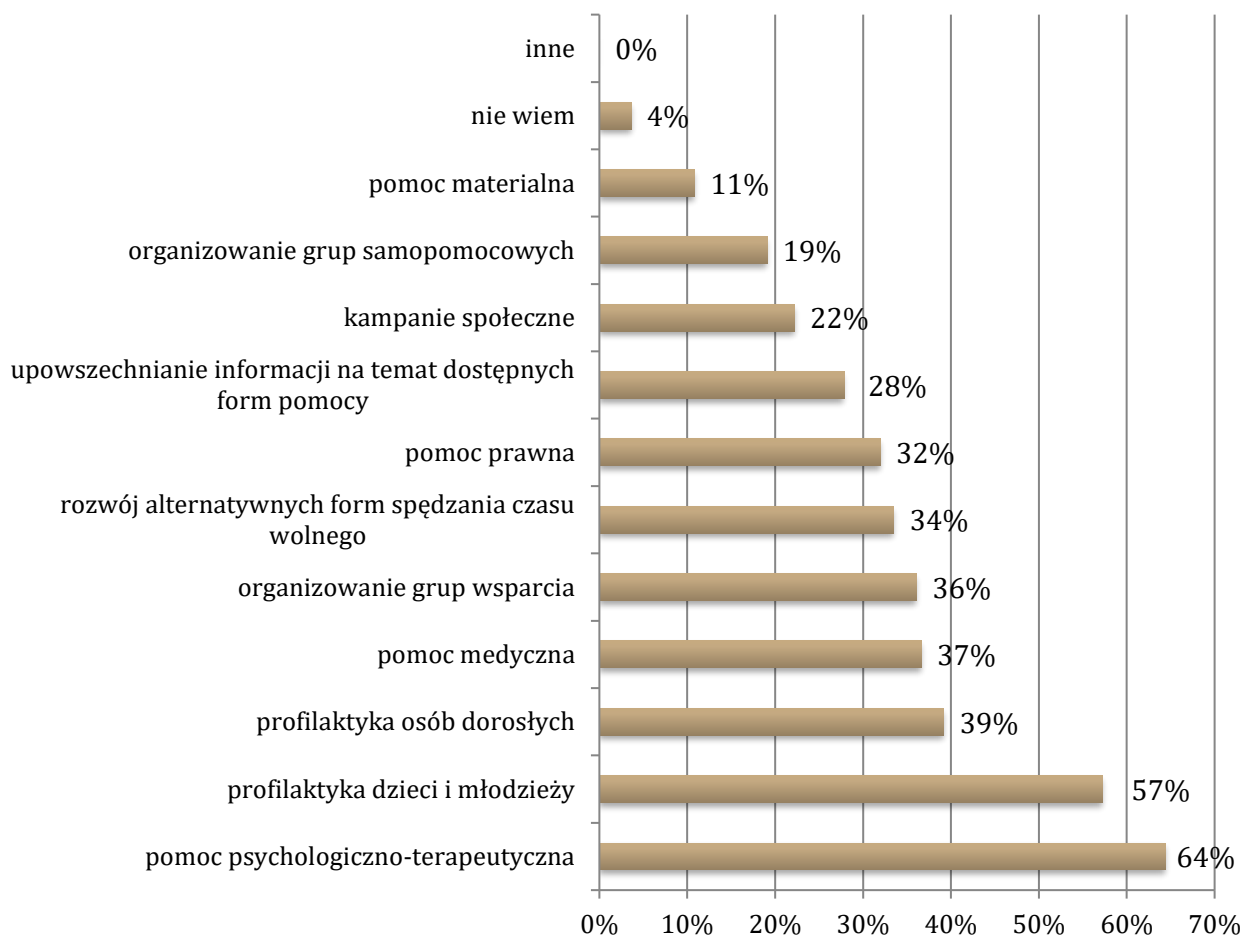
Tabela 21. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej/psychiatrycznej/terapeutycznej na terenie miasta i gminy Czersk. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie jedną odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 - „bardzo zły”, 2 - „zły”, 3 - „średni”, 4 - „dobry”, 5 - „bardzo dobry”.

wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
opieka psychologiczna	15%	27%	19%	27%	10%	2%
opieka psychiatryczna	30%	35%	14%	15%	5%	1%
opieka terapeutyczna	16%	26%	25%	25%	6%	3%

W obszarze promocji i ochrony zdrowia, mieszkańcy Gminy Czersk zostali poproszeni o wskazanie działań, które ich zdaniem powinny zostać podjęte na szerszą skalę w celu wyeliminowania lub ograniczenia zjawiska uzależnień. Ankietowani najczęściej wskazywali na **pomoc psychologiczno-terapeutyczną** (64%) oraz **profilaktykę dzieci i młodzieży** (57%). Średnio co trzeci respondent wyróżnił prowadzenie działań profilaktycznych dla osób dorosłych (39%), pomoc medyczną (37%), organizowanie grup wsparcia (36%), rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego (34%) oraz pomoc prawną (32%). Co czwarty badany opowiedział się za upowszechnianiem informacji na temat dostępnych form pomocy (28%), natomiast co piąty za prowadzeniem kampanii społecznych (22%) i organizowaniem grup samopomocowych (19%). Najmniejszy odsetek odpowiedzi dotyczył pomocy materialnej (11%), natomiast 4% respondentów nie wie, jakie działania należałoby podejmować w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień.

Wykres 24. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW

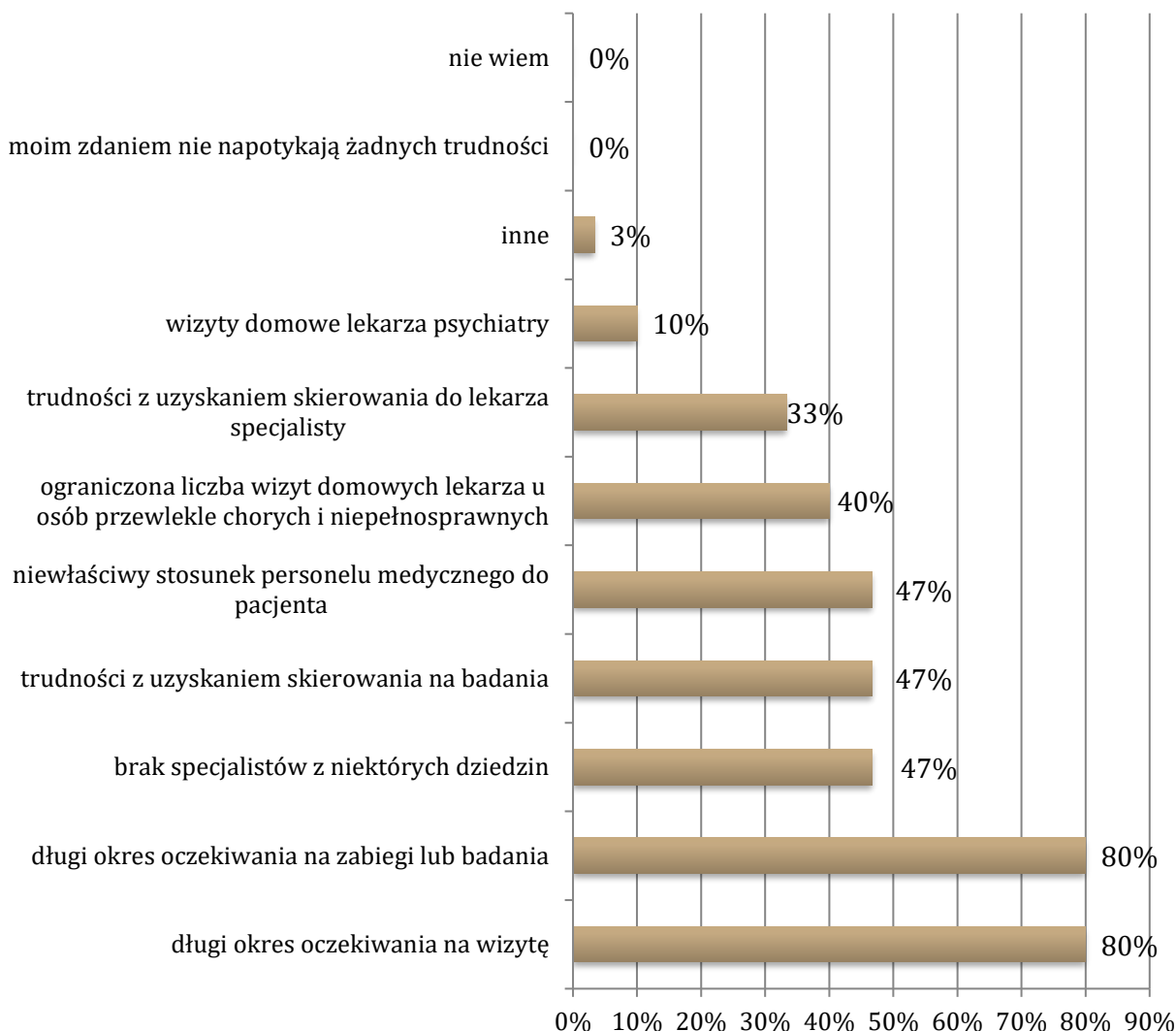
POTRZEBA W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCYJ

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA**. Obszar ten znalazł się na 2 miejscu pod względem liczby

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały potrzeby poszerzenia działań w zakresie promocji i ochrony zdrowia z perspektywy pracowników instytucjonalnych oraz trudności, jakie napotykają mieszkańcy podczas korzystania z usług zdrowotnych.

W pierwszej kolejności poproszono respondentów o wskazanie trudności, jakie napotykają mieszkańcy Gminy Czersk przy korzystaniu z usług zdrowotnych. Najczęściej wskazywano na **długi okres oczekiwania na wizytę oraz na zabiegi lub badania** (po 80%). Blisko połowa badanych pracowników wyróżniła brak specjalistów, w tym głównie: logopedy dla dzieci, fizjoterapeutów, ortodontów, kardiologów, dermatologów, diabetologów, psychologów, neurologów, ginekologów, endokrynologów, psychiatrów oraz laryngologów, trudności z uzyskaniem skierowania na badania oraz niewłaściwy stosunek personelu medycznego do pacjenta (po 47%). Ponadto, ankietowani zwrócili uwagę na ograniczoną liczbę wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami (40%) oraz trudności z uzyskaniem skierowania do lekarza specjalisty (33%). Najmniejszy odsetek badanych opowiedział się za domowymi wizytami lekarza psychiatry (10%).

Wykres 25. Jakie trudności napotykają mieszkańcy miasta i gminy Czersk przy korzystaniu z usług zdrowotnych?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu pracownicy instytucjonalni mieli ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej. Opinia respondentów dotycząca poziomu dostępności do wyżej wymienionych form opieki przedstawia się następująco:

- ❖ **Opiekę psychologiczną** bardzo dobrze lub dobrze ocenia łącznie 30% badanych, a o jej średnim poziomie ma przekonanie co czwarty pracownik Gminy (27%). Co trzeci respondent ocenił poziom dostępności jako bardzo zły lub zły (33%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 10% badanych osób.
- ❖ Na bardzo dobry lub dobry poziom dostępności do **opieki psychiatrycznej** nie wskazał żaden z respondentów, o jej średnim poziomie ma przekonanie co

szósty badany (17%), a o jej złym lub bardzo złym poziomie aż 53% osób. Blisko co trzeci ankietowany miał trudności w ocenie poziomu dostępności do opieki psychiatrycznej w Gminie (30%).

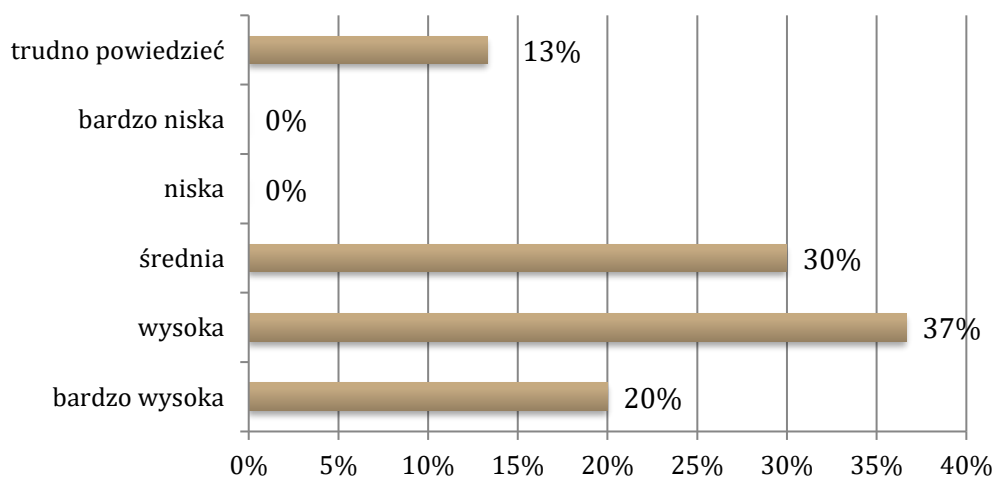
- ❖ **Opiekę terapeutyczną** bardzo dobrze lub dobrze ocenia łącznie 27% badanych, a o jej średnim poziomie ma przekonanie 40% respondentów. Co trzeci respondent ocenił poziom dostępności jako bardzo zły lub zły (30%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 3% badanych osób.

Tabela 22. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej/psychiatrycznej/terapeutycznej na terenie miasta i gminy Czersk. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie jedną odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 - „bardzo zły”, 2 - „zły”, 3 - „średni”, 4 - „dobry”, 5 - „bardzo dobry”.

	0	1	2	3	4	5
opieka psychologiczna	10%	13%	20%	27%	27%	3%
opieka psychiatryczna	30%	20%	33%	17%	0%	0%
opieka terapeutyczna	3%	10%	20%	40%	27%	0%

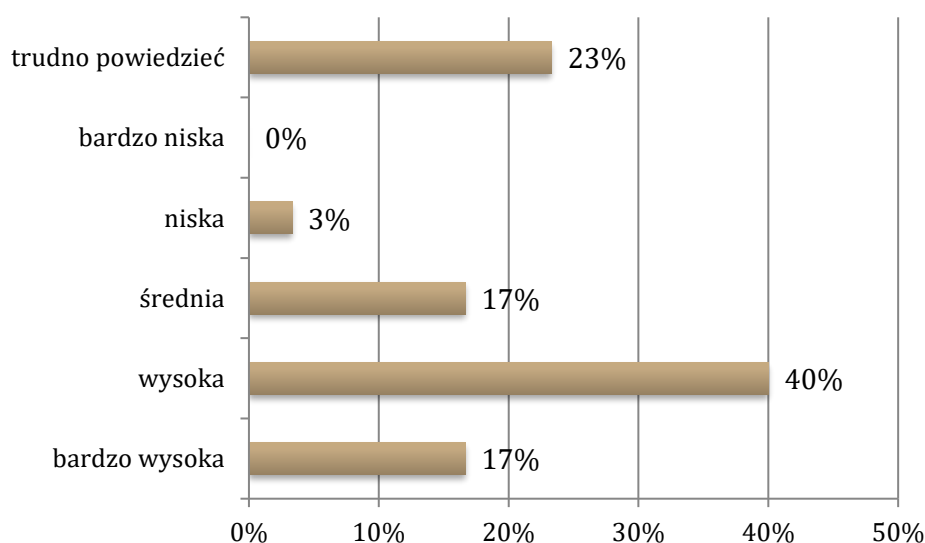
W następnym pytaniu badani pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni o określenie skali problemu uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Odpowiedzi pokazują, że według pracowników instytucji problem ten jest widoczny. **Większość ocenia jego skalę na wysoką** (37%), 30% pracowników uznaje ten problem za średni, a 20% za bardzo wysoki. 13% ankietowanych miało problem z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 26. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dorosłych mieszkańców miasta i gminy Czersk?

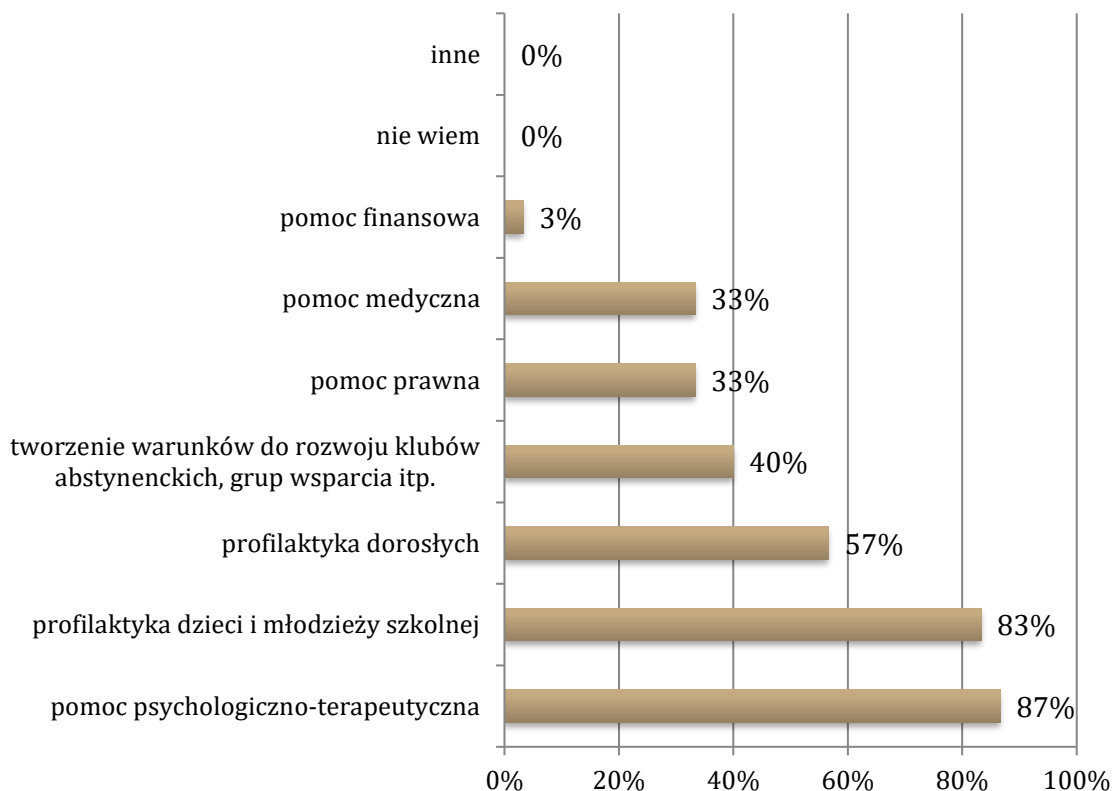
W dalszej kolejności badani mieli ocenić skalę problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży. **Według 40% respondentów jest ona wysoka**, 17% pracowników jest zdania, iż jest ona średnia, a kolejnych 17% uznaje ją za bardzo wysoką. Tylko 3% uważa, że skala problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży jest niska, natomiast blisko co czwartemu respondentowi trudno było odpowiedzieć na to pytanie (23%).

Wykres 27. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dzieci i młodzieży z miasta i gminy Czersk?

W kolejnym pytaniu dotyczącym obszaru problemów uzależnień, pracownicy mieli wskazać jakie działania według nich powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin. Zdecydowana większość osób wskazała na **pomoc psychologiczno-terapeutyczną** (87%) oraz **działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży szkolnej** (83%). Co drugi ankietowany wskazał na profilaktykę dorosłych (57%), natomiast 40% opowiedziało się za tworzeniem warunków dla rozwoju klubów abstynenckich, grup wsparcia oraz pomocy prawnej. Co trzeci pracownik wyróżnił pomoc prawną oraz medyczną (po 33%), natomiast zaledwie 3% – pomoc finansową.

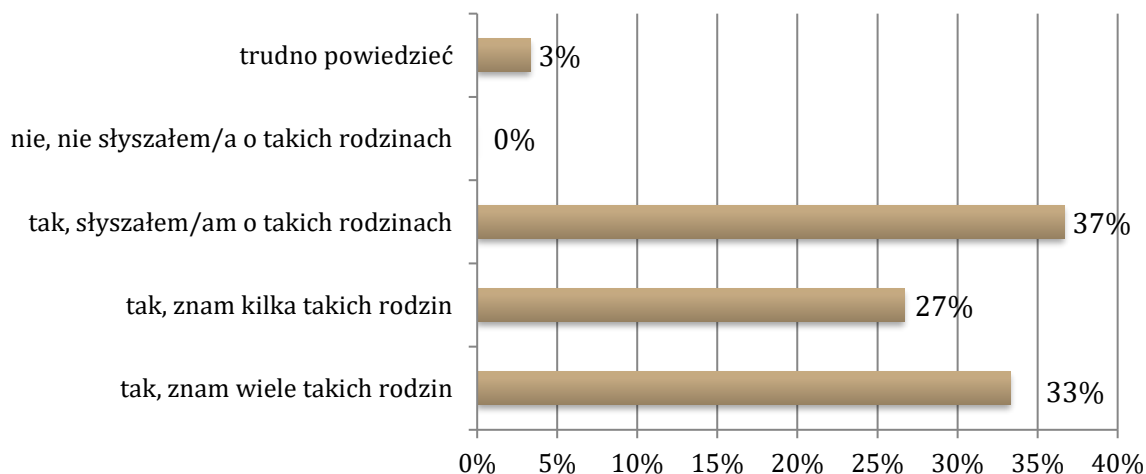
Wykres 28. Jakie działania na terenie miasta i gminy Czersk powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności zapytaliśmy naszych respondentów o to, czy ich zdaniem na terenie Gminy Czersk występuje zjawisko przemocy w rodzinie. 27% ankietowanych zna kilka takich rodzin, **33% badanych – wiele rodzin**, natomiast 37% respondentów o nich słyszało. 3% badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

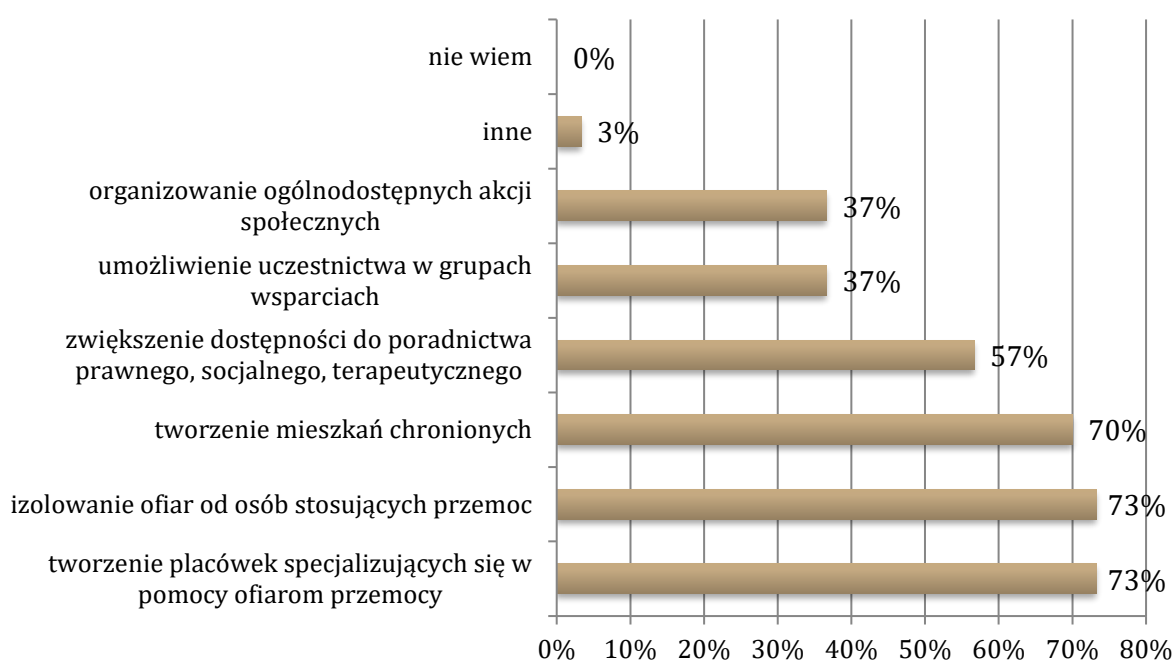
Wykres 29. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk występuje zjawisko przemocy w rodzinie?

W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wyróżnienie najskuteczniejszych działań wobec ofiar przemocy domowej. Najczęściej wskazywano na **tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy, izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc** (po 73%) oraz **tworzenie mieszkań chronionych** (70%). Na zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego wskazało 57% pracowników, a na umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia i organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych po 37% badanych.

Wykres 30. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej?

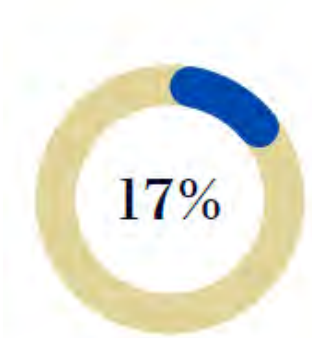
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ostatnim pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie potrzeb w zakresie działań związanych z promocją zdrowia, w tym: edukacji zdrowotnej, profilaktyki, promowania zdrowego stylu życia i kształtowania odpowiednich postaw prozdrowotnych. W opinii pracowników instytucjonalnych na terenie Gminy Czersk należy:

- ❖ organizować różnorodne działania profilaktyczne, w tym warsztaty dotyczące uzależnień, festyny, cykliczne spotkania edukacyjne, zajęcia ruchowe, pikniki, podczas których można by było spotkać się z lekarzami, pielęgniarkami, dietetykami;
- ❖ kształtować postawy prozdrowotne wśród uczniów szkół;
- ❖ promować zdrowy styl życia i profilaktykę onkologiczną;

- ❖ zapewnić specjalistów, w tym: dietetyków, terapeutów;
- ❖ organizować akcje zdrowotne, w tym związane z otyłością wśród dzieci, przyjazdy krwiobusów, organizowanie imprez sportowych o tematyce zdrowotnej oraz spotkań z lekarzem specjalistą.

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

respondentów jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA**. Obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH

WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH

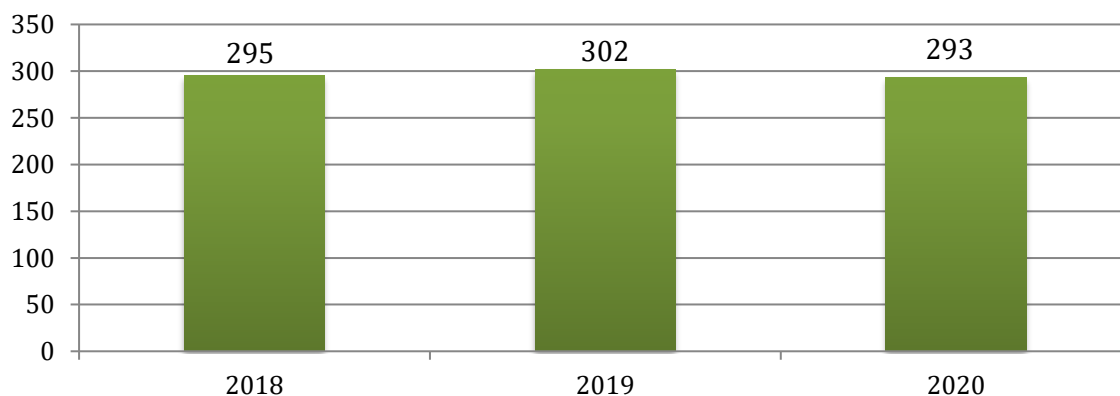
Osoby z niepełnosprawnościami dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnościami tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

Procesy związane z wydłużającym się czasem trwania życia oraz ciągłe zmiany w strukturze demograficznej ludności stawiają przed społeczeństwem nowe wyzwania społeczne, tj. projektowanie polityki społecznej wobec osób starszych oraz wdrożenie rozwiązań, które zapewnią godną, bezpieczną, aktywną starość.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

W pierwszej kolejności została zaprezentowana liczba rodzin, którym udzielono **pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności**. W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 293. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu ulegała wahaniom – w 2018 roku było to 295 rodzin, a w 2019 roku – 302 rodziny. Warto również dodać, że w Gminie Czersk niepełnosprawność jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej i w 2020 roku znalazła się na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono wsparcia.

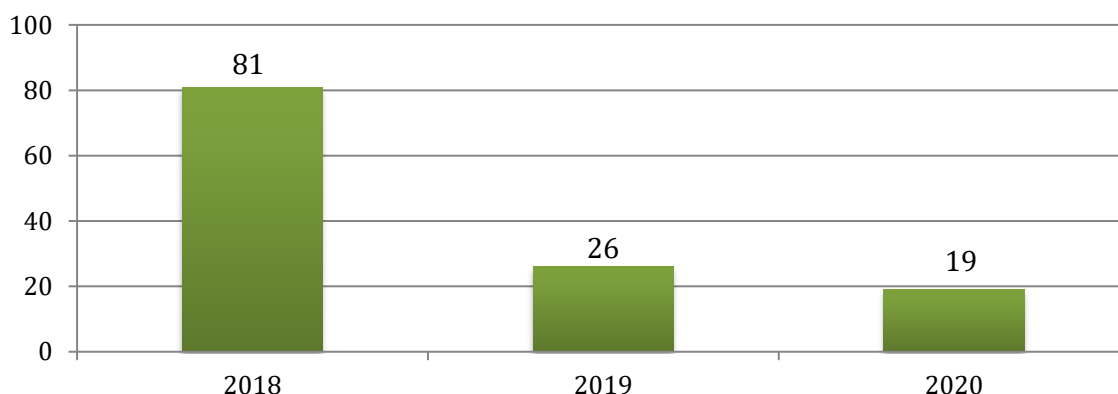
Wykres 31. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gmina oferuje **usługi opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnościami**, których celem jest wsparcie w formie usług opiekuńczych osób z niepełnosprawnościami w wieku do 75 roku życia z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2020 roku z usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami korzystało 19 osób, w 2019 roku – 26 osób, natomiast w 2018 roku – 81 osób.

Wykres 32. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok

Ponadto na terenie Gminy realizowana jest **opieka wytchnieniowa**, której celem jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opieką nad dziećmi z niepełnosprawnościami z orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2020 roku z powyższej formy wsparcia korzystało 17 osób, natomiast w 2019 roku – 14 osób.

Na terenie Gminy Czersk osoby z niepełnosprawnością mogą skorzystać ze wsparcia w formie **asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej**. Program zakłada wsparcie pełnoletnich osób z niepełnosprawnościami, posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przy wykonywaniu codziennych czynności, funkcjonowaniu w życiu społecznym, ograniczeniu skutków niepełnosprawności, stymulowaniu do podejmowania aktywności i umożliwieniu realizowania prawa do niezależnego życia, przeciwdziałaniu dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami, umożliwienie im uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności np. poprzez udział w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, rozrywkowych czy sportowych. W 2020 roku z usług asystenta osobistego korzystały 3 osoby, w tym 2 ze znacznym stopniem niepełnosprawności, natomiast 1 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

W ramach **rehabilitacji społecznej** osoby z niepełnosprawnością biorą udział w Warsztatach Terapii Zajęciowej. W Gminie Czersk działa 1 WTZ. Organizatorem i jednocześnie jednostką zatrudniającą kadre WTZ oraz przyjmującą uczestników na zajęcia do Warsztatu jest Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych. W ramach prowadzonych zajęć działają następujące pracownice: plastyczna, krawiecko-rękodzielnicza, gospodarstwa domowego, ekologiczno-turystyczna, stolarska oraz artystyczno-teatralna. W zajęciach WTZ uczestniczy 30 osób.

Rehabilitacja zawodowa mająca na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, prowadzona jest w Gminie Czersk przez Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach oraz Urząd Miejski w Czersku.

Ze sprawozdań z działalności PUP w Chojnicach wynika, że w ostatnich latach **udział osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako bezrobotne** w Powiatowym Urzędzie Pracy, w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk ulegał wahaniom. W 2018 roku stanowili oni 6,3%, w 2019 roku – 6,4%, natomiast w 2020 roku ponownie 6,3%.

Tabela 23. Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba	59	55	58
udział (%)	6,3	6,4	6,3

Źródło: Rynek pracy powiatu chojnickiego za 2018, 2019 i 2020 rok

Ważnym zadaniem, które jest realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami to **dowóz uczniów do szkół**. W 2020 roku dowóz uczniów z niepełnosprawnościami zapewniały 2 firmy, tj.: Terapia Dzieci, Natalia Ignaciuk – Pakmur oraz Firma PHU Jabłoński.

Od 2022 roku na terenie Gminy realizowany jest projekt pn. **świadczanie usług door-to-door** dla mieszkańców Gminy Czersk. Usługa ta polega na dowozie mieszkańców do wybranego przez siebie punktu (wizyta lekarska, szpital, spotkanie kulturalne, itp.). W ramach projektu, zakupiony został samochód w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Od 2015 roku na terenie Gminy Czersk funkcjonuje **Dzienny Dom Senior+**, który powstał w ramach realizacji Wieloletniego Programu „Senior+” na lata 2015-2020. Dom mieści się w budynku SPZOZ, a jego głównym przedmiotem działalności jest wsparcie seniorów, umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji. W 2020 roku z oferty DDS+ skorzystało 41 seniorów.

W 2020 roku w **Domach Pomocy Społecznej** przebywało 48 mieszkańców Gminy Czersk. W porównaniu do poprzednich lat liczba ta uległa zmniejszeniu, gdyż w 2018 roku były to 52 osoby, a w 2019 roku – 51.

Tabela 24. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób przebywających w DPS	52	51	48

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Do programów wsparcia na rzecz osób starszych należy **Czerska Karta Seniora**. Program ma na celu: poprawę warunków życia seniorów, zachęcanie ich do aktywności i sprawności, wzmocnienie kondycji ekonomicznej, ułatwienie dostępu do usług, dóbr kultury itp., kształtowanie pozytywnego wizerunku seniorów oraz podniesienie społecznej odpowiedzialności biznesu. Od początku programu do końca 2020 roku łącznie wydano 1 514 kart i podpisano porozumienia z 21 partnerami.

W 2018 roku została powołana **Czerska Gminna Rada Seniorów**. Celem działania Rady jest służyć społeczności seniorów oraz wspieranie i reprezentowanie ich zbiorowych interesów poprzez ścisłą współpracę z władzami Gminy oraz organizacjami i instytucjami, które zajmują się problemami seniorów.

Na terenie Gminy Czersk organizowanych jest szereg działań w zakresie **kultury, sportu i rekreacji na rzecz osób starszych**. Zadania te realizowane są przez Gminne Centrum Kultury w Czersku, jego filie: Dom Kultury w Rytlu i Dom Kultury w Łęgu, Bibliotekę Publiczną wraz z filiami w Rytlu i Łęgu. W ramach prowadzonej polityki senioralnej Gminy organizowane są cykliczne imprezy kulturalne, m.in.: bal karnawałowy dla seniorów, liczne wycieczki krajoznawcze, rekreacyjne i edukacyjne, corocznie obchodzony jest Dzień Seniora, w ramach którego odbywają się liczne występy artystyczne, porady zdrowotne i żywieniowe, poczęstunek oraz koncerty zaproszonych gwiazd.

Seniorzy mogą uczestniczyć również w zajęciach **Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koła Terenowego w**

Czersku oraz korzystać z następujących **Klubów Seniora**: Klub Seniora „Bratek”, Klub Seniora „Belferki”, Klub Seniora „Jesienna Róża” oraz Klub Seniora „Wiktoria”.

Do głównych zadań realizowanych przez Centrum Usług Społecznych na rzecz seniorów należą w szczególności takie programy rządowe jak:

- ❖ **„Wspieraj Seniora”**, którego celem jest zapewnienie usługi wsparcia seniorów w wieku 70 lat i więcej, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydują się na pozostanie w domu i nie są w stanie np. poprzez wsparcie rodziny zabezpieczyć sobie artykułów podstawowej potrzeby.
- ❖ **„Opieka 75+”**, którego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej.
- ❖ **„Senior+”**, którego celem jest zapewnienie wsparcia osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

W niniejszy podrozdziale przedstawione zostały potrzeby poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych z Gminy Czersk.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać na główne problemy, które najczęściej dotyczą osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami w Gminie Czersk. Najczęściej badani wskazywali na **ograniczony dostęp do rehabilitacji** (56%), **samotność i izolację** (54%), **utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej** (54%) oraz **bariery architektoniczne w miejscach publicznych** (40%). Na brak wsparcia ze strony rodziny, niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb oraz ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę wskazało po 39% respondentów, natomiast 38% wyróżniło niski poziom wrażliwości społecznej. Średnio co trzeci badany wskazał na bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania (35%), natomiast co czwarty wyróżnił niewystarczającą ilość świadczonych usług opiekuńczych (27%), brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami (26%) oraz niewystarczający zakres świadczonych usług opiekuńczych (23%). W dalszej kolejności pod względem liczby wskazań znalazły się

problemy psychiczne i emocjonalne (21%), niewystarczająca ilość form spędzania czasu wolnego (17%) oraz brak wydarzeń sprzyjających integracji społecznej (14%).

Tabela 25. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne i starsze w mieście i gminie Czersk?

Odpowiedź	%
ograniczony dostęp do rehabilitacji	56%
samotność, izolacja	54%
utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej	54%
bariery architektoniczne w miejscach publicznych	40%
brak wsparcia ze strony rodziny	39%
niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb	39%
ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę	39%
niski poziom wrażliwości społecznej	38%
bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania	35%
niewystarczająca ilość świadczonych usług opiekuńczych	27%
brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością	26%
niewystarczający zakres świadczonych usług opiekuńczych	23%
problemy psychiczne, emocjonalne	21%
niewystarczająca ilość form spędzania czasu wolnego	17%
brak wydarzeń sprzyjających integracji społecznej	14%
nie wiem	2%
Inne	1%

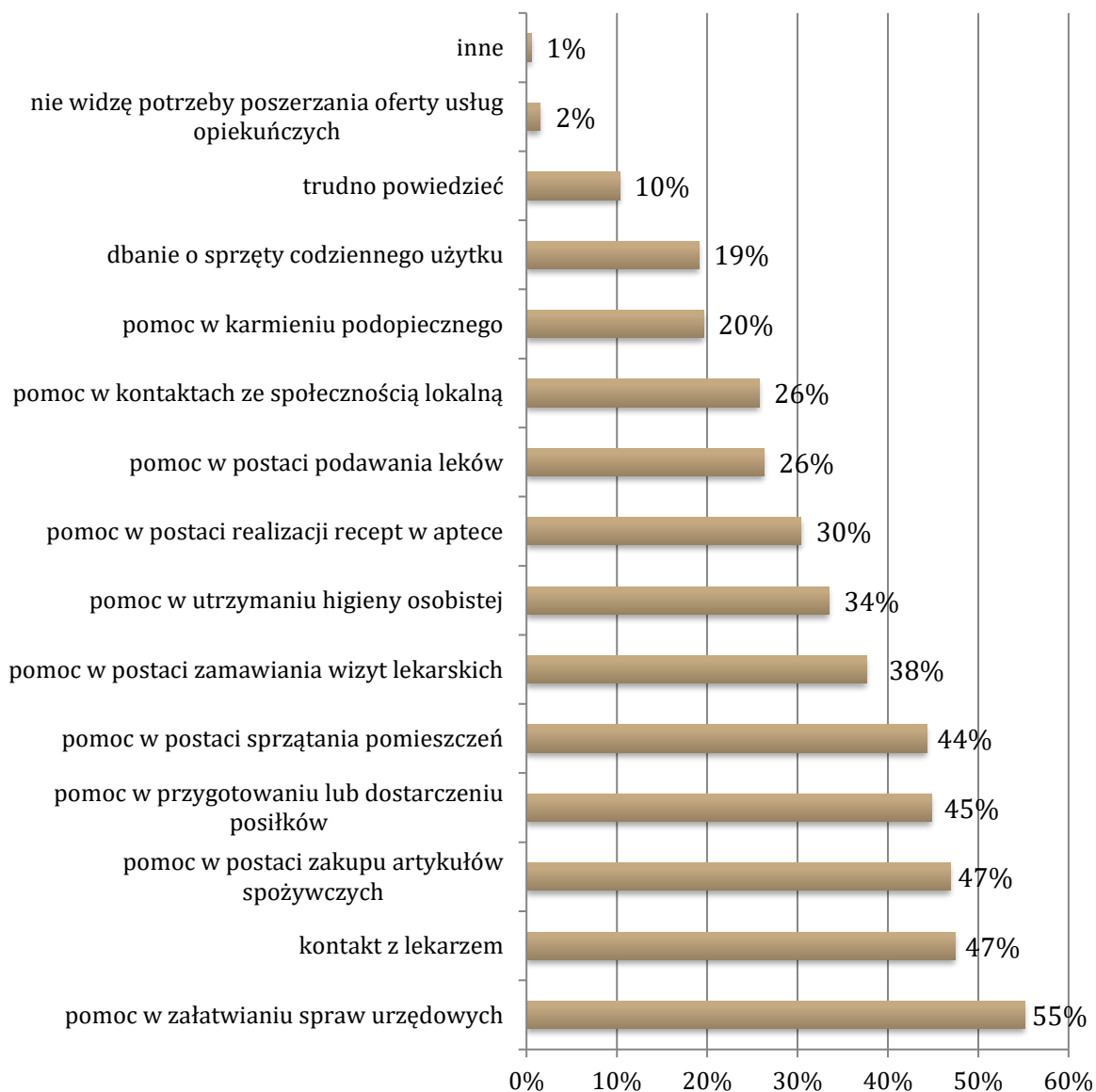
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ramach badań uzyskano również informację o ofercie usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, które należy poszerzyć na terenie Gminy Czersk. Na podstawie deklaracji badanych można stwierdzić, że ankietowani najczęściej wskazywali na **pomoc w załatwianiu spraw urzędowych** (55%), **kontakt z lekarzem** (47%), **pomoc w postaci zakupu artykułów spożywczych** (47%), **pomoc w przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków** (45%) oraz **pomoc w postaci sprzątnięcia pomieszczeń** (44%). Średnio co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu opowiedział się za pomocą w postaci zamawiania wizyt lekarskich (38%), utrzymania higieny osobistej (34%) oraz realizacji recept w aptece (30%), natomiast zdaniem co czwartego z nich na terenie Gminy należy rozwinąć pomoc w postaci podawania leków (26%) oraz w zakresie kontaktu ze społecznością lokalną (26%). Co piąty badany opowiedział się za pomocą w karmieniu podopiecznego (20%) oraz

dbaniem o sprzęty codziennego użytku (19%). 10% trudno było odpowiedzieć na to pytanie, natomiast 2% nie widzi potrzeby poszerzenia oferty usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.

Wykres 33. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy Czersk?

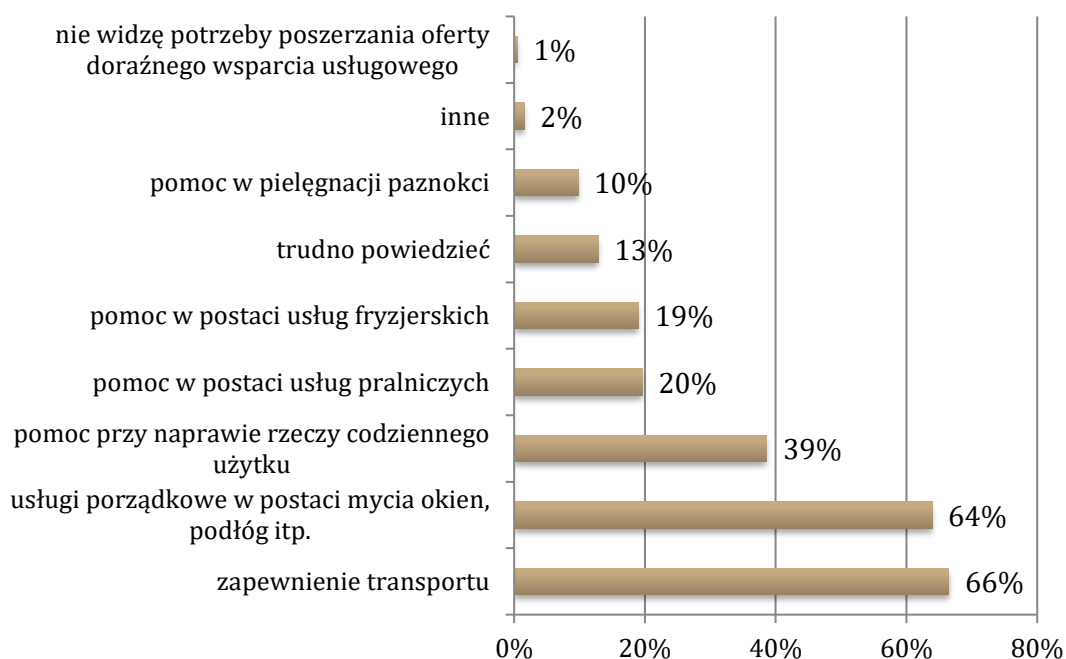

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane mieszkańcom odnosiło się do poszerzenia oferty doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami w Gminie. Analiza materiału badawczego pokazała, że mieszkańcy widzą potrzebę wprowadzenia **usług zapewniających transport (66%)** oraz **usług porządkowych w postaci mycia okien, podłóg itp. (64%)**. W dalszej kolejności respondenci wskazywali na **pomoc przy naprawie rzeczy codziennego użytku (39%)**, a średnio

co piąty badany mieszkaniec wyróżnił pomoc w postaci usług pralniczych (20%) oraz usług fryzjerskich (19%). Zaledwie 10% badanych opowiedziało się za pomocą w pielęgnacji paznokci. 13% trudno było odpowiedzieć na to pytanie, a 1% ankietowanych odpowiedział, że nie widzi potrzeby poszerzania oferty doraźnego wsparcia usługowego na terenie Gminy.

Wykres 34. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy Czersk?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych można zauważyć, że najwyższy odsetek respondentów uważa, że na terenie Gminy Czersk należy **prowadzić placówki wsparcia dziennego (50%)**, **zapewnić całodobową opiekę (45%)**, **organizować różnorodne formy spędzania czasu wolnego (39%)** oraz **organizować szkolenia dla opiekunów faktycznych (33%)**. W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali na rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (29%), organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania (27%), wspieranie działalności organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych (25%) oraz organizowanie kursów i warsztatów podnoszących wiedzę (23%). 18% respondentów opowiedziało się za organizowaniem imprez integracyjnych, natomiast 15% za organizowaniem kampanii społecznych podnoszących świadomość w zakresie potrzeb i problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz

inicjowaniem powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Brak zdania w zakresie poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych wykazało 7% respondentów, natomiast 4% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

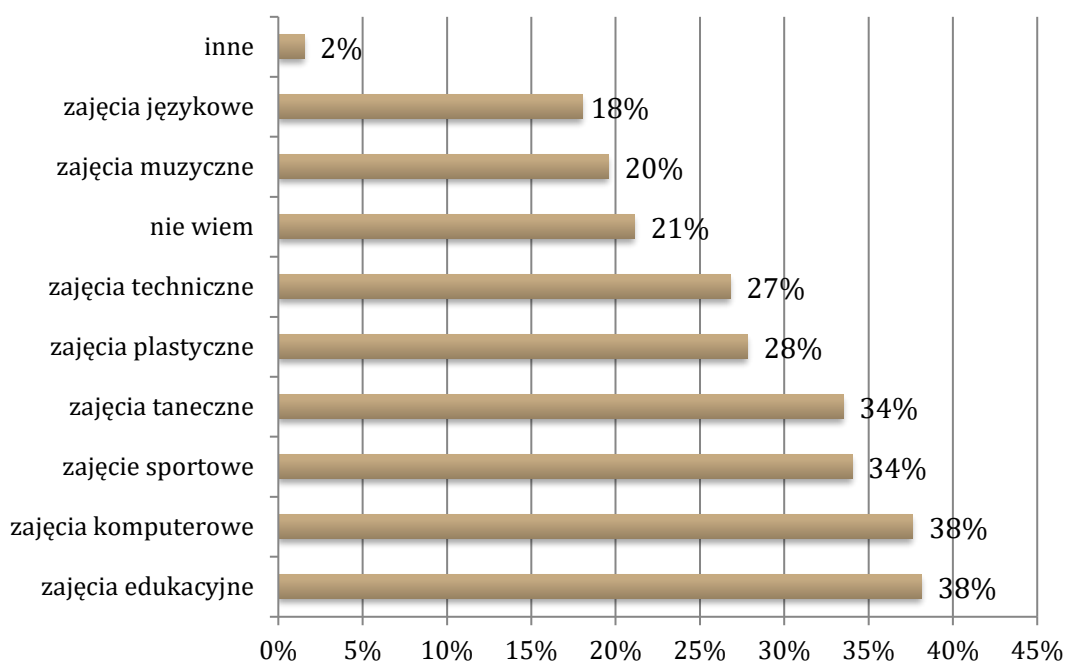
Tabela 26. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnością i osób starszych na terenie miasta i gminy Czersk?

Odpowiedź	%
prowadzenie placówek wsparcia dziennego	50%
zapewnianie całodobowej opieki	45%
organizowanie różnorodnych form spędzania czasu wolnego	39%
organizowanie szkoleń dla opiekunów faktycznych	33%
rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	29%
organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania	27%
wspieranie działalności organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych	25%
organizowanie kursów, warsztatów podnoszących wiedzę	23%
organizowanie imprez integracyjnych	18%
organizowanie kampanii społecznych podnoszących świadomość w zakresie potrzeb i problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	15%
inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych	15%
nie mam zdania	7%
trudno powiedzieć	4%
inne	0%

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

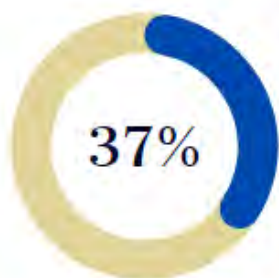
W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać na zajęcia, które ich zdaniem powinny zostać poszerzone bądź utworzone na rzecz osób starszych. Najwięcej badanych opowiedziało się za **zajęciami edukacyjnymi i komputerowymi** (po 38%), **sportowymi** oraz **tanecznymi** (po 34%). Zdaniem średnio co czwartego mieszkańca na terenie Gminy Czersk należy poszerzyć liczbę zajęć plastycznych (28%) oraz technicznych (27%). W opinii 20% badanych w Gminie brakuje zajęć muzycznych, natomiast zdaniem 18% – zajęć językowych. Co piąty respondent nie wie, jakie zajęcia dla seniorów powinny zostać poszerzone bądź utworzone na terenie Gminy (21%).

Wykres 35. Które z niżej wymienionych zajęć skierowanych do osób starszych w Pana/i opinii powinny zostać poszerzone bądź utworzone na terenie miasta i gminy Czersk?

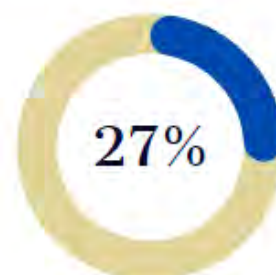
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**. Obszar ten znalazł się na 3 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

respondentów uważa, że priorytetowym obszarem powinno być **WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH**. Obszar ten znalazł się na 4 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

Kolejny blok tematyczny dotyczył kwestii wspierania osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów na terenie Gminy Czersk. W trakcie badania przedstawiciele instytucji wskazali główne potrzeby w zakresie poszerzania usług świadczonych na rzecz tych grup mieszkańców.

W opinii pracowników instytucjonalnych na terenie Gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób starszych oraz z niepełnosprawnościami należy **zapewnić rehabilitację** (80%), **prowadzić placówki wsparcia dziennego** (73%), **usługi opiekuńcze** (60%) oraz **organizować dowóz/transport dla osób z niepełnosprawnościami** (60%). Ponad połowa badanych wskazała również na likwidację barier architektonicznych (57%), możliwość wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego (57%) oraz pomoc w czynnościach domowych i zapewnienie towarzystwa (53%). W dalszej kolejności respondenci wskazywali na zapewnienie całodobowej opieki (43%), udzielanie specjalistycznej pomocy np. psychiatry, psychologa itp. (40%) oraz organizowanie różnorodnych form spędzania czasu wolnego (33%). Średnio co czwarty badany wyróżnił organizowanie kursów, warsztatów, zajęć podnoszących wiedzę i rozwijających zainteresowania (27%) oraz organizowanie wydarzeń i imprez integrujących (27%), natomiast co piąty wskazał na rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (20%). Najmniejszy odsetek ankietowanych uważa, że na terenie Gminy Czersk należy organizować kampanie społeczne podnoszące świadomość w zakresie potrzeb i problemów osób starszych i z niepełnosprawnościami (3%), wspierać działalność/inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych oraz organizować grupy wsparcia/grupy samopomocowe (po 10%).

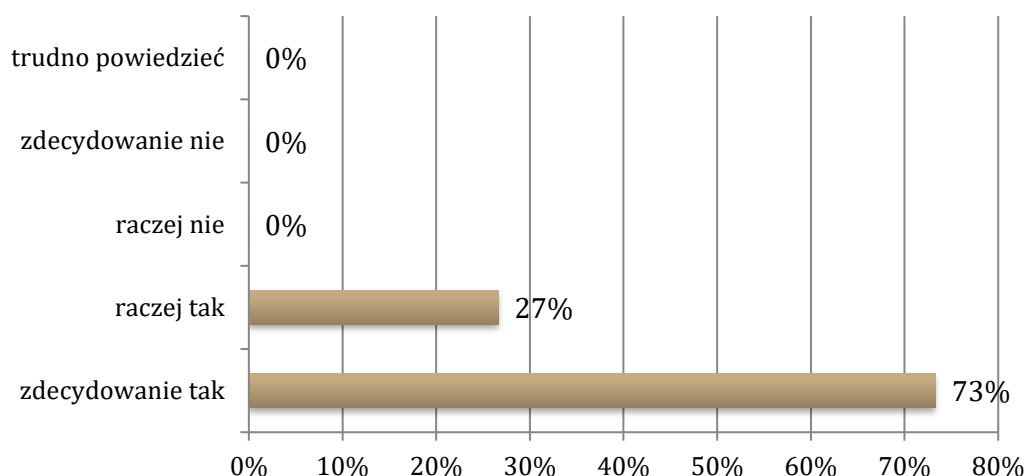
Tabela 27. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób z niepełnosprawnościami i osób starszych?

Odpowiedź	%
zapewnienie rehabilitacji	80%
prowadzenie placówek wsparcia dziennego	73%
prowadzenie usług opiekuńczych	60%
organizowanie dowozu/transportu dla osób niepełnosprawnych	60%
likwidacja barier architektonicznych	57%
możliwość wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego	57%
pomoc w czynnościach domowych, zapewnianie towarzystwa (wolontariat/usługi sąsiedzkie)	53%
zapewnianie całodobowej opieki	43%
specjalistyczna pomoc (np. psychologa, psychiatry, itp.)	40%
organizowanie różnorodnych form spędzania czasu wolnego	33%
organizowanie kursów, warsztatów, zajęć podnoszących wiedzę, rozwijających zainteresowania	27%
organizowanie wydarzeń/impres integracyjnych	27%
rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	20%
organizowanie szkoleń dla opiekunów faktycznych,	13%
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych	10%
wspieranie działalności/inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób niepełnosprawnych i starszych	10%
inne	7%
organizowanie kampanii społecznych podnoszących świadomość w zakresie potrzeb i problemów osób starszych i niepełnosprawnych	3%
nie mam zdania	0%
nie dostrzegam potrzeby podejmowania działań	0%

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

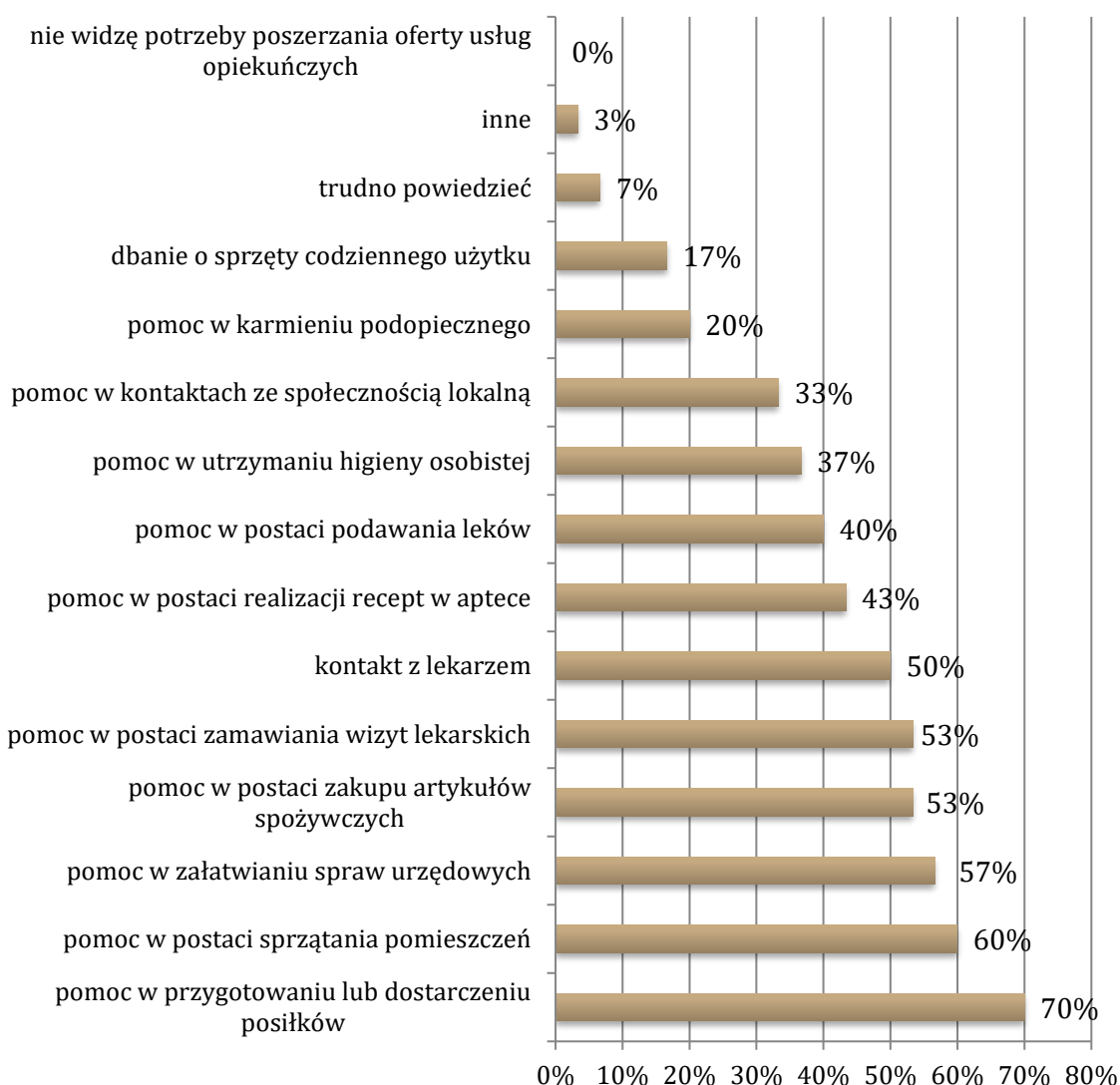
W kolejnym pytaniu, pracownicy instytucjonalni mieli wskazać, czy na terenie Gminy Czersk istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych. Wszyscy ankietowani odpowiedzieli twierdząco na to pytanie, przy czym 73% z nich zdecydowanie się z tym zgadza, natomiast 27% wskazało na odpowiedź „raczej tak”.

Wykres 36. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych?

W ramach badań uzyskano również informację o ofercie usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, które należy poszerzyć na terenie Gminy Czersk. Na podstawie deklaracji badanych można stwierdzić, że najczęściej wskazywano na **pomoc w przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków (70%)**, **pomoc w postaci sprzątnięcia pomieszczeń (60%)**, **załatwiania spraw urzędowych (57%)**, **zakupu artykułów spożywczych** oraz **zamawiania wizyt lekarskich (po 53%)**. Na pomoc w formie kontaktu z lekarzem wskazało 50% osób, w postaci realizacji recept w aptece – 43%, podawania leków – 40%, utrzymania higieny osobistej – 37%, natomiast pomoc w kontaktach ze społecznością lokalną wyróżnił co trzeci ankietowany (33%). Najbardziej wskazywano na dbanie o sprzęty codziennego użytku (17%) oraz pomoc w karmieniu podopiecznego (20%). 7% badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

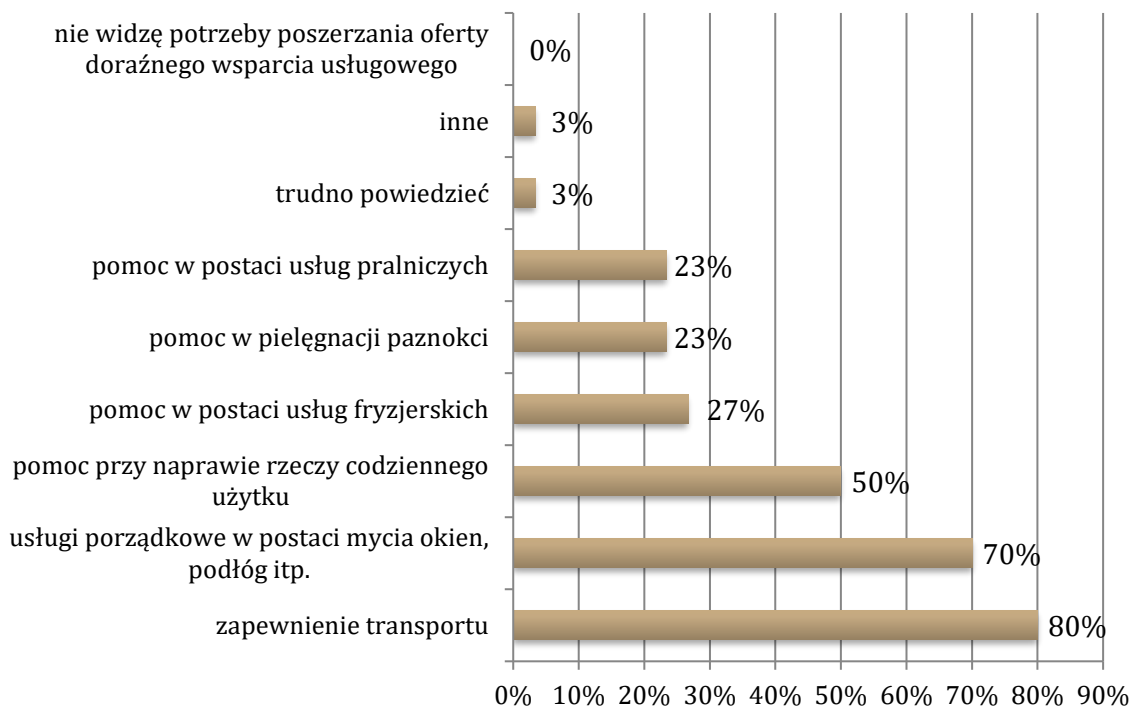
Wykres 37. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie miasta i gminy Czersk?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane pracownikom instytucjonalnym odnosiło się do poszerzenia oferty doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych oraz z niepełnosprawnościami w Gminie Czersk. Analiza materiału badawczego pokazała, że respondenci najczęściej widzą potrzebę wprowadzenia **usług transportu** (80%), **usług porządkowych w postaci mycia okien, podłóg itp.** (70%) oraz **pomocy przy naprawie rzeczy codziennego użytku** (50%). Średnio co czwarty badany wyróżnił usługi fryzjerskie (27%), pomoc w pielęgnacji paznokci oraz usługi pralnicze (po 23%). 3% ankietowanym trudno było odpowiedzieć na to pytanie, natomiast wśród innych odpowiedzi jeden z pracowników wskazał na organizowanie usług sezonowych np. mycie pomników, okien, czy sprzątnięcie mieszkania.

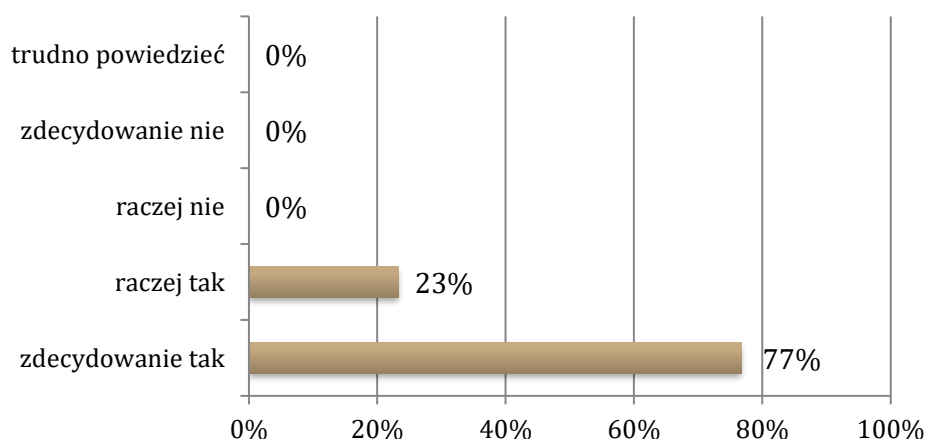
Wykres 38. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy Czersk?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ostatnim pytaniu tego bloku tematycznego, pracownicy instytucjonalni mieli wskazać, czy na terenie Gminy Czersk istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych usług opiekuńczych. Wszyscy ankietowani odpowiedzieli twierdząco na to pytanie, przy czym 77% z nich zdecydowanie się z tym zgadza, natomiast 23% wskazało na odpowiedź „raczej tak”.

Wykres 39. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych psychiatrycznych usług opiekuńczych?

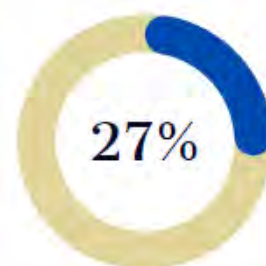

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**. Obszar ten znalazł się na 3 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

respondentów uważa, że priorytetowym obszarem powinno być **WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH**. Obszar ten znalazł się na 4 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

EDUKACJA PUBLICZNA

EDUKACJA PUBLICZNA

Edukacja odgrywa bardzo ważną rolę w życiu każdego młodego człowieka. Główną jej funkcją jest przygotowanie go do życia w ciągle zmieniającym się świecie. Kształtuje ona jego osobowość, pozwala na rozwój zainteresowań oraz nabycie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Publiczne szkoły i placówki, dla których organem prowadzącym jest Gmina Czersk to:

- ❖ Przedszkole Samorządowe nr 1 im. Kubusia Puchatka w Czersku,
- ❖ Przedszkole Samorządowe nr 2 im. Jana Brzechwy w Czersku,
- ❖ Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka w Czersku,
- ❖ Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II w Czersku,
- ❖ Szkoła Podstawowa w Gotelpiu,
- ❖ Zespół Szkół w Rytlu,
- ❖ Zespół Szkół w Łęgu.

Na terenie Gminy działa również publiczna Szkoła Podstawowa w Odrach, której prowadzenie Gmina Czersk przekazała na podstawie umowy Stowarzyszeniu na Rzecz Szkoły w Odrach i Rozwoju Lokalnego; Akademia Sukcesu „Nasza Szkoła” Społeczna Szkoła Podstawowa w Czersku prowadzona przez Społeczne Towarzystwo Edukacyjne w Bydgoszczy oraz Niepubliczne Przedszkole Anioła Stróża w Czersku prowadzone przez Niepubliczne Przedszkole Anioła Stróża sp. z o.o.

Publiczne szkoły ponadpodstawowe na terenie Gminy, dla których organem prowadzącym jest Powiat Chojnicki to:

- ❖ Liceum Ogólnokształcące im. Wincentego Pola w Czersku,
- ❖ Zespół Szkół w Malachinie,
- ❖ Zespół Szkół Specjalnych w Czersku.

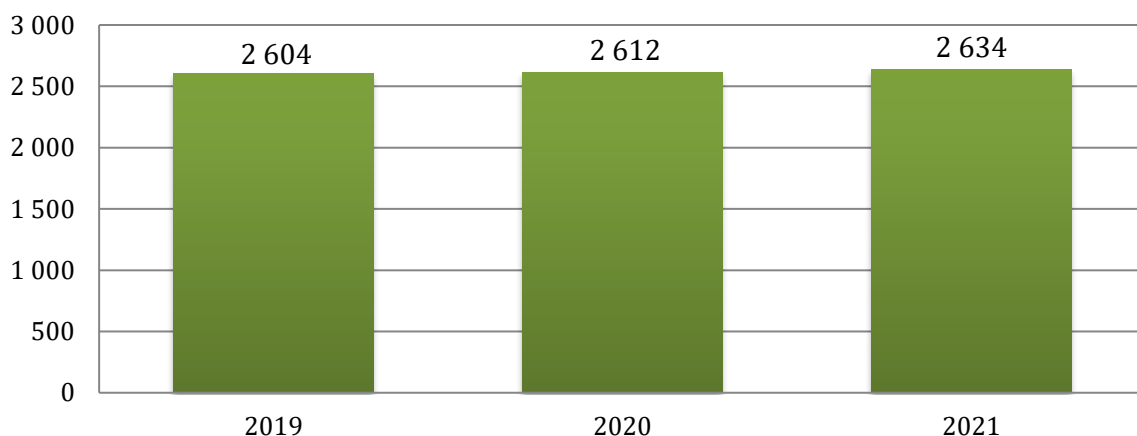
Niepubliczne szkoły ponadpodstawowe, które funkcjonują na terenie Gminy to:

- ❖ Prestige Liceum Ogólnokształcące w Czersku,
- ❖ Prestige Szkoła Policealna w Czersku,
- ❖ Czerska Szkoła Realna – Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Malachinie,

- ❖ Czerska Szkoła Realna – Policealne Studium Zawodowe w Malachinie,
- ❖ Zaoczne Liceum Ogólnokształcące w Łęgu.

W 2021 roku **łącznie liczba dzieci** w szkołach podstawowych i przedszkolach, dla których Gmina jest organem prowadzącym lub rejestrowym kształtowała się na poziomie 2 634 osób. W stosunku do lat poprzednich widoczny jest wzrost liczby uczniów.

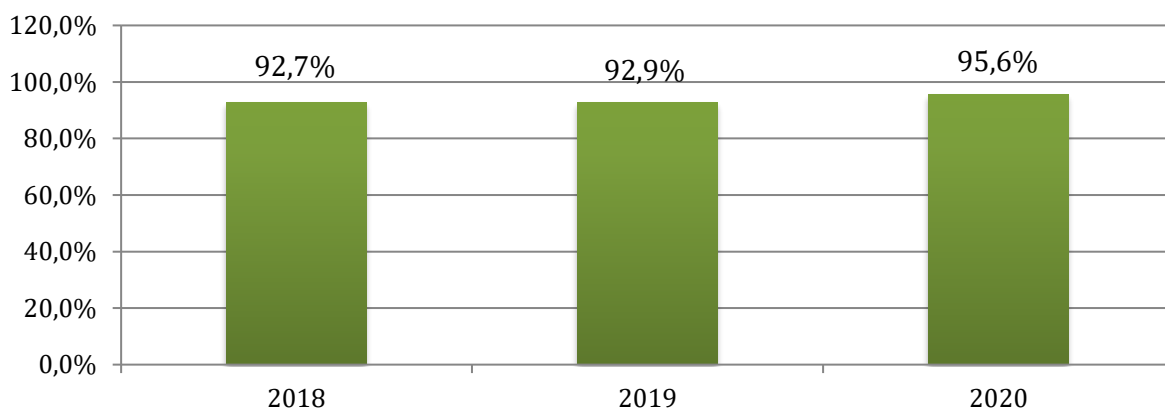
Wykres 40. Liczba dzieci uczęszczających do placówek oświatowych, dla których Gmina jest organem prowadzącym lub rejestrowym w latach 2019-2021

Źródło: dane udostępnione przez Centrum Usług Społecznych w Czersku

Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w 2020 roku kształtował się na poziomie 95,6%, a więc w stosunku do poprzednich lat uległ zwiększeniu.

Wykres 41. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w latach 2018-2020

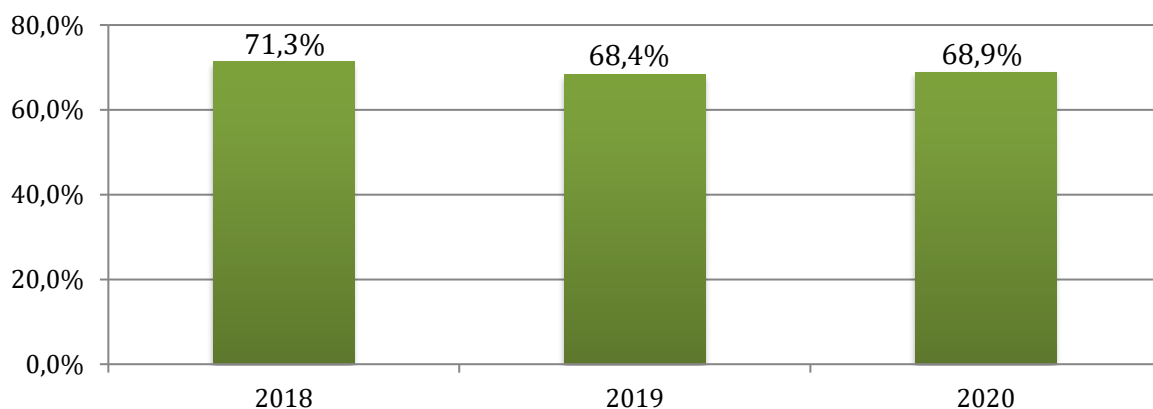

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią są dane dotyczące **liczby dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym**. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalne jest wahanie się odsetka dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy.

W 2018 roku wskaźnik ten przyjął wartość 71,3%, w 2019 roku – 68,4%, natomiast w 2020 roku – 68,9%.

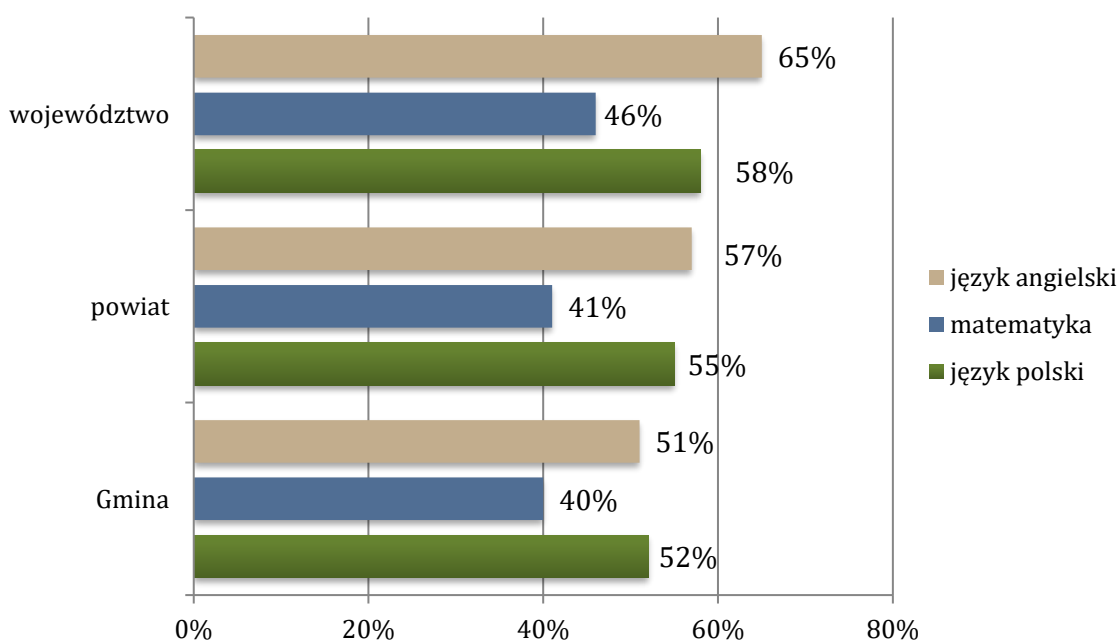
Wykres 42. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały **średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty** uczniów z Gminy Czersk, w porównaniu do wyników uczniów z województwa pomorskiego oraz powiatu chojnickiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali ze wszystkich omawianych przedmiotów nieco gorsze wyniki, niż uczniowie z całego województwa i powiatu. Największa przewaga widoczna jest w przypadku języka angielskiego, a najmniejsza z matematyki.

Wykres 43. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu Gminy Czersk, województwa pomorskiego i całej Polski

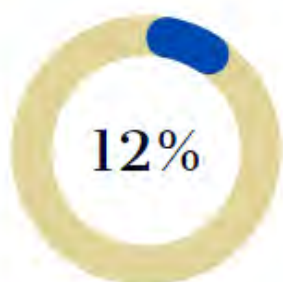

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Na terenie Gminy funkcjonuje **Młodzieżowa Rada Miejska**, której celem jest:

- ❖ reprezentowanie postaw i potrzeb środowiska dzieci i młodzieży wobec władz państwowych i samorządowych,
- ❖ zapewnienie uczestnictwa młodego pokolenia w procesie podejmowania decyzji bezpośrednio wpływających na sposób i jakość jego życia,
- ❖ ochrona praw i godności ucznia,
- ❖ współpraca z organizacjami działającymi na rzecz kulturowego rozwoju dzieci i młodzieży,
- ❖ działania na rzecz rozwoju idei samorządności wśród dzieci i młodzieży,
- ❖ działania na rzecz ograniczenia zjawisk patologicznych wśród dzieci i młodzieży,
- ❖ działania na rzecz przestrzegania obowiązków uczniów wynikających z przepisów prawa i standardów współżycia społecznego⁹.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

badanych mieszkańców jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **EDUKACJA PUBLICZNA**. Obszar ten znalazł się na 8 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **EDUKACJA PUBLICZNA**. Obszar ten znalazł się na 9 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

⁹ Statut Młodzieżowej Rady Miejskiej w Czersku (Załącznik nr 1 do uchwały Nr XXXII/372/21 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 27 kwietnia 2021 r.).

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

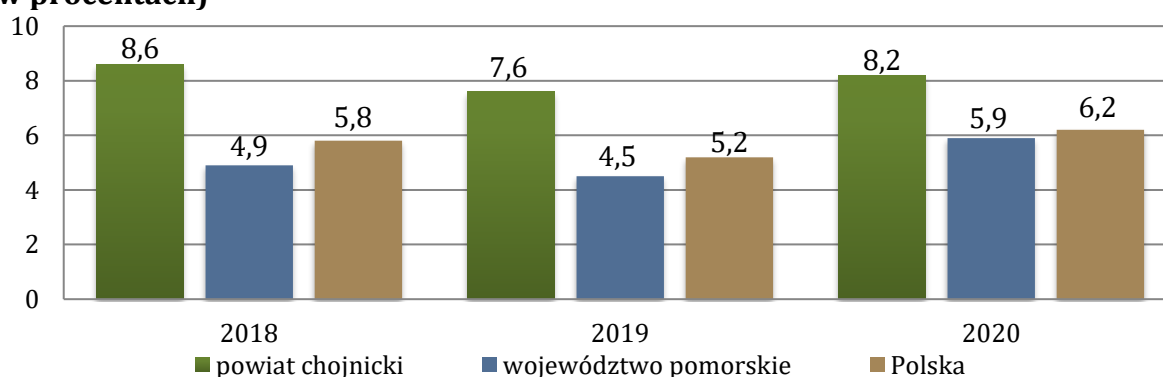
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy).

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest **stopa bezrobocia rejestrowanego**, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie chojnickim. W 2020 roku wyniosła 8,2% i tym samym była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie pomorskim oraz Polsce. Na przestrzeni lat 2018-2019 stopa bezrobocia w powiecie chojnickim uległa zmniejszeniu, a następnie w 2020 roku zwiększyła się o 0,6 pp. Wzrost można zaobserwować również w zakresie stopy bezrobocia dla województwa, jak i Polski. Może to mieć związek z pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 oraz wprowadzonymi obostrzeniami.

Wykres 44. Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

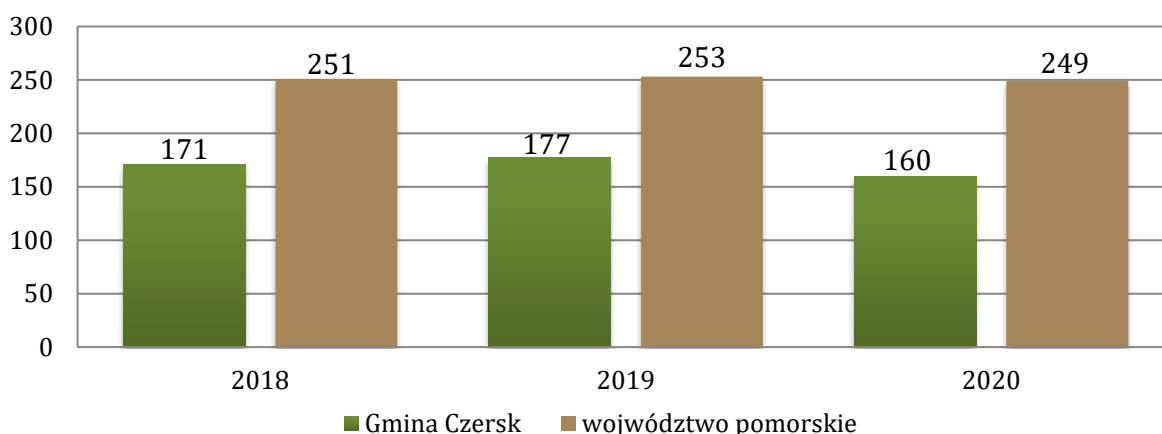

Źródło: Rynek pracy powiatu chojnickiego za 2018, 2019 i 2020 rok

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok, w Gminie Czersk na 1000 mieszkańców pracowało 160 osób¹⁰. Wszystkich pracujących w 2020 roku było 3 614 osób. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących mężczyzn był nieco większy od odsetka kobiet o 6,2 pp. Kobiety stanowiły bowiem 46,9% wszystkich pracujących (1 706 osób), natomiast mężczyźni 53,1% (1 935 osób). Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminie Czersk niższa niż w całym województwie pomorskim.

Wykres 45. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Gminie Czersk i województwie pomorskim na przestrzeni lat 2018-2020

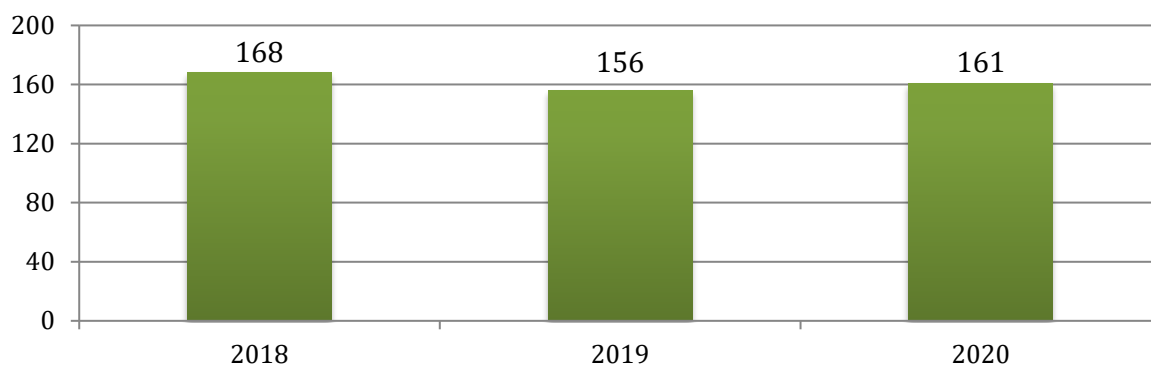

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 161. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin spadła o 7, a w stosunku do 2019 roku zauważyć można wzrost o 5 rodzin. W 2020 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia znalazło się na 4 miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

¹⁰ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

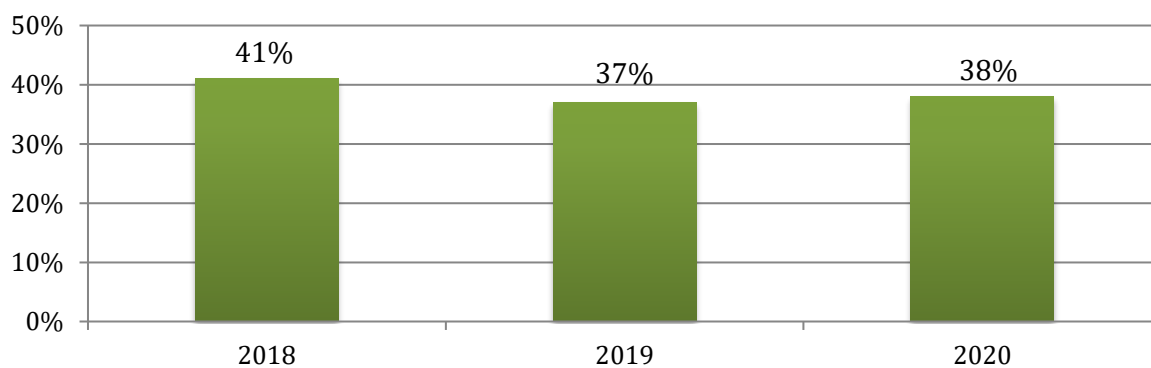
Wykres 46. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja, jeśli chodzi o zmianę **wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej**. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do 2018 roku obserwowany jest jego niewielki spadek – z 41% do 38% w 2020 roku, natomiast w stosunku do 2019 roku wzrósł on o 1 pp.

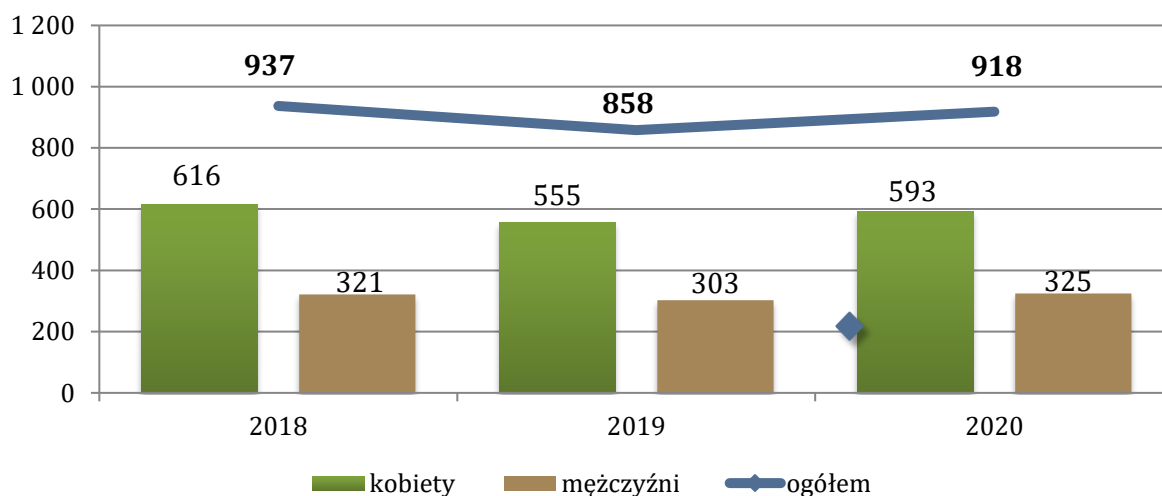
Wykres 47. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Pod koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach zarejestrowanych było łącznie 918 mieszkańców Gminy Czersk. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 60 osób (tj. 7,0%), natomiast w porównaniu do 2018 roku zmalała o 19 osób (tj. 2,0%). Pod względem płci występuje znaczna dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet w 2020 roku było 593 (64,6%), natomiast mężczyzn – 325 (35,4%).

Wykres 48. Mieszkańcy Gminy Czersk zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Rynek pracy powiatu chojnickiego za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk ze względu na ich **długotrwałe bezrobocie** oraz **brak kwalifikacji zawodowych** na przestrzeni lat 2018-2020. Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru, czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Pod koniec 2020 roku długotrwałe bezrobotni mieszkańcy Gminy stanowili 60,5% wszystkich mieszkańców zarejestrowanych w PUP. Dynamika zmian w omawianych latach prezentuje się następująco: w porównaniu do poprzednich lat nastąpił wzrost udziału osób długotrwałe bezrobotnych. Bez kwalifikacji zawodowych pod koniec 2020 roku było 342 mieszkańców Gminy, tj. 37,3% wszystkich zarejestrowanych w PUP. W stosunku do poprzednich lat również zauważalny jest wzrost w tym zakresie.

Tabela 28. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk w podziale na poszczególne kategorie oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020

kategoria	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
długotrwale bezrobotni	531	56,7	494	57,6	555	60,5
bez kwalifikacji zawodowych	310	33,1	312	36,4	342	37,3

Źródło: Rynek pracy powiatu chojnickiego za 2018, 2019 i 2020 rok

Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach realizuje liczne **projekty i programy** mające na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych. Dostrzegalna jest efektywność realizowanych działań. Ponadto w strukturze PUP funkcjonuje **Centrum Aktywizacji Zawodowej**.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

Niniejszy podrozdział przedstawia potrzeby wskazane przez dorosłych mieszkańców Gminy Czersk w zakresie rynku pracy oraz aktywizacji zawodowej.

W pierwszej kolejności zapytaliśmy respondentów o to, jakie ich zdaniem problemy najczęściej dotyczą osoby bezrobotne w Gminie Czersk. Badani mieszkańcy zaliczyli do nich głównie: **problemy finansowe, niechęć do podjęcia pracy** (po 62%), **nieumiejętność poszukiwania pracy** (49%) oraz **niewystarczające kompetencje zawodowe** (45%). Średnio co czwarty respondent wskazał na niewystarczającą ilość miejsc pracy (29%) oraz kursów podnoszących kompetencje zawodowe (25%), natomiast co piąty wyróżnił problemy psychiczne związane z poczuciem bezsilności (22%), brak dostosowania oferty pracy do kompetencji i kwalifikacji mieszkańców (22%) oraz ograniczony dostęp do poradnictwa zawodowego (21%). Najmniejszy odsetek badanych wskazał na brak zakładów aktywności zawodowej (13%) oraz miejsc pracy chronionej (8%).

Tabela 29. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby bezrobotne w mieście i gminie Czersk?

Odpowiedź	%
problemy finansowe	62%
niechęć do podjęcia pracy	62%
nieumiejętność poszukiwania pracy	49%
niewystarczające kompetencje zawodowe	45%
niewystarczająca ilość miejsc pracy	29%
niewystarczająca liczba kursów podnoszących kompetencje zawodowe	25%
problemy psychiczne związane z poczuciem bezsilności	22%
brak dostosowania ofert pracy do kompetencji i kwalifikacji mieszkańców	22%
ograniczony dostęp do poradnictwa zawodowego	21%
brak zakładów aktywności zawodowej	13%
brak miejsc pracy chronionej	8%
inne	3%
nie wiem	1%

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

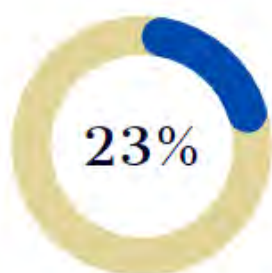
Następnie respondenci zostali poproszeni o wskazanie działań, jakie ich zdaniem powinny zostać podjęte, aby ograniczyć problemy występujące wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk. Najczęściej ankietowani wskazywali na potrzebę organizowania **szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe** (57%), **pomoc w poszukiwaniu pracy** (56%), **organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych** (48%) oraz **młodzieży** (46%), jak również **inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy** (44%). Co trzeci mieszkaniec Gminy wskazał na aktywizację zawodową osób młodych (38%), osób z niepełnosprawnościami (37%) oraz osób starszych (30%). W dalszej kolejności respondenci wyróżnili inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych (19%), wspieranie działalności organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób bezrobotnych (15%), wsparcie finansowe (14%) oraz inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób bezrobotnych (11%).

Tabela 30. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych?

Odpowiedź	%
organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe	57%
pomoc w poszukiwaniu pracy	56%
organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych	48%
organizowanie doradztwa zawodowego wśród młodzieży	46%
inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy	44%
aktywizacja zawodowa osób młodych	38%
aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami	37%
aktywizacja zawodowa osób starszych	30%
inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych	19%
wspieranie działalności organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób bezrobotnych	15%
wsparcie finansowe	14%
inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób bezrobotnych	11%
nie mam zdania	3%
inne	2%

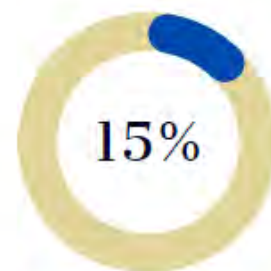
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU**. Obszar ten znalazł się na 5 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

ankietowanych uważa, że priorytetowym obszarem powinna być **REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA**. Obszar ten znalazł się na 6 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

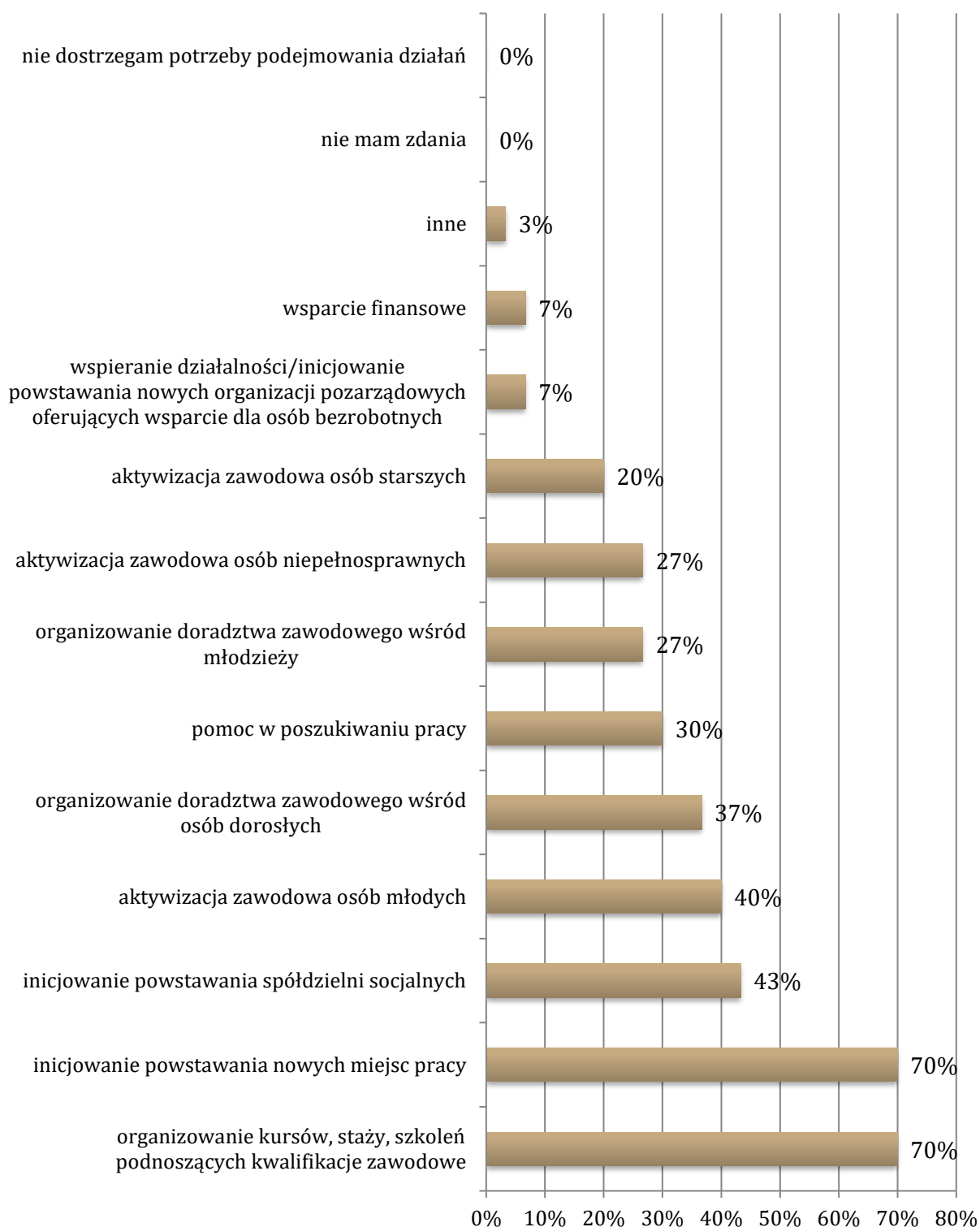

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały potrzeby poszerzenia działań w zakresie wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych w Gminie Czersk z perspektywy pracowników instytucjonalnych.

W pierwszym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie działań, jakie ich zdaniem powinny zostać podjęte, aby ograniczyć problemy występujące wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk. Najczęściej ankietowani wskazywali na potrzebę **organizowania kursów, staży, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe** oraz **inicjowania powstawania nowych miejsc pracy** (po 70%). W dalszej kolejności wskazywano na inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych (43%), aktywizację zawodową osób młodych (40%), natomiast co trzeci badany wyróżnił organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych (37%) oraz pomoc w poszukiwaniu pracy (30%). Nieco mniej popularne w wyborze respondentów było organizowanie doradztwa zawodowego wśród młodzieży, aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami (po 27%) oraz aktywizacja zawodowa osób starszych (20%). Najmniej osób wskazało wsparcie finansowe oraz wspieranie działalności powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób bezrobotnych (po 7%).

Wykres 49. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

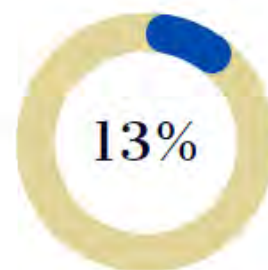
W kolejnym pytaniu pracownicy mieli określić, jakie potrzeby w zakresie usług społecznych i działań wspierających w obszarze bezrobocia mają mieszkańcy Gminy Czersk. Respondenci najczęściej podkreślali, że należy tworzyć nowe miejsca pracy, organizować kursy, szkolenia, dzięki którym mieszkańcy mogliby podnieść swoje kwalifikacje lub się przekwalifikować oraz prowadzić doradztwo zawodowe dla dzieci i młodzieży, jak również dla dorosłych, wykluczonych z rynku pracy mieszkańców Gminy. Jedna z osób wskazała na uruchomienie na terenie Gminy spółdzielni socjalnej.

PRIORYTETYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

badanych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU**. Obszar ten znalazł się na 6 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

respondentów w instytucjonalnych uważa, że priorytetowym obszarem powinna być **REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA**. Obszar ten znalazł się na 8 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

Kultura, sport i rekreacja to niezwykle ważne elementy życia mieszkańców każdej gminy. Według badań z 2018 roku Polacy najchętniej spędzają swój czas wolny przeglądając Internet (75%) oraz oglądając telewizję (66%). Kobiety częściej niż mężczyźni uczestniczą w kulturze. Do najczęstszych aktywności kulturalnych jakie minimum jeden raz w ciągu ostatniego roku podejmowali Polacy należy czytanie książek (48%), udział w wydarzeniach plenerowych (37%) i seansach kinowych (37%)¹¹.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi **Gminne Centrum Kultury w Czersku** wraz z **Filią GCK – Domem Kultury w Rytlu** i **Filią GCK - Domem Kultury w Łęgu**, które zapewniają szeroką ofertę zajęć edukacyjnych i rozwojowych dla mieszkańców w różnym wieku. W 2020 roku wśród form działalności GCK można było wyróżnić: Chór „Lutnia”, zajęcia wokalne, ognisko muzyczne, taniec towarzyski dla dzieci i dorosłych, zajęcia baletowe, zespół folklorystyczny „Ziemia Czerska”, warsztaty kulinarne Bombowa Kuchnia Kuby, Orkiestra dęta Mini Band, koło szachowe dla dzieci i dorosłych, „Dzikie Drużyny”, zajęcia plastyczne, zajęcia teatralne „Grupa M”, zajęcia taneczne – hip hop i zumba, zajęcia wokально-instrumentalne, zajęcia taneczne Salsation, Letnia Fabryka Zabaw – zajęcia wakacyjne oraz Uniwersytet Trzeciego Wieku, nauka gry na instrumentach, zajęcia wokalne, w tym również dla seniorów, warsztaty kulinarne, zajęcia z akompaniamentem, przedszkole tenisowe oraz nauka gry na ukulele i pianinie.

W 2020 roku zorganizowano 79 **wydarzeń kulturalnych**, w których uczestniczyły łącznie 2 342 osoby. Z analizowanych danych wynika, że liczba wydarzeń kulturalnych oraz ich uczestników uległa znacznemu zmniejszeniu, czego przyczyną jest pandemia koronawirusa COVID-19.

Tabela 31. Liczba uczestników i wydarzeń kulturalnych w Gminie Czersk na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba wydarzeń kulturalnych	157	325	79
liczba uczestników wydarzeń kulturalnych	25 965	58 145	2 342

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

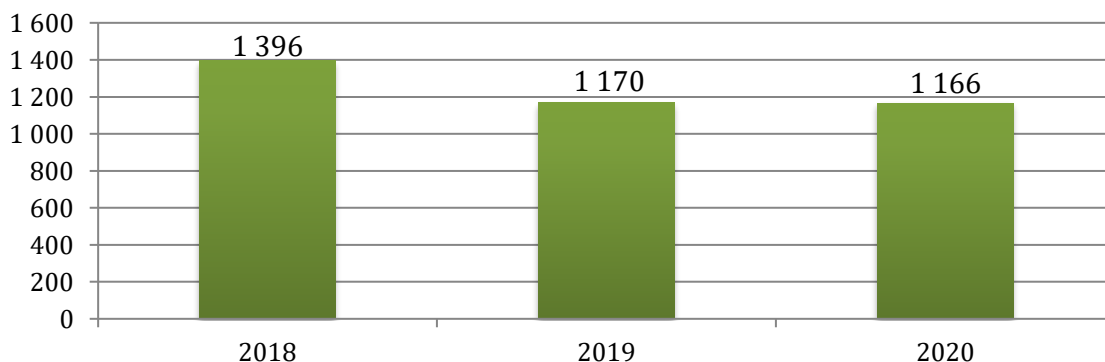
¹¹ <https://ciekaweliczby.pl/zycie-kulturalne-sposoby-spedzania-czasu-wolnego-polakow/>

Upowszechnianie wiedzy i kultury w Gminie Czersk jest również zadaniem Biblioteki Publicznej i jej Filii w Rytle oraz Łęgu, które w 2020 roku organizowały lub współorganizowały następujące przedsięwzięcia:

- ❖ Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych,
- ❖ Dyskusyjny Klub Książki dla dzieci,
- ❖ stoisko biblioteczne z atrakcjami plastycznymi dla dzieci,
- ❖ Warsztaty „S.O.S. dla sów”,
- ❖ lekcje biblioteczne,
- ❖ Quiz „Święta majowe i symbole narodowe Polski”,
- ❖ atrakcje dla dzieci,
- ❖ udział w projekcie VI Noc Bibliotek,
- ❖ projekt kierowany do dzieci pn. „Mała książka – wielki człowiek”,
- ❖ Narodowe Czytanie.

W 2020 roku odnotowano 1 166 czytelników bibliotek – to zaledwie o 4 osoby mniej niż w 2019 roku (tj. 0,3%) oraz o 230 mniej niż w 2018 roku (tj. 16,5%).

Wykres 50. Liczba czytelników bibliotek na terenie Gminy Czersk w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Gminie Czersk w 2020 roku **na 1 placówkę biblioteczną** przypadało 7 201 osób – liczba ta w porównaniu do poprzednich lat uległa zmniejszeniu. Na terenie całego województwa pomorskiego liczba mieszkańców przypadających na 1 placówkę biblioteczną była niższa i wyniosła 6 412. Jak wynika z poniższych danych w Gminie Czersk księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w 2020 roku wyniósł 2 023,5 i tym samym był nieco niższy niż w województwie pomorskim (2 117,3). Wskaźnik czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gminie Czersk w 2020 roku wyniósł 54 – w stosunku do poprzednich

lat uległ zmniejszeniu. Na terenie całego województwa pomorskiego powyższy wskaźnik przybiera wyższą wartość (132).

Tabela 32. Dane dotyczące bibliotek na terenie Gminy Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego na przestrzeni lat 2018-2020

Gmina Czersk			
wyszczególnienie	2018	2019	2020
ludność na 1 placówkę biblioteczną	7 214	7 215	7 201
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	2 242,2	2 266,3	2 023,5
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	64	54	54
województwo pomorskie			
wyszczególnienie	2018	2019	2020
ludność na 1 placówkę biblioteczną	6 206	6 318	6 412
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	2 178,9	2 148,0	2 117,3
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	161	164	132

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na infrastrukturę sportowo-rekreacyjną Gminy Czersk składają się:

- ❖ przystanie kajakowe (Odry, Wojtał, Wojtał-żwirownia, Klonowice, Złe Mięso),
- ❖ Centrum Rekreacji i kąpielisko w Ostrowitem,
- ❖ obiekty w Rytlu – promenada, plaża,
- ❖ obiekt turystyczny w Fojutowie – wieża widokowa,
- ❖ Kaszubska Marszruta – ścieżka rowerowa,
- ❖ wiejskie boiska sportowe – 8,
- ❖ Stadion wielofunkcyjny – 3,
- ❖ Orlik – 2,
- ❖ siłownie zewnętrzne i place zabaw – 40, w tym 6 siłowni zewnętrznych, 25 placów zabaw i 9 placów zabaw z siłowniami,
- ❖ boiska wielofunkcyjne przy szkołach – 3,
- ❖ sale sportowe przy szkołach – 3,
- ❖ Hala sportowa – 1,
- ❖ parki – 3 w Czersku.

W Gminie organizowane są następujące **imprezy sportowe**, m.in.: Memoriał w Piłce Ręcznej im. R. Bruskiego, Integracyjne Regaty Żeglarskie o Puchar Burmistrza Czerska w Ostrowitem, Borowiacka Dycha (impreza biegowa), Turniej Piłki Nożnej o Puchar Przewodniczącego Rady Miejskiej, Czerska Liga Halowa, Turniej Tenisa

Stołowego o Puchar Burmistrza Czerska oraz Turniej Siatkówki Plażowej oraz **imprezy kulturalne**, m.in.: Festiwal Borowiackich Smaków, Młyńskie Koła – uroczysta gala i gminne dokonania roku, Urodziny Miasta, Dni Rytyla, Łęskie Kapuśniaki, Święto Pstrąga oraz Majówka. Ponadto dla dzieci organizowane są coroczne Regaty o Puchar Burmistrza Czerska, w których biorą udział uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Czersku z klasy żeglarskiej. Obchodzony jest również Dzień Dziecka, w ramach którego odbywają się liczne atrakcje dla najmłodszych, a dodatkowo sołtysi odrębnie organizują Dzień Dziecka w ramach swojego sołectwa. Organizowane są liczne warsztaty oraz konkursy tematyczne dla dzieci, a dużą popularnością cieszy się Święto latawca, czyli zawody w puszczaniu latawców dla dzieci i rodziców. Organizowane są również cykliczne pikniki rodzinne, Jasełka Bożonarodzeniowe oraz Mikołajki.

W 2020 roku długość **ścieżek rowerowych** w Gminie Czersk wyniosła 32,8 km i tym samym wartość ta w porównaniu do poprzednich lat utrzymywała się na tym samym poziomie. Ścieżki rowerowe w Gminie Czersk stanowiły zaledwie 2,2% wszystkich ścieżek z terenu województwa pomorskiego. Wskaźnik ścieżek rowerowych na 100 km² w Gminie w 2020 roku wyniósł 8,63, natomiast w województwie przyjął on wartość 8,07.

Tabela 33. Długość ścieżek rowerowych w Gminie Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego w latach 2018-2020

Gmina Czersk			
wyszczególnienie	2018	2019	2020
długość ścieżek rowerowych (km)	32,8	32,8	32,8
ścieżki rowerowe na 100 km ²	8,63	8,63	8,63
województwo pomorskie			
wyszczególnienie	2018	2019	2020
długość ścieżek rowerowych (km)	1 243,2	1 347,6	1 479,3
ścieżki rowerowe na 100 km ²	6,79	7,35	8,07

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

W niniejszy podrozdziale przedstawione zostały potrzeby dorosłych mieszkańców Gminy Czersk w zakresie aktywności kulturalnej, sportowej oraz rekreacyjnej.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy Gminy Czersk mieli ocenić obecny poziom dostępności do aktywności kulturalnej, sportowej, jak i rekreacyjnej. Opinia respondentów dotycząca poziomu dostępności do wyżej wymienionych aktywności przedstawia się następująco:

- ❖ **Aktywność kulturalną** (zajęcia plastyczne, taneczne, muzyczne, wernisaże, kluby czytelników itp.) bardzo dobrze lub dobrze oceniło 26% badanych, o jej średnim poziomie ma przekonanie co czwarty mieszkaniec Gminy (28%), natomiast 40% respondentów oceniło poziom dostępności jako bardzo zły lub zły. Brak wiedzy w tym zakresie wykazało 6% ankietowanych.
- ❖ Bardzo dobry lub dobry poziom dostępności do **aktywności sportowej** (klubów sportowych, zajęć sportowych, turniejów, sekcji sportowych itp.) oceniło łącznie 32% respondentów. O jej średnim poziomie ma przekonanie co trzeci badany (34%), natomiast jej zły lub bardzo zły poziom oceniło 30% osób. 6% respondentów miało trudności w ocenieniu poziomu dostępności do aktywności sportowej w Gminie.
- ❖ **Aktywność rekreacyjna** (baseny, place zabaw, parki, siłownie zewnętrzne), bardzo dobrze lub dobrze oceniło 20% badanych, o jej średnim poziomie ma przekonanie co czwarty mieszkaniec Gminy (29%), natomiast 44% respondentów oceniło poziom dostępności jako bardzo zły lub zły. Brak wiedzy w tym zakresie wykazało 6% ankietowanych.

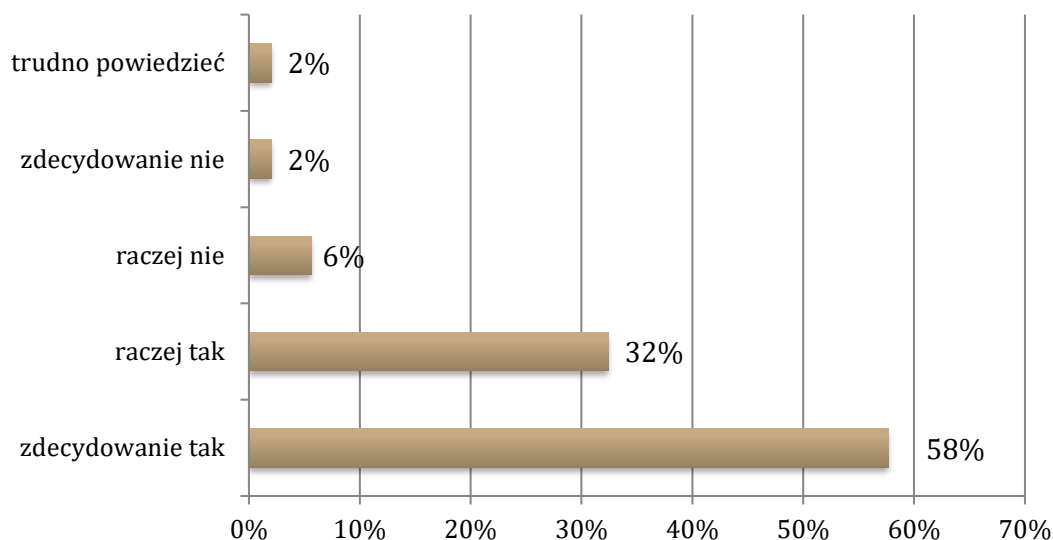
Tabela 34. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do niżej wymienionych form aktywności na terenie miasta i gminy Czersk. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 - „bardzo zły”, 2 - „zły”, 3 - „średni”, 4 - „dobry”, 5 - „bardzo dobry”.

	0	1	2	3	4	5
aktywność kulturalna (zajęcia plastyczne, taneczne, muzyczne, wernisaże, kluby czytelników, itp.)	6%	16%	24%	28%	22%	4%
aktywność sportowa (kluby sportowe, zajęcia sportowe, turnieje, sekcje sportowe, itp.)	5%	14%	16%	34%	25%	7%
aktywność rekreacyjna (baseny, place zabaw, parki, siłownie zewnętrzne, itp.)	6%	24%	20%	29%	15%	5%

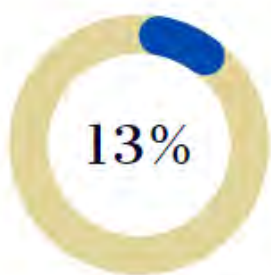
W następnym pytaniu respondenci mieli określić, czy na terenie Gminy Czersk jest potrzeba poszerzania alternatywnych form spędzania czasu wolnego np. zajęć edukacyjnych, pikników, wydarzeń i małych akcji osiedlowych. **Zdecydowana większość, tj. 90% osób** (suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”) **uważa, że takie działania powinny być podejmowane**. 8% badanych jest zdania, że nie ma potrzeby poszerzania alternatywnych form spędzania czasu wolnego (suma odpowiedzi „zdecydowanie nie” i „raczej nie”), natomiast 2% respondentów trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 51. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk jest potrzeba poszerzenia alternatywnych form spędzania czasu wolnego (np. zajęcia edukacyjne, pikniki, wydarzenia, małe akcje osiedlowe)?

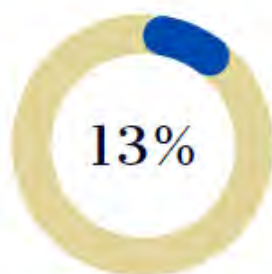

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW

badanych mieszkańców jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest KULTURA, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTKA. Obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest KULTURA, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTKA. Obszar ten znalazł się na 8 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Aktywność obywatelska to wszelkie działania na rzecz dobra wspólnego mieszkańców.

Lokalna aktywność obywatelska może obejmować takie działania jak: głosowanie w wyborach, czy budzenie obywatelskim, bycie członkiem organizacji pozarządowej, wypełnienie ankiety dotyczącej spraw lokalnych, udział w konsultacjach społecznych, bycie wolontariuszem, jak również organizowanie lokalnej inicjatywy.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PODSTAWIE ŹRÓDEŁ WTÓRNYCH

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹². Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹³. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁴.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie współpracy Gminy Czersk z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2022 rok* zatwierdzonym uchwałą Nr XL/445/21 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 30 listopada 2021 roku.

Głównym celem programu jest: *„kształtowanie ładu społecznego w środowisku lokalnym, poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze gminy poprzez wspieranie tych organizacji w realizacji ważnych celów społecznych oraz stwarzanie warunków dla powstawania różnorodnych inicjatyw i struktur działających na rzecz lokalnej społeczności, a także integrowanie różnych podmiotów polityki lokalnej obejmującej swym*

¹² <https://poradnik.ngo.pl/>

¹³ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

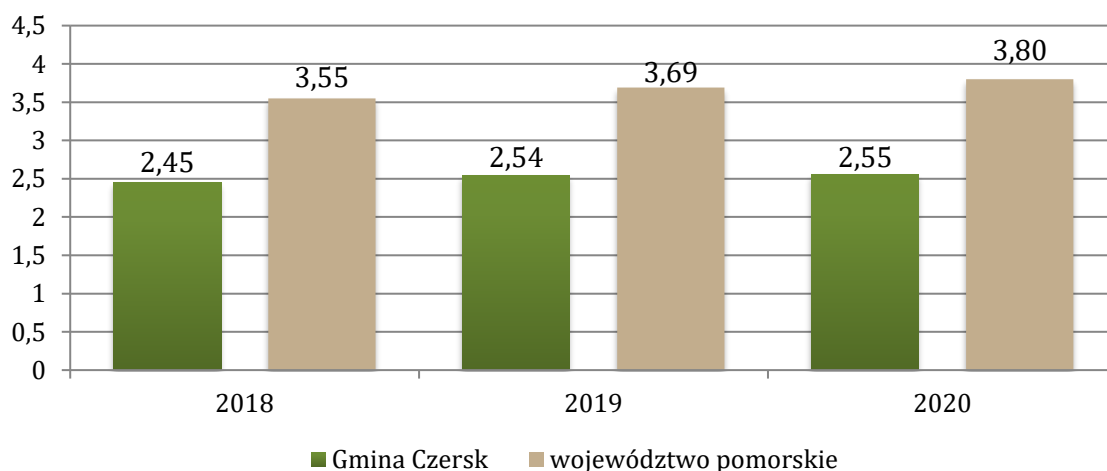
¹⁴ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

zasięgiem sferę zadań publicznych oraz zwiększenie integracji i aktywizacji społecznej w procesie tworzenia społeczeństwa obywatelskiego”¹⁵.

Na terenie Gminy Czersk działa **57 organizacji pozarządowych**, w tym: 8 kół gospodyń wiejskich (w tym 2 nieformalne), 10 klubów sportowych, 1 Uniwersytet Trzeciego Wieku, 13 Ochotniczych Straży Pożarnych oraz 25 innych stowarzyszeń.

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w Gminie Czersk w 2020 roku wyniósł 2,55 i tym samym był wyższy niż w poprzednich latach. W odniesieniu do danych wojewódzkich powyższy wskaźnik na przestrzeni analizowanych lat zawsze przyjmował wyższe wartości niż w Gminie Czersk.

Wykres 52. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w Gminie Czersk i województwie pomorskim na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Czerski Budżet Obywatelski pozwala mieszkańcom Gminy decydować o wydatkach publicznych w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Mieszkańcy zgłaszają propozycje zadań, które są analizowane przez urzędników pod kątem możliwości realizacji, a następnie poddaje się je pod powszechne i bezpośrednie głosowanie. Ogólna pula środków na Czerski Budżet Obywatelski w 2020 roku wyniosła 740 000 zł. Łącznie w 2020 roku oddano 8 219 ważnych głosów, a frekwencja była na poziomie 40%.

¹⁵ Program współpracy Gminy Czersk z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2022 (uchwała Nr XL/445/2021 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 30 listopada 2021 roku).

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

Przedmiotem prowadzonej diagnozy było także określenie poziomu aktywności mieszkańców w środowisku lokalnym. Z analizy materiału badawczego wynika, że w czasie ostatnich dwóch lat poprzedzających badanie:

- ❖ członkiem jakiejś organizacji pozarządowej (fundacji, stowarzyszenia) było 18% mieszkańców;
- ❖ 23% respondentów współpracowało w formie wolontariatu z jakąś organizacją lub instytucją;
- ❖ w głosowaniu nad budżetem obywatelskim brało udział 51% badanych mieszkańców;
- ❖ 38% badanych angażowało się w działalność na rzecz swojego osiedla (udział w festynach, piknikach, akcjach osiedlowych).

Z poniższej tabeli wynika, że **większość badanych mieszkańców Gminy Czersk nie bierze czynnego udziału w aktywności obywatelskiej i nie angażuje się w działania na rzecz społeczności lokalnej**. Wyjątek stanowi głosowanie w budżecie obywatelskim, w którym brała udział ponad połowa badanych. Zauważalne są przykłady włączania się mieszkańców w życie społeczności.

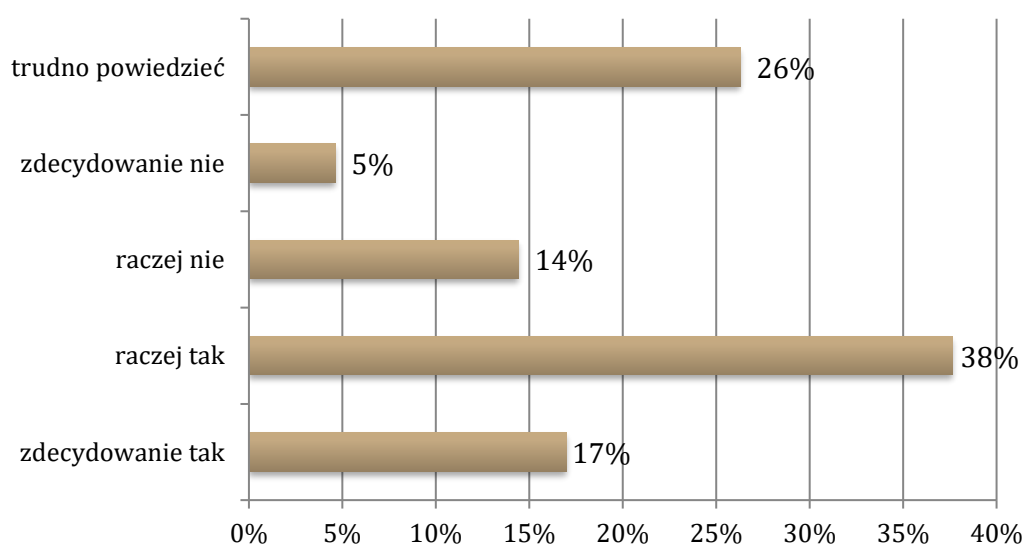
Tabela 35. Czy w czasie ostatnich dwóch lat poprzedzającego badanie:

wyszczególnienie	TAK		NIE	
	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.
był/a Pan/i członkiem jakiejś organizacji pozarządowej (fundacje, stowarzyszenia)?	18%	35	82%	159
współpracował/a Pan/i w formie wolontariatu z jakąś organizacją lub instytucją?	23%	45	77%	149
brał/a Pan/i udział w głosowaniu nad budżetem obywatelskim?	51%	99	49%	95
angażował/a się Pan/i w działalność na rzecz swojego osiedla (udział w festynach, piknikach, akcjach osiedlowych)?	38%	74	62%	120

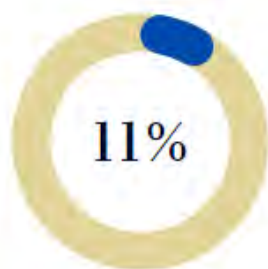

W dalszej kolejności poproszono badanych mieszkańców o określenie, czy zdecydowałby się na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu. **Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 55% mieszkańców, w tym 17% zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem, a 38% zaznaczyło odpowiedź „raczej tak”. Raczej nie zdecydowałoby się na działalność społeczną 14% respondentów, natomiast zdecydowanie nie 5% badanych.** Jednocześnie możemy zauważyć, że co czwarty ankietowany miał trudność w określeniu tego, czy zdecydowałby się na społeczną działalność lub pomoc w formie wolontariatu (26%).

Wykres 53. Czy zdecydowałby/aby się Pan/i na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu?

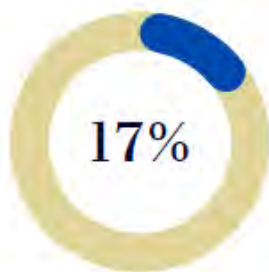

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW

badanych mieszkańców jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ**. Obszar ten znalazł się na 9 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

POTRZEBY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany jest **POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ**. Obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ

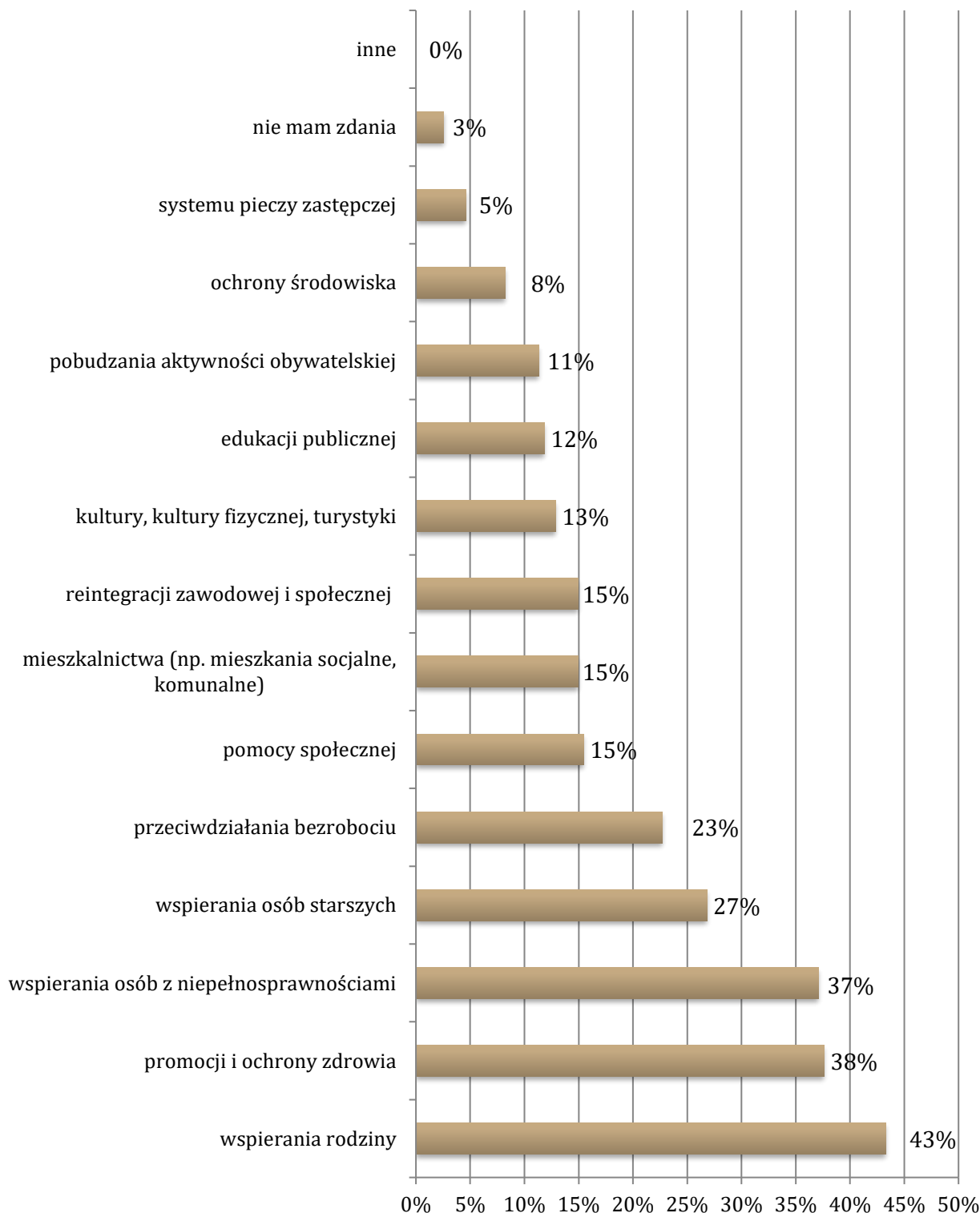
PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ

Priorytetyzacja to niezwykle istotny proces pozwalający na uporządkowanie działań w kolejności ich ważności względem siebie. Stanowi kluczową procedurę, pozwalającą na osiągnięcie założonego celu.

PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII JEJ MIESZKAŃCÓW

Diagnoza wskazała obszary w zakresie usług społecznych, które zdaniem badanych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie Gminy Czersk. Zdaniem badanych **w pierwszej kolejności należy rozwijać i usprawniać usługi społeczne w zakresie wspierania rodziny (43%) oraz promocji i ochrony zdrowia (38%)**. W dalszej kolejności pod względem wskazań znalazło się wspieranie osób z niepełnosprawnościami (37%), wspieranie osób starszych (27%) oraz przeciwdziałanie bezrobociu (23%). 15% respondentów wskazało na pomoc społeczną, rozwój mieszkalnictwa np. socjalnego i komunalnego oraz reintegrację zawodową i społeczną. Najmniejszy odsetek respondentów wyróżnił rozwijanie i usprawnianie usług społecznych z zakresu kultury, kultury fizycznej, turystyki (13%), edukacji publicznej (12%), pobudzania aktywności obywatelskiej (11%), ochrony środowiska (8%) oraz systemu pieczy zastępczej (5%).

Wykres 54. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie miasta i gminy Czersk?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK W OPINII PRZEDSTAWICIELI INSTYTUCJI

Podobnie, jak w przypadku badanych mieszkańców zdaniem pracowników instytucjonalnych **w pierwszej kolejności należy rozwijać i usprawniać usługi społeczne w zakresie wspierania rodziny (47%)**. W dalszej kolejności pod względem wskazań znalazło się wspieranie osób z niepełnosprawnościami (40%), wspieranie osób starszych (37%) oraz rozwój mieszkalnictwa (27%). 23% respondentów wskazało na pomoc społeczną, 20% na przeciwdziałanie bezrobociu, natomiast po 17% na promocję i ochronę zdrowia oraz pobudzanie aktywności obywatelskiej. Najmniejszy odsetek respondentów wyróżnił rozwijanie i usprawnianie usług społecznych z zakresu ochrony środowiska i systemu pieczy zastępczej (po 7%) oraz edukacji publicznej (10%).

Tabela 36. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie miasta i gminy Czersk?

Odpowiedź	%
wspierania rodziny	47%
wspierania osób z niepełnosprawnościami	40%
wspierania osób starszych	37%
mieszkalnictwa (np. mieszkania socjalne, komunalne)	27%
pomocy społecznej	23%
przeciwdziałania bezrobociu	20%
promocji i ochrony zdrowia	17%
pobudzania aktywności obywatelskiej	17%
kultury, kultury fizycznej, turystyki	13%
reintegracji zawodowej i społecznej (działania mające na celu wprowadzenie i utrzymanie osoby wykluczonej społecznie na rynku pracy np. za pośrednictwem kursów zawodowych, doradztwa zawodowego itp.)	13%
edukacji publicznej	10%
systemu pieczy zastępczej	7%
ochrony środowiska	7%
inne	3%
nie mam zdania	0%

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

V. WNIOSKI

Celem przeprowadzonego badania było zidentyfikowanie potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Czersk. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych zastanych umożliwiła:

wskazanie i określenie
uwarunkowań
społeczności lokalnej

rozpoznanie potrzeb
w zakresie usług
społecznych

zidentyfikowanie grup
mieszkańców w Gminie Czersk,
które powinny w szczególności
zostać objęte wsparciem
w ramach usług społecznych

W oparciu o dokonaną analizę wyników badań zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajdują się wnioski z badania diagnozującego potrzeby, zasoby i potencjał w zakresie poszerzania usług społecznych na terenie Gminy Czersk wraz z rekomendacjami.

POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁECZNA

Mieszkańcy

- ❖ **Problemy rodzin.** Do głównych problemów rodzin z terenu Gminy zaliczono nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych, uzależnienie od alkoholu, narkotyków, dopalaczy wśród dorosłych, problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi oraz zaniedbanie wychowawcze dzieci.
- ❖ **Oferta działań na rzecz wspierania rodziny.** Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Czersk wskazują, że najczęściej wymienianymi potrzebami w zakresie wspierania rodzin zamieszkujących Gminę zdaniem respondentów są kolejno według liczby wskazań: organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, zapewnienie specjalistycznej pomocy np. psychologa, pedagoga, logopedy itp., organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi oraz zapewnienie poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego, rodzinnego. W dalszej kolejności wskazywano na organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania, prowadzenie profilaktyki uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży, zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, organizowanie usług dla osób starszych i niesamodzielnych oraz prowadzenie profilaktyki uzależnień i przemocy wśród osób dorosłych. Zebrane dane pokazały, iż w zakresie usług społecznych skierowanych do rodzin mieszkańcy najchętniej korzystaliby z Klubu Rodzica. W dalszej kolejności respondenci wskazywali na terapię dla dzieci i młodzieży. Blisko co czwarta osoba biorąca udział w badaniu nie byłaby zainteresowana korzystaniem z żadnych usług dedykowanych rodzinie.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Należy podkreślić, że wspieranie rodziny znalazło się na pierwszym miejscu pod względem priorytetowych usług społecznych, które zdaniem badanych należy rozwijać na terenie Gminy Czersk. Zdaniem co siódmego mieszkańca Gminy obszarem, który powinien być usprawniany jest pomoc społeczna, natomiast tylko 5% uważa, że to system pieczy zastępczej.

Przedstawiciele instytucji

- ❖ **Potrzeby w zakresie usług społecznych.** Podobnie, jak w przypadku dorosłych mieszkańców, pracownicy instytucjonalni jako główną potrzebą wskazali organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Na drugim miejscu znalazło się poradnictwo specjalistyczne np. prawne, psychologiczne, rodzinne, natomiast na trzecim – prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc. W dalszej kolejności zwrócono uwagę na specjalistyczną pomoc w żłobkach, przedszkolach i szkołach, prowadzenie profilaktyki uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży, organizowanie warsztatów/zajęć rozwijających zainteresowania oraz zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3. Zebrane dane pokazały, że na terenie Gminy zdaniem pracowników instytucjonalnych należy prowadzić terapię dla dzieci i młodzieży oraz utworzyć Klub Rodzica, natomiast blisko połowa badanych opowiedziała się za prowadzeniem mediacji rodzinnych.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Podobnie, jak w przypadku dorosłych mieszkańców wspieranie rodziny znalazło się na pierwszym miejscu pod względem priorytetowych usług społecznych, które zdaniem badanych należy rozwijać na terenie Gminy Czersk. Zdaniem co piątego mieszkańca Gminy obszarem, który powinien być usprawniany jest pomoc społeczna, natomiast tylko 7% uważa, że to system pieczy zastępczej.

WSPIERANIE RODZINY

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że największym problemem wśród rodzin jest **nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych** oraz **uzależnienie od alkoholu, dopalaczy i narkotyków wśród dorosłych**. Wśród najczęściej wymienianych potrzeb na rzecz rodzin zarówno w opinii dorosłych mieszkańców, jak i pracowników instytucjonalnych jest **organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, zapewnienie specjalistycznej pomocy np. psychologa, pedagoga, logopedy, organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin dziećmi, zapewnienie poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego, rodzinnego** oraz **prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc**. Wśród często wymienianych potrzeb znalazło się również podejmowanie **działań profilaktycznych dotyczących uzależnień i przemocy** zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców oraz **zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3**. Z zebranych danych wynika, że największy odsetek badanych mieszkańców, jak i pracowników instytucjonalnych byłby zainteresowany utworzeniem **Klubu Rodzica** oraz **prowadzeniem terapii dla dzieci i młodzieży**. Należy dodać, iż wspieranie rodziny zarówno według mieszkańców, jak i pracowników instytucjonalnych **jest priorytetowym obszarem** w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane na terenie Gminy Czersk. **Obszar ten znalazł się na pierwszym miejscu** pod względem liczby wskazań mieszkańców oraz pracowników instytucjonalnych.

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Mieszkańcy

- ❖ **Potrzeby w zakresie działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia.** Wyniki badania ankietowego wskazują, iż zdecydowana większość mieszkańców Gminy Czersk, bo aż 81% dostrzega potrzebę poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej, kształtowania odpowiednich postaw prozdrowotnych oraz promowania zdrowego stylu życia.
- ❖ **Dostępność do opieki psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej.** Mieszkańcy biorący udział w badaniu najniżej ocenili poziom dostępności do opieki psychiatrycznej świadczonej na terenie Gminy Czersk, gdyż tylko 6% uważa, że jest ona na dobrym lub bardzo dobrym poziomie. Najwyższy poziom dostępności w ich opinii występuje w przypadku opieki psychologicznej, natomiast opieka terapeutyczna znalazła się na drugim miejscu pod względem dobrej lub bardzo dobrej dostępności w Gminie.
- ❖ **Badania profilaktyczne.** Największy odsetek badanych mieszkańców chętnie wzięłoby udział w badaniu wzroku oraz badaniu stomatologicznym. Wysoki odsetek respondentów wskazał również na mammografię, badanie poziomu cukru oraz badanie słuchu i cholesterolu.
- ❖ **Profilaktyka uzależnień.** Największa część mieszkańców Gminy, w zakresie działań podejmowanych w celu wyeliminowania lub ograniczenia zjawiska uzależnień dostrzega konieczność poszerzenia pomocy psychologiczno-terapeutycznej oraz działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży. Wysoki odsetek badanych wskazał również na profilaktykę osób dorosłych, pomoc medyczną oraz organizowanie grup wsparcia.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że 38% badanych mieszkańców Gminy Czersk jest zdania, że promocja i ochrona zdrowia jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 2 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

- ❖ **Trudności przy korzystaniu z usług zdrowotnych.** Do głównych trudności, które napotykają mieszkańcy przy korzystaniu z usług zdrowotnych zaliczono długi okres oczekiwania na wizytę oraz na zabiegi lub badania, natomiast co drugi badany wskazał na brak specjalistów z niektórych dziedzin, trudności z uzyskaniem skierowania na badania oraz niewłaściwy stosunek personelu medycznego do pacjenta.
- ❖ **Dostępność do opieki psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej.** Pracownicy instytucji biorący udział w badaniu najniżej ocenili poziom dostępności do opieki psychiatrycznej świadczonej na terenie Gminy Czersk, gdyż żaden z nich nie ocenił jej na dobrym lub bardzo dobrym poziomie. Najwyższy poziom dostępności w ich opinii występuje w przypadku opieki psychologicznej, natomiast opieka terapeutyczna znalazła się na drugim miejscu pod względem dobrej lub bardzo dobrej dostępności w Gminie.
- ❖ **Problem uzależnień.** Analizując uzyskane wyniki można stwierdzić, iż na terenie Gminy problem uzależnień wśród dorosłych mieszkańców występuje w dużej skali, gdyż ponad połowa badanych uważa, że jest ona bardzo wysoka lub wysoka (57%). Odpowiedzi respondentów pokazują, że problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży w Gminie występuje równie często, jak w przypadku dorosłych mieszkańców, gdyż taki sam odsetek pracowników instytucji uważa, że skala problemu jest wysoka lub bardzo wysoka. Analiza wyników badania przeprowadzonego pod kątem uzależnień pozwala stwierdzić, że w Gminie należy zwiększyć dostęp do pomocy psychologiczno-terapeutycznej oraz zwiększyć liczbę podejmowanych działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej. Co drugi badany wskazał na profilaktykę dorosłych.
- ❖ **Przemoc w rodzinie.** W opinii badanych na terenie Gminy występuje zjawisko przemocy w rodzinie, gdyż co trzeci pracownik zna wiele rodzin, w których występuje ten problem lub o nich słyszało, a co czwarty zna ich kilka. Odpowiedzi przedstawicieli instytucji wskazują, iż w Gminie należy tworzyć placówki specjalizujące się w pomocy ofiarom przemocy, izolować ofiary od osób stosujących przemoc oraz tworzyć mieszkania chronione. Ponad połowa badanych wskazała na zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego.

- ❖ **Potrzeby w zakresie działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia.** Wyniki badania ankietowego pokazują, że na terenie Gminy należy organizować różne działania profilaktyczne dotyczące uzależnień oraz promowania zdrowego stylu życia. Wskazano również na rozwijanie profilaktyki onkologicznej oraz organizowanie akcji zdrowotnych.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że 17% badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że promocja i ochrona zdrowia jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że **zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców Gminy Czersk dostrzega konieczność poszerzenia działań związanych z ochroną i promocją zdrowia**. Zarówno mieszkańcy, jak i pracownicy instytucjonalni **najgorzej ocenili dostęp do opieki psychiatrycznej** na terenie Gminy, natomiast znacznie lepiej do opieki terapeutycznej i psychologicznej.

Mieszkańcy najchętniej wzięliby udział w **badaniu wzroku oraz badaniu stomatologicznym**. Zdaniem pracowników instytucjonalnych na terenie Gminy Czersk występuje problem uzależnień wśród dorosłych, jak również u dzieci i młodzieży.

Wśród najczęściej wymienianych potrzeb w zakresie uzależnień zarówno w opinii dorosłych mieszkańców, jak i pracowników instytucjonalnych jest **zwiększenie dostępu do pomocy psychologiczno-terapeutycznej, podejmowanie działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych**.

Problemem, na który zwrócono uwagę jest także przemoc w rodzinie, która często dotyka mieszkańców Gminy Czersk. W opinii pracowników instytucjonalnych na terenie Gminy należy w pierwszej kolejności **tworzyć placówki specjalizujące się w pomocy ofiarom przemocy** oraz **izolować osoby doznające przemocy**.

W zakresie priorytetowości działań w obszarze promocji i ochrony zdrowia między badanymi mieszkańcami, a pracownikami występuje znaczna dysproporcja. **W opinii mieszkańców obszar ten znalazł się na 2 miejscu pod względem liczby wskazań, natomiast wśród pracowników uplasował się dopiero na 7 miejscu**.

WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH

Mieszkańcy

- ❖ **Problemy osób starszych i z niepełnosprawnością.** Analiza wyników badania przeprowadzonego pod kątem osób starszych i z niepełnosprawnością pozwala stwierdzić, że głównymi problemami powyższych grup jest ograniczony dostęp do rehabilitacji, samotność i izolacja, utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz bariery architektoniczne w miejscach publicznych.
- ❖ **Oferta usług opiekuńczych.** Mieszkańcy w głównej mierze opowiedzieli się za rozwojem usług opiekuńczych w postaci pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, kontaktu z lekarzem, pomocy w postaci zakupu artykułów spożywczych, pomocy w przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków oraz pomocy w postaci sprzątania pomieszczeń.
- ❖ **Oferta doraźnego wsparcia usługowego.** Zdaniem mieszkańców, w ramach doraźnego wsparcia usługowego na terenie Gminy należy zapewnić transport oraz usługi porządkowe w postaci mycia okien, podłóg itp. Co trzeci badany wyróżnił pomoc przy naprawie rzeczy codziennego użytku.
- ❖ **Potrzeby w zakresie oferty działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.** Wyniki uzyskane w ramach badania ankietowego wykazały, że największa część mieszkańców Gminy Czernikowice dostrzega potrzebę prowadzenia placówek wsparcia dziennego, zapewnienia całodobowej opieki oraz organizowania różnorodnych form spędzania czasu wolnego. W dalszej kolejności respondenci wyróżnili także organizowanie szkoleń dla opiekunów faktycznych, rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy, organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania oraz wspieranie działalności organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.
- ❖ **Zajęcia dla seniorów.** W opinii respondentów na terenie Gminy należy poszerzyć głównie liczbę zajęć edukacyjnych, komputerowych, sportowych i tanecznych.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że 37% mieszkańców Gminy Czernikowice jest zdania, że wspieranie osób z niepełnosprawnościami jest priorytetowym obszarem w zakresie usług

społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 3 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców. Wspieranie osób starszych uplasowało się na 4 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

- ❖ **Potrzeby seniorów i osób z niepełnosprawnościami.** Wśród potrzeb wskazanych przez respondentów biorących udział w badaniu znalazło się zapewnienie rehabilitacji, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz usług opiekuńczych, organizowanie dowozu/transportu dla osób z niepełnosprawnościami, likwidacja barier architektonicznych oraz możliwość wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego. Badani wyróżnili także pomoc w czynnościach domowych i zapewnienie towarzystwa poprzez wolontariat i usługi sąsiedzkie.
- ❖ **Usługi opiekuńcze.** W opinii wszystkich badanych na terenie Gminy Czersk istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych oraz w formie specjalistycznych usług opiekuńczych. Zdaniem pracowników instytucji na terenie Gminy należałoby zapewnić pomoc w przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków, pomoc w postaci sprzątnięcia pomieszczeń oraz w załatwianiu spraw urzędowych. Połowa badanych wskazała także na pomoc w postaci zakupu artykułów spożywczych, zamawiania wizyt lekarskich oraz kontaktu z lekarzem.
- ❖ **Oferta doraźnego wsparcia usługowego.** Podobnie, jak w przypadku dorosłych mieszkańców zdaniem pracowników, w ramach doraźnego wsparcia usługowego na terenie Gminy należy zapewnić transport oraz usługi porządkowe w postaci mycia okien, podłóg itp. Co drugi badany wyróżnił pomoc przy naprawie rzeczy codziennego użytku.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że 40% badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że wspieranie osób z niepełnosprawnościami jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 2 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników. Wspieranie osób starszych uplasowało się na 3 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że większość badanych mieszkańców dostrzega potrzebę rozszerzenia oferty wsparcia na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami w zakresie **prowadzenia placówek wsparcia dziennego, zapewnienia całodobowej opieki, rehabilitacji, organizowania różnorodnych form spędzania czasu wolnego oraz likwidacji barier architektonicznych.**

Oferta usług opiekuńczych powinna zostać rozwinięta o pomoc w **załatwianiu spraw urzędowych, kontaktu z lekarzem, pomocy w zakupie artykułów spożywczych oraz przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków**, natomiast doraźne wsparcie powinno zostać uzupełnione o **zapewnienie transportu oraz usługi porządkowe.**

W opinii mieszkańców na terenie Gminy Czersk brakuje zajęć edukacyjnych, komputerowych i sportowych dla seniorów. Należy dodać, iż wspieranie osób z niepełnosprawnościami i osób starszych zarówno według mieszkańców, jak i pracowników instytucjonalnych **są jednym z priorytetowych obszarów w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane na terenie Gminy Czersk.**

Obszar wspieranie osób z niepełnosprawnościami znalazł się na 3 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców, natomiast w przypadku pracowników instytucjonalnych uplasował się na miejscu 2. Wspieranie osób starszych znalazło się na 4 miejscu pod względem wskazań mieszkańców, natomiast w przypadku pracowników uplasowało się na miejscu 3.

EDUKACJA PUBLICZNA

Mieszkańcy

- ❖ Analiza materiału badawczego wykazała, że 12% badanych mieszkańców jest zdania, że edukacja publiczna jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się dopiero na 8 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

- ❖ W opinii 10% pracowników instytucjonalnych edukacja publiczna jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się dopiero na 9 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

EDUKACJA PUBLICZNA

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że większość badanych mieszkańców oraz pracowników instytucjonalnych nie uważa, aby obszar edukacji publicznej był priorytetem w zakresie rozwijania usług społecznych. W przypadku mieszkańców znalazł się on dopiero na 8 miejscu, natomiast w opinii pracowników instytucjonalnych uplasował się na 9 miejscu.

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

Mieszkańcy

- ❖ **Problemy osób bezrobotnych.** Do głównych problemów mieszkańcy zaliczyli: problemy finansowe, niechęć do podjęcia pracy, nieumiejętność poszukiwania pracy oraz niewystarczające kompetencje zawodowe.
- ❖ **Działania na rzecz wyeliminowania lub ograniczenia problemu bezrobocia.** Wyniki uzyskane w badaniu wskazują, iż największy odsetek respondentów dostrzega potrzebę organizowania szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, zapewnienie pomocy w poszukiwaniu pracy, organizowania doradztwa zawodowego wśród dorosłych oraz młodzieży oraz inicjowania powstawania nowych miejsc pracy.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że 23% badanych mieszkańców Gminy Czersk jest zdania, że przeciwdziałanie bezrobociu jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, który powinien być rozwijany i usprawniany. Tym samym obszar ten znalazł się na 5 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców. W przypadku reintegracji zawodowej i społecznej mieszkańcy Gminy uplasowali ten obszar na 6 miejscu pod względem priorytetów, które powinny być rozwijane i usprawniane.

Przedstawiciele instytucji

- ❖ **Potrzeby w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.** W opinii respondentów na terenie Gminy należy organizować kursy, staże i szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe oraz inicjować powstawanie nowych miejsc pracy. W dalszej kolejności wskazywano na inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych oraz aktywizację zawodową osób młodych.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że 20% badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że przeciwdziałanie bezrobociu jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 6 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników. Reintegracja zawodowa i społeczna uplasowała się na 8 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

PRZECIWDZIAŁENIE BEZROBOCIU

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że głównym problemem osób bezrobotnych jest **niechęć do podjęcia zatrudnienia oraz problemy finansowe.**

Zdaniem respondentów na terenie Gminy Czersk należy **organizować szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, zapewnić pomoc w poszukiwaniu pracy oraz organizować doradztwo zawodowe wśród młodzieży i osób dorosłych.** Ponadto, pracownicy instytucjonalni zwrócili uwagę na potrzebę **tworzenia spółdzielni socjalnych.**

Obszar przeciwdziałanie bezrobociu znalazł się na 5 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców, natomiast w przypadku pracowników instytucjonalnych uplasował się na miejscu 6. Reintegracja społeczna i zawodowa znalazło się na 6 miejscu pod względem wskazań mieszkańców, natomiast w przypadku pracowników uplasowała się na miejscu 8.

KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

Mieszkańcy

- ❖ **Dostępność do aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.** Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że badani mieszkańcy najlepiej ocenili dostęp do aktywności sportowej (tj. basenów, placów zabaw, parków, siłowni zewnętrznych itp.), która w opinii 32% mieszkańców jest dobra lub bardzo dobra. Dostęp do aktywności kulturalnej (tj. zajęć plastycznych, tanecznych, muzycznych, wernisaży, klubów czytelniczych itp.) jest dobry lub bardzo dobry zdaniem co czwartego respondenta (26%). W opinii co piątego badanego dostępność do aktywności rekreacyjnej w Gminie (tj. klubów sportowych, zajęć sportowych, turniejów, sekcji sportowych itp.) jest bardzo dobra lub dobra (20%).

- ❖ **Oferta alternatywnych form spędzania czasu wolnego.** Zebrany materiał badawczy wskazuje, iż zdecydowana większość badanych mieszkańców Gminy Czersk (90%) dostrzega potrzebę rozwoju oferty alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że tylko 13% badanych mieszkańców Gminy Czersk jest zdania, że kultura, kultura fizyczna i turystyka jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji

- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że tylko 13% badanych pracowników instytucjonalnych jest zdania, że kultura, kultura fizyczna i turystyka jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 8 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

Analizując odpowiedzi mieszkańców Gminy Czersk można stwierdzić, że najlepiej został oceniony dostęp do aktywności sportowej, natomiast najmniej przychylnie do aktywności rekreacyjnej. Zdecydowana większość badanych opowiedziała się również za potrzebą rozwoju oferty alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Należy podkreślić, że obszar ten nie jest zdaniem mieszkańców, jak pracowników instytucjonalnych priorytetem w zakresie rozwoju, gdyż w przypadku mieszkańców znalazł się dopiero na miejscu 7, natomiast u pracowników uplasował się dopiero na miejscu 8.

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA I WSPÓŁPRACA INSTYTUCJONALNA

Mieszkańcy

- ❖ **Działalność społeczna.** Z przeprowadzonych badań wynika, iż tylko 18% mieszkańców Gminy Czersk było członkiem organizacji pozarządowej, 23% badanych współpracowało w formie wolontariatu z jakąś organizacją lub instytucją, 51% brało udział w głosowaniu nad budżetem obywatelskim, natomiast 38% osób angażowało się w działalność na rzecz swojego osiedla. Wśród ankietowanych, którzy zostali zapytani o zdecydowanie się na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu, 55% udzieliło twierdzącej odpowiedzi.
- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że tylko 11% mieszkańców Gminy Czersk jest zdania, że pobudzanie aktywności obywatelskiej jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 9 miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych

- ❖ **Priorytetowość działań.** Analiza materiału badawczego wykazała, że 17% pracowników instytucjonalnych jest zdania, że pobudzanie aktywności obywatelskiej jest priorytetowym obszarem w zakresie usług społecznych, które powinny być rozwijane i usprawniane. Tym samym obszar ten znalazł się na 7 miejscu pod względem liczby wskazań pracowników.

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA I WSPÓŁPRACA INSTYTUCJONALNA

Opracowane wyniki badań pozwalają stwierdzić, że społeczność Gminy Czersk charakteryzuje się średnim poziomem aktywności społecznej, gdyż tylko co piąty badany jest członkiem jakiejś organizacji pozarządowej lub współpracował w formie wolontariatu z jakąś organizacją lub instytucją. Co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu angażował się w działalność na rzecz swojego osiedla, a ponad połowa brała udział w głosowaniu nad budżetem obywatelskim. Nieco ponad połowa respondentów przyznała, że zdecydowałaby się na działalność społeczną w Gminie.

Należy podkreślić, że obszar ten nie jest zdaniem mieszkańców, jak pracowników instytucjonalnych priorytetem w zakresie rozwoju, gdyż w przypadku mieszkańców znalazł się dopiero na miejscu 9, natomiast u pracowników uplasował się dopiero na miejscu 7.

PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ

Mieszkańcy

- ❖ **Opinia dotycząca priorytetowo rozwijanych usług społecznych.** Zebrany materiał badawczy pozwolił wskazać, które z usług społecznych prowadzonych na terenie Gminy Czersk powinny być usprawniane i poszerzane w pierwszej kolejności. W opinii ankietowanych należy rozwijać usługi społeczne w zakresie wspierania rodziny, następnie w zakresie promocji i ochrony zdrowia, natomiast na trzecim miejscu znalazło się wspieranie osób z niepełnosprawnościami. Do obszarów, które zdaniem mieszkańców nie są priorytetem zaliczono system pieczy zastępczej oraz ochrona środowiska.

Przedstawiciele instytucji

- ❖ **Opinia dotycząca priorytetowo rozwijanych usług społecznych.** Podobnie, jak wśród dorosłych mieszkańców, pracownicy instytucjonalni w pierwszej kolejności wskazali na obszar wspierania rodziny. Na drugim miejscu znalazło się wspieranie osób z niepełnosprawnościami, natomiast na trzecim – wspieranie osób starszych. Najbardziej wskazywano na rozwijanie i usprawnianie obszaru ochrony środowiska, system pieczy zastępczej oraz edukacji publicznej.

PRIORYTETOWOŚĆ DZIAŁAŃ

Badani mieszkańcy oraz pracownicy instytucjonalni dostrzegają potrzebę rozwijania usług społecznych głównie w zakresie **wspierania rodziny, promocji i ochrony zdrowia, wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.** Najbardziej obie grupy badawcze wskazywały na system pieczy zastępczej, ochronę środowiska oraz edukację publiczną.

VI. REKOMENDACJE

W oparciu o dokonaną analizę potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajdują się rekomendacje co do dalszych działań na terenie Gminy Czersk.

Rekomendowane działania

- ❖ Głównym problemem rodzin zdaniem mieszkańców jest nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych. Zaleca się prowadzenie warsztatów poruszających problematykę użytkowania oraz wykorzystywania współczesnych mediów. Warsztat powinien uczyć dzieci, jak bezpiecznie poruszać się po świecie cyberprzestrzeni. Proponuje się również przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej uzależnienia od urządzeń elektronicznych, mającej na celu poszerzenie świadomości wszystkich mieszkańców na temat nadmiernego korzystania z nowych mediów i zagrożeń za tym idących.
- ❖ Wśród problemów wyróżniono również uzależnienie od alkoholu, narkotyków, dopalaczy wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Rekomenduje się w szczególności przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia.
- ❖ Konieczne jest inicjowanie i rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- ❖ Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z uzależnieniem od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościoły, przychodnie, sklepy, instytucje itp.
- ❖ Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz rodzin. Rozwijanie działalności Centrum „Reaktywacja”, w tym placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
- ❖ Zaleca się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.

- ❖ Kontynuowanie prowadzenia zajęć dla dzieci i z grup ryzyka z programem socjoterapeutycznym oraz opiekuńczym włączając w nie dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, bowiem na przestrzeni lat 2018-2020 obserwuje się wzrost liczby dzieci korzystających z zajęć z programem socjoterapeutycznym, w tym również z rodzin z problemem alkoholowym.
- ❖ Wśród wymienionych działań na rzecz rodziny mieszkańcy wyróżnili podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy wśród dzieci i młodzieży. Zaleca się w szczególności przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy oraz różnych grup społecznych jej doświadczających. Ważne jest również, aby przekazywać uczniom wiedzę na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą jej świadkiem.
- ❖ Zapewnienie specjalistycznej pomocy np. psychologa, pedagoga, logopedy oraz poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego i rodzinnego dla rodzin z terenu Gminy. Zaleca się rozwijanie działalności Ośrodka Profilaktyki Rodzinnej w Czersku, która zapewnia szeroki wachlarz specjalistów w zakresie przemocy i uzależnień.
- ❖ Prowadzenie terapii dla dzieci/młodzieży oraz mediacji rodzinnych np. partnerskich, małżeńskich, międzypokoleniowych.
- ❖ Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Do głównych dysfunkcji rodzin objętych asystenturą zaliczyć można: obniżone kompetencje wychowawcze, niskie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, zadłużenia, niepełnosprawność intelektualną, trudna sytuacja socjalno-bytowa, brak kwalifikacji zawodowych, itp.
- ❖ Utworzenie Klubu Rodzica lub innej grupy wsparcia skierowanej do rodziców dzieci, której celem będzie zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym (przemoc, uzależnienia, umiejętności społeczne i emocjonalne, itp.) poprzez organizowanie prelekcji ze specjalistami oraz innych działań na rzecz rodzin z Gminy.

- ❖ Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu kampanii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- ❖ Kształtowanie i współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie promowania zdrowego stylu życia i zdrowia.
- ❖ Poszerzenie działań związanych z promocją zdrowia w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej, kształtowanie odpowiednich postaw prozdrowotnych oraz promowania zdrowego stylu życia wśród wszystkich mieszkańców.
- ❖ Zwiększenie dostępności do opieki psychiatrycznej, psychologicznej oraz terapeutycznej na terenie Gminy Czersk z naciskiem na opiekę psychiatryczną, gdyż to właśnie ona została najniżej oceniona zarówno przez dorosłych mieszkańców, jak i pracowników instytucjonalnych.
- ❖ Wśród najskuteczniejszych działań wobec ofiar przemocy domowej wyróżniono również tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doświadczającym przemocy, izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc oraz tworzenie mieszkań chronionych, które są formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagające te osoby w codziennym funkcjonowaniu.
- ❖ Zapewnienie rehabilitacji oraz dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.
- ❖ Zaleca się organizowanie spotkań dla seniorów, które posłużą zapobieganiu poczucia osamotnienia lub wykluczenia społecznego, a także podtrzymywaniu kontaktów międzyludzkich oraz aktywizacji społeczeństwa lokalnego w rozwijaniu działań na rzecz seniorów.
- ❖ Sukcesywne rozszerzanie działalności w zakresie zagospodarowania czasu wolnego seniorom poprzez tworzenie nowych miejsc spotkań np. placówek wsparcia dziennego.
- ❖ Rekomenduje się poszerzenie oferty usług opiekuńczych dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami o pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, kontakt z lekarzem, pomoc w postaci zakupu artykułów spożywczych, przygotowaniu lub dostarczeniu posiłków oraz sprzątania pomieszczeń.

- ❖ Likwidowanie barier architektonicznych w miejscach publicznych na terenie Gminy.
- ❖ Zaleca się poszerzenie doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych oraz z niepełnosprawnościami o zapewnienie transportu poprzez prowadzenie projektu pn. door-to-door oraz usługi porządkowe np. w postaci mycia okien, czy podłóg.
- ❖ Kontynuowanie prowadzenia opieki wytchnieniowej, której celem jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z niepełnosprawnościami z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.
- ❖ Zaleca się dalsze kontynuowanie działań na rzecz seniorów z terenu Gminy Czersk, w tym: Czerskiej Karty Seniora, Czerskiej Gminnej Rady Seniorów, Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Klubów Seniora.
- ❖ Rekomenduje się aktywizację zawodową poprzez organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców oraz pomoc w poszukiwaniu pracy.
- ❖ Zaleca się organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami. Korzystne mogą okazać się także szkolenia skierowane do potencjalnych pracodawców pod kątem korzyści płynących z zatrudnienia osób z niepełnosprawnością.
- ❖ Zwiększenie dostępności do aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej na terenie Gminy Czersk.
- ❖ Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy mieszkańcom Gminy Czersk.
- ❖ Podjęcie działań integracyjnych wśród mieszkańców Gminy, budowanie relacji między nimi, jak i zaproponowanie szerokiej oferty spędzania czasu wolnego w atrakcyjny sposób. Umożliwienie mieszkańcom oddolnych inicjatyw w zakresie wolontariatu, realizacji działań w klubach osiedlowych, czy samopomocy sąsiedzkiej.
- ❖ Rekomenduje się rozszerzenie działań na rzecz współpracy instytucji i organizacji pozarządowych działających w Gminie pod kątem budowania partnerskiej współpracy.
- ❖ Gwarantem usług społecznych będzie współpraca, szczególnie międzysektorowa, rozwijana w oparciu o zasadę partnerstwa. Partnerstwo międzysektorowe rozumiane jest jako forma współdziałania na rzecz wspólnego celu, w której wszyscy uczestnicy działają na równych prawach, korzystają ze wspólnych zasobów oraz

wspólnie ponoszą odpowiedzialność. Rekomendowane jest partnerstwo JST i NGO. Partnerstwo powinno mieć charakter stały, budowane na zasadzie wieloletniej współpracy. Współpraca na zasadach partnerstwa daje możliwość kompleksowego i innowacyjnego podejścia do problemu, a także angażuje do działania przedstawicieli kilku różnych grup. Powinna uwzględniać najważniejsze zasady: równorzędność partnerów wobec siebie, wspólne rozwiązywanie problemów, planowanie i podejmowanie decyzji.

VII. BIBLIOGRAFIA

1. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024.
2. Mazur, Pro familia et societate. Wybrane zagadnienia polityki społecznej, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie.
3. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
4. Oniszczyk J. (red.) Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008 r.
5. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji PIB, Warszawa 2009.
6. Program współpracy Gminy Czersk z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2022 rok.
7. Rynek pracy powiatu chojnickiego za 2018, 2019 i 2020 rok.
8. Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku za 2018, 2019 i 2020 rok.
9. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
10. Statut Młodzieżowej Rady Miejskiej w Czersku.
11. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, Katowice 1995.
12. Yaziji M., Doh J. Organizacje pozarządowe a korporacje, PWN, Warszawa 2011 r.
13. <https://bdl.stat.gov.pl/>
14. <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>
15. <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasady-pomocy-spoecznej>
16. <https://poradnik.ngo.pl/>

VIII. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Czersk na przestrzeni lat 2018-2020	15
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 w Gminie Czersk (w procentach)	16
Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Gminie Czersk w latach 2018-2020.....	16
Tabela 4. Liczba małżeństw na 1000 ludności w Gminie Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego w latach 2018-2020	19
Tabela 5. Rodzaje i liczba świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w Gminie Czersk w 2020 roku	20
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłków w Gminie Czersk w latach 2018-2020.....	21
Tabela 7. Dane dotyczące Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w latach 2018-2020.....	22
Tabela 8. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2018-2020.....	22
Tabela 9. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2018-2020.....	23
Tabela 10. Dane dotyczące pracy asystenta rodziny na przestrzeni lat 2018-2020.....	23
Tabela 11. Dane dotyczące zajęć dla dzieci z grup ryzyka na przestrzeni lat 2018-2020	25
Tabela 12. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2018-2021 (dane za 2021 rok na dzień 31.10.2021)	31
Tabela 13. Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia w latach 2018-2020	35
Tabela 14. Dane dotyczące infrastruktury społecznej w Gminie Czersk w latach 2018-2020.....	36
Tabela 15. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania rodzin na terenie miasta i gminy Czersk?.....	42
Tabela 16. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin?	48
Tabela 17. Dane dotyczące ochrony zdrowia w Gminie Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego w latach 2018-2020	52
Tabela 18. Liczba godzin psychoterapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych w latach 2018-2020.....	55
Tabela 19. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2018-2020.....	55

Tabela 20. Liczba dzieci, nauczycieli i rodziców objętych programami rekomendowanymi w latach 2018-2020.....	56
Tabela 21. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej/psychiatrycznej/terapeutycznej na terenie miasta i gminy Czersk. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie jedną odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 - „bardzo zły”, 2 - „zły”, 3 - „średni”, 4 - „dobry”, 5 - „bardzo dobry”.....	59
Tabela 22. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki psychologicznej/psychiatrycznej/terapeutycznej na terenie miasta i gminy Czersk. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie jedną odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 - „bardzo zły”, 2 - „zły”, 3 - „średni”, 4 - „dobry”, 5 - „bardzo dobry”.....	63
Tabela 23. Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk w latach 2018-2020.....	71
Tabela 24. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2018-2020.....	72
Tabela 25. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne i starsze w mieście i gminie Czersk?	74
Tabela 26. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnością i osób starszych na terenie miasta i gminy Czersk?	77
Tabela 27. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów	80
Tabela 28. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Czersk w podziale na poszczególne kategorie oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020	95
Tabela 29. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą osoby bezrobotne w mieście i gminie Czersk?.....	96
Tabela 30. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych?.....	97
Tabela 31. Liczba uczestników i wydarzeń kulturalnych w Gminie Czersk na przestrzeni lat 2018-2020	102
Tabela 32. Dane dotyczące bibliotek na terenie Gminy Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego na przestrzeni lat 2018-2020.....	104
Tabela 33. Długość ścieżek rowerowych w Gminie Czersk w porównaniu do województwa pomorskiego w latach 2018-2020	105
Tabela 34. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do niżej wymienionych form aktywności na terenie miasta i gminy Czersk. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 - „bardzo zły”, 2 - „zły”, 3 - „średni”, 4 - „dobry”, 5 - „bardzo dobry”.....	107
Tabela 35. Czy w czasie ostatnich dwóch lat poprzedzającego badanie:	112

Tabela 36. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie miasta i gminy Czersk?.....118

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Czersk w latach 2018-2020.....	14
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Czersk na przestrzeni lat 2018-2020.....	15
Wykres 3. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu przemocy w latach 2018-2020.....	26
Wykres 4. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	27
Wykres 5. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020...	27
Wykres 6. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz stosujących przemoc w rodzinie korzystających z pomocy w Punkcie	28
Wykres 7. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w latach 2018-2020	34
Wykres 8. Liczba osób, z którymi zawarto kontrakt socjalny w latach 2018-2020	35
Wykres 9. Wiek badanych osób.	37
Wykres 10. Wykształcenie badanych osób.	37
Wykres 11. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	38
Wykres 12. Stan cywilny badanych osób.	38
Wykres 13. Miejsce zatrudnienia badanych osób.....	39
Wykres 14. Które z niżej wymienionych problemów w Pana/i opinii najczęściej dotyczą rodziny w mieście i gminie Czersk?	40
Wykres 15. Czy byłby/aby Pan/i zainteresowany/a skorzystaniem, z któryś z wymienionych poniżej usług społecznych skierowanych do rodzin?.....	43
Wykres 16. Wiek badanych osób.	46
Wykres 17. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?.....	46
Wykres 18. Które z poniższych usług społecznych dla rodzin uważa Pan/i za potrzebne do utworzenia na terenie miasta i gminy Czersk?.....	49
Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy z społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2018-2020	53
Wykres 20. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018-2020	53
Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2018-2020	54
Wykres 22. Czy na terenie miasta i gminy Czersk jest potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia)?	57
Wykres 23. W których z poniższych badań profilaktycznych chętnie wziął(ęła)by Pan/i udział?.....	58
Wykres 24. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień?	60

Wykres 25. Jakie trudności napotykają mieszkańcy miasta i gminy Czersk przy korzystaniu z usług zdrowotnych?	62
Wykres 26. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dorosłych mieszkańców miasta i gminy Czersk?.....	63
Wykres 27. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dzieci i młodzieży z miasta i gminy Czersk?	64
Wykres 28. Jakie działania na terenie miasta i gminy Czersk powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	65
Wykres 29. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk występuje zjawisko przemocy w rodzinie?.....	65
Wykres 30. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej?	66
Wykres 31. Rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020	69
Wykres 32. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami w latach 2018-2020	70
Wykres 33. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy Czersk?	75
Wykres 34. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy Czersk?.....	76
Wykres 35. Które z niżej wymienionych zajęć skierowanych do osób starszych w Pana/i opinii powinny zostać poszerzone bądź utworzone na terenie miasta i gminy Czersk?.....	78
Wykres 36. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie usług opiekuńczych?.....	81
Wykres 37. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie miasta i gminy Czersk?.....	82
Wykres 38. O jaką możliwość Pana/i zdaniem należy poszerzyć ofertę doraźnego wsparcia usługowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy Czersk?.....	83
Wykres 39. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk istnieje zapotrzebowanie na pomoc społeczną w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych psychiatrycznych usług opiekuńczych?	83
Wykres 40. Liczba dzieci uczęszczających do placówek oświatowych, dla których Gmina jest organem prowadzącym lub rejestrowym w latach 2019-2021.....	87
Wykres 41. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w latach 2018-2020.....	87

Wykres 42. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w latach 2018-2020.....	88
Wykres 43. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu Gminy Czersk, województwa pomorskiego i całej Polski.....	88
Wykres 44. Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach).....	91
Wykres 45. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Gminie Czersk i województwie pomorskim na przestrzeni lat 2018-2020.....	92
Wykres 46. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020	93
Wykres 47. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020.....	93
Wykres 48. Mieszkańcy Gminy Czersk zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020.....	94
Wykres 49. Jakie działania należy podejmować w szerszym zakresie na terenie miasta i gminy Czersk w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych?.....	99
Wykres 50. Liczba czytelników bibliotek na terenie Gminy Czersk w latach 2018-2020	103
Wykres 51. Czy Pana/i zdaniem na terenie miasta i gminy Czersk jest potrzeba poszerzenia alternatywnych form spędzania czasu wolnego (np. zajęcia edukacyjne, pikniki, wydarzenia, małe akcje osiedlowe)?.....	108
Wykres 52. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w Gminie Czersk i województwie pomorskim na przestrzeni lat 2018-2020	111
Wykres 53. Czy zdecydowałby/aby się Pan/i na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu?.....	113
Wykres 54. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie miasta i gminy Czersk?	117

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego	6
Rysunek 2. Wykorzystane metody i techniki badawcze	9
Rysunek 3. Podsumowanie dotyczące metodologii badawczej.....	10
Rysunek 4. Wykorzystany dobór próby	10
Rysunek 5. Informacje dotyczące próby badawczej	11
Rysunek 6. Położenie Gminy Czersk na mapie województwa pomorskiego	13
Rysunek 7. Płeć badanych osób.	36
Rysunek 8. Płeć badanych osób.	45